

Fredrik Viller

Karl Monks oplevelser

Opdagelseshistorier fra Kristiania

bokselskap.no
Oslo 2020

bokselskap.no, Oslo 2020

Fredrik Viller: *Karl Monks oplevelser*

Teksten i bokselskap.no følger 1. utgave, 1897 (Kristiania/Aschehoug) og er basert på digital tekstversjon ved Øystein Tvede og Knut Sigurd Senumstad.

ISBN: 978-82-8319-516-3 (digital, bokselskap.no), 978-82-8319-517-0 (epub), 978-82-8319-518-7 (mobi)

Teksten er lastet ned fra bokselskap.no

Publisert: 11.03.2020. Oppdatert: 19.03.2020

Indledning

[1] Tolv aar havde jeg tilbragt i udlandet dels for at fuldføre mit tekniske studium dels i virksomhed som ingeniør i de forskjellige verdensdele.

De tolv aar kunde opvise baade glæder og sorger, dog mest af trættende og slidsomt arbejde. Men saa havde jeg ogsaa opnaaet, hvad jeg vilde. Jeg vendte nu tilbage til mit fedreland, endnu ung, sund paa legeme og sjæl, fri og ubunden og med en formue, som jeg selv havde erhvervet, og som jeg kunde anvende som jeg lystede.

Intet under, at min glæde var ublandet, da jeg atter saa Norges fjelde stige op af havet, og da vi endelig paa en smuk sommerdag dampede op igjennem fjorden og ind paa min fødeby Kristianias havn, følte jeg i vindens pust, duften fra granskoven, ja i den nordiske sol noget kjendt, noget usigelig behageligt, som jeg havde maattet undvære i de mange aar.

[2] Det var barndommens og ungdommens sol, som atter varmede mig i sine straalere; ingen skal fortælle mig, at det var den samme sol, som havde fulgt mig fra den ene verdensdel til den anden.

Gjensynet af landet og naturen skuffede mig ikke, men nok menneskene.

Forældre og slegt har jeg altid haft lidet af; min far og mor var døde, før min erindring begynder, og slegten indskrænker sig forøvrigt næsten blot til den onkel og tante, i hvis hus jeg tilbragte min barndom og ungdom i Kristiania.

Men saa havde jeg desto flere venner og kamerater: Min klasse paa «Nissens skole» var en talrig klasse; vor gamle gaard i Prinsens gade var søgt som legeplads for hele kvartalets ungdom; og senere da russeaaaret kom, kunde vistnok mine venner tælles i hundreder.

Det var vennerne og kameraterne hjemme, som jeg havde længtet mest efter i min udlændighed. Der hvor jeg havde færdes, var venskab en sjelden og ofte en kostbar vare.

Men nu da jeg var paa gamle tomter igjen og stod færdig til at trykke dem i haanden, hvor var vennerne da? Ja det er vistnok gaaet mange som mig. Jeg fandt vennerne fra barndommen og ungdommen splittede som avner for vinden udover det hele land; ja nogle havde døden borttrykket, eller de havde paa anden [3] maade vendt et utaknemligt fødeland ryggen, var «gaaet tilsjøs» eller «til Amerika».

Og blandt dem, som jeg virkelig fandt, hvormange af dem var det, som jeg ønskede at træffe igjen – udover det første møde? Faa, meget faa! Hvad enten skylden laa hos dem, hos mig eller hos os begge.

Det er ikke vanskeligt at forklare, at saa er og saa maa tilfældet være, saaledes som vi mennesker er konstruerede.

Faktum er ialfald, at da jeg aarsdagen efter min hjemkomst saa mig omkring i min kreds, den kreds, jeg havde dannet omkring mit nye liv, da saa jeg kun én ven, hvis skikkelse jeg kunde følge tilbage bagenfor de 12 aar og ind i ungdommens minder.

Det var Karl Monk, den klogeste, kjækkeste og raskeste af hele banden fra Prinsens gade.

Vi havde fulgt hinanden aar efter aar paa skolebænken, til artium og til andeneksaamen.

Saa reiste jeg til Zürich for at paabegynde mit tekniske studium; han tog fat paa jusen. Vi var bedste venner, men vor korrespondance varede kun kort.

Af de sparsomme efterretninger, som jeg modtog fra Norge i min udlændighed, vidste jeg, at Monk paa faa aar havde taget sin embedseksamen med udmerkelse, samt at han et par aar efter havde faaet ansættelse ved Kristiania politi.

[4] Ved min tilbagekomst erfarede jeg, at han kun havde staaet ved politiet i faa aar og saa pludselig havde taget afsked. Alle var enige om, at han herved afbrød en glimrende karriere. I de faa aar han havde gjort tjeneste, havde han flere gange tildraget sig smigrende offentlig opmerksomhed. Politimesteren var ham meget bevaagen, og det var en afgjort sag, at han var udseet til chef for opdagelsespolitiet, saasnart man fik ryddet pladsen.

Ingen kunde angive mig grunden til, at han saa pludselig trak sig tilbage. Hans foresatte og venner havde gjort alt sit for at afholde ham, men uden nytte.

Man kunde dertil fortælle mig, at siden den tid havde Monk trukket sig tilbage fra venner og bekendte og levede næsten en eneboers liv, om end midt i hovedstaden.

Lidt efter lidt blev det ogsaa bekjendt, at Monk saaatsige havde etableret et privat detektivkontor. Han averterede ikke, og der fandtes intet skilt paa hans dør; men det var en bekjendt sag, at folk som enten ikke vilde blande politiet op i sine affærer, eller som ikke stolede paa det, gik til Monk.

Man kunde ikke kalde ham amatør; thi formuende folk, der benyttede sig af hans skarpsindighed, betalte klækkelige honorarer; men paa samme tid var det ogsaa bekjendt, at han helst hjalp smaafolk og uden godtgjørelse, og at han uden at sky møie eller omkostninger [5] havde frelst mere end en stakkar, hvem skinnen var imod, eller paa hvem kjeltringer havde lagt sin haand.

Hvad slags mand Monk forresten var, det tror jeg bedst vil fremgaa af de fortællinger, som jeg i denne bog byder publikum.

Hvordan det lykkedes mig atter at vinde hans venskab, det ved jeg ikke.

Jeg antager, at han følte trang til at kunne kalde ialfald ét menneske sin ven, og at han valgte mig, netop fordi jeg stod længst borte fra den kreds, som han havde forladt.

Jeg ved ikke, om det er ganske rigtigt af mig at bruge ordet venskab om forholdet mellem os; ialfald som det var i flere aar. Vor fortrolighed var indskrænket til enkelte felter, og der var en grænse, udover hvilken han ikke tillod et skridt. Aldrig talte han om, og aldrig tillod han mig at spørge om den del af hans

liv, der bevægede sig om det tidspunkt, da han tog afsked fra politiets tjeneste.

Aarsagen hertil og alt hvad der grænsede ind derpaa, var helligt territorium, og det var en betingelse uden undtagelse for vort samkvem, at jeg holdt mig borte derfra.

Naar jeg undtager dette punkt samt hans egenheder, hvoriblandt den, at min bolig var det eneste sted udenfor hans egne stuer og offentlige steder, hvor han [6] satte sine ben – da var han i alle henseender en hensynsfuld, opofrende og underholdende ven.

Det blev snart min største fornøielse og høieste interesse at følge hans arbejde eller høre hans beretninger, og min store skuffelse, naar hensyn til diskretionen forbød Monk at sætte mig ind i de sager, han havde under haanden.

Flere af de hændelser, hvori jeg paa denne maade kom til at spille en underordnet rolle, forekommer mig ligesaa interessante som mange af de sensationelle historier, der fra retssalene i de store byer gjennem aviser bringes ud over verden, og ligesaa mærkværdige som mange af de saakaldte detektivhistorier, der som frugter af opfindsomme forfatteres fantasiarbejde spredes ud blandt menneskene.

Jeg havde længe næret det ønske at kunne offentliggjøre en beretning om nogle af disse hændelser; hvad der afholdt mig, var forvisningen om, at Monk aldrig vilde give sit samtykke dertil. Jeg kjendte for godt hans skyhed ligeoverfor mennesker og rædsel for alt, der nærmede sig reklame.

Jeg vovede imidlertid en vakker dag, da vi sad fortrolig sammen, at tale om sagen. Ingen kunde blive mere forbauset end jeg, da Monk straks gav sit samtykke. Sine grunde hertil aabenbarede han i følgende ord:

«Tror du at kunne beskrive nogle af vore oplevelser saaledes, at folk gider læse det, saa gjerne for mig.

[7] Du ved, at aviserne har begyndt saa smaat at bæere min person med sin opmærksomhed. Jeg gaar hver dag i angst for at overfaldes af en «interviewer». I ethvert fald er jeg ræd for, at en eller anden glubende reporter for en avis en vakker dag kommer til at fortrylle publikum med en græsselig skildring af mine bedrifter.

Ingen undgaar sin skjebne, og kan du komme dem i forkjøbet, saa vil jeg heller det. Du er da ialfald nogenlunde sandfærdig.

Kun maa du ikke forlange, at jeg skal gennemlæse eller rette dit manuskript.»

I kraft af denne venlige tilladelse skrider jeg til saa sandfærdig jeg kan at fortælle nogle begivenheder, der knytter sig til en bankers pengeskab og en pantelaaners frakke.

Bankierens pengeskab

Første kapitel

[11] En mandag morgen i slutningen af september maaned 188. staar jeg færdig i min bopæl for at gaa ud i mine sædvanlige forretninger.

Da ringer det op i telefonen, og min ven Monk opfordrer mig til ufortøvet at komme hjem til ham, hvis jeg vil gjøre ham en tjeneste, og jeg har tid dertil.

Da mine forretninger sjelden eller aldrig er uopsættelige, skynder jeg mig afsted, og 10 minutter efter staar jeg i hans kontor. Selv sidder han ved sit skrivebord, medens lænestolen ved siden af er optaget af en ældre, førleden, pyntelig herre.

Jeg gjenkjendte straks de godmodige træk, guldbrillerne og det venlige blik hos vor bekendte rigmand, mæcenat og filantrop bankier Vendel.

Det var en gammel bekendt af min far, og han havde altid for vane at stanse mig op paa gaden, tage fat i en af mine knapper og slaa en sladder af.

[12] Han besvarede min hilsen venlig nok; men der var en uro i hans væsen og en bekymring i hans ansigt, som gjorde ham flere aar ældre end igaar.

Monk rakte mig taus haanden, som hans skik var, og spurgte mig saa, om jeg havde en times tid eller to til min raadighed den formiddag, og om jeg vilde gjøre ham og bankier Vendel en stor tjeneste.

«Jeg maa forresten, før du giver noget svar, underrette dig om, hvori denne tjeneste bestaar. Vor anmodning er nemlig ikke saa ganske sædvanlig,» fortsatte han; «hvad vi beder dig om er, at du vil tage disse to poser med guldpenge, det er fem og tyve tusen kroner i guld, gaa op i hotel «Europa» – du kjender det gamle hotel i Kongens gade – spørge efter Monsieur Charles Duval, helst se at træffe ham paa hans værelse, levere ham de to poser fra bankier Vendel, samt forlange tilbage det modtagelsesbevis, som denne tidligere har givet ham. Dog maa du anmode ham om at forsyne modtagelsesbeviset med egenhændig kvittering.

Selvfølgelig burde vi først have fortalt dig hele historien, som gir aarsag til denne vor anmodning; men tiden tillader det ikke. Pengene maa være afleveret inden kl. 10^{3/4}, og klokken er nu snart 10^{1/2}.»

«Jeg ser intet tilhinder for, at jeg udfører ærendet,» svarede jeg, «forudsat at jeg senere faar høre, hvad der har bevirket denne lidt overraskende anmodning.»

[13] Bankieren, som hidtil ikke havde sagt et ord, reiste sig og tog det uundgaaelige tag i en af mine

knapper. «Min kjære ingeniør,» sagde han, «det er Deres ven Monk, som har forsikret mig om, at vi trygt kunde henvende os til Deres tjenstagtighed, og jeg vilde være meget taknemmelig, om De kunde vise os denne villighed; ikke fordi jeg forstaar, hvortil det skal nytte; men fordi Deres ven, efter hvad han har sagt mig, anser det af stor vigtighed, at en paalidelig og intelligent mand paatager sig dette hverv.

Selvfølgelig skal De senere blive meddelt, hvad alt dette skal betyde; men paa samme tid tager De mig vel ikke ilde op, at jeg indtrængende beder om at kunne gjøre regning paa Deres taushed i denne sag.»

Her traadte Monk imellem: «Tiden gaar, hr. bankier; min ven har erklæret sig villig, og jeg maa give ham de sidste instruktioner. Hvad angaar hans diskretion, da ved jeg, at vort blotte ønske er nok til at sikre os den.

Hør nu godt efter: Før du leverer pengene, presenterer du dig som bankier Vendels udsending, ansat i hans forretning. Du lægger nøie merke til, hvad indtryk navnet gjør paa Monsieur Duval. Han er franskmænd; jeg ved du taler flydende fransk.

Dernæst lægger du, om muligt, endnu nøiere merke til, hvad indtryk det gjør paa ham, naar han faar høre ^[14] dit ærende, nemlig at tilbagelevere ham de penge, som han tidligere har deponeret hos bankieren.

Maaske vil han spørge dig om aarsagen til, at man sender ham pengene istedetfor at vente, til de afhentes.

Hertil har du at svare, at hr. Vendel selv kom med pengene ud fra sit private kontor og talte noget om, at Monsieur Duval nok havde liden tid, da han skulde reise med hurtigtoget nordover.

Du lægger til, at hr. Vendel altid er meget høflig og forekommende, og at han isærdeleshed ynder franskmænd.

Læg vel merke til, hvad indtryk hver enkelt sætning gjør paa den fremmede, og specielt, om du paa en fin maade kan faa indflettet en for ham smigrende udtalelse af din principal.

Forøvrigt – brug dine øine godt i alt, hvad angaar manden selv, hans værelse, reisetøi – kort sagt alt, som angaar Monsieur Duval.

Her er en liden haandvadsæk; den vil sætte dig istand til tryggere at bære poserne og desuden at skjule dem for franskmænd, ligetil det øieblik, da du fremfører dit ærende.

Gaa nu straks! Tag en vogn paa holdepladsen om hjørnet og kom tilbage, saasnt du har gjort besøget. Glem ikke at forlange franskmændens skriftlige kvittering for pengene. Dikter ham en liden formular, som han har at underskrive.

^[15] Gjør han ophævelser, saa sig, at saaledes er forretningsskikken, og at du ikke kan gaa foruden. Negter han absolut, saa faar du naturligvis give efter, da tilbagelevering af beviset jo i virkeligheden er kvittering god nok.»

Det ærende, jeg havde faaet at besørge, var mig temmelig paafaldende og hensigten uforstaaelig; men jeg nølede intet øieblik. Jeg var overbevist om, at Monk havde vigtige grunde i sandhedens eller

retfærdighedens interesse for at bede mig om at spille denne rolle.

Ikke saa at forstaa, at jeg var vant til paa denne maade at assistere Monk i hans arbeide. Tvertimod, han pleiede ellers aldrig at bede om min hjælp uden efter først tydelig og klart at have lagt sagen tilrette for mig og redegjort for sine formodninger, slutninger og planer. Monk var den fuldstændige modsætning til sin berømte kollega Sherlock Holmes, som vi kjender af Conan Doyles fortællinger.

Han havde meget lidet af dennes hemmelighedsfuldhed, en hemmelighedsfuldhed, som jeg i vennen og hjælperen Dr. Watsons sted vilde have frabedt mig, hvormeget den end kunde bidrage til at gjøre beretningen om gaadernes løsning spændende for læsere.

Under kjøreturen til det gamle hotel i Kongens gade gjennemgik jeg i tankerne Monks instruktioner, og jeg smigrer mig med, at ingen stavelse af, hvad han havde sagt, var gaaet tabt for mig.

[16] Vognen holdt ved det gamle gode hotel, udenfor hvis port svingede et skilt af gammelt gennembrudt jern. Midt iblandt de smedede arabesker prangede i forgyldte snirklede bogstaver «Hotel Europa».

Det var en af byens ældste gæstgivergaarde og staaer endnu, som enhver ved, i ry som et af byens bedste hoteller trods sit tarvelige udseende.

Hotellet bestod – og bestaar jo fremdeles – af den gamle toetages gæstgivergaard med de store kvistværelser, der springer frem af bygningens blaastenstag, foruden de nye huse, der senere er kjøbt til og fortsætter façaden opover gaden.

I den ældste del af bygningskomplekset fandtes hotellets kontorer, kafé og spisesal og nogle enkelte gæsteværelser, nemlig de før nævnte store kvistværelser.

Trods det gammeldagse tilsnit og beliggenhed stod disse værelser i ry for at være hotellets bedste og var meget pragtfuldt udstyret hvad angaar møbler, tæpper og portierer.

Portneren oplyste mig om, at Monsieur Ch. Duval beboede netop et af disse værelser, og at han for tiden var hjemme, men havde bestilt sin regning for at kunne reise med Trondhjemstoget samme dag kl. 2.

Jeg afslog tilbud om ledsagelse for at finde værelset, steg op af de gamle tæppeklædte trapper og stod faa sekunder efter for Monsieur Duval.

[17] Det var en fòrladen, middelshøi mand med et mislykket Napoleons-ansigt og temmelig gul ansigtsfarve. Der var lidet smukt ved ham med undtagelse af en overflod af mørkt lokket haar, der hang ham nedover tindingerne og var klippet temmelig langt.

Hans dragt var ulastelig. Hænderne fine og bløde. Han var ifærd med at pakke en ny reisekuffert.

Jeg havde ikke afventet noget svar paa min banken, men aabnede temmelig raskt døren.

Han veg ligesom tilbage og stansede ved min indtræden, men fattede sig hurtig og spurgte, endnu før

jeg havde sagt noget, hvad der skaffede ham æren af mit besøg.

Jeg presenterede mig da som commis og udsending fra bankier Vendel samt gav en liden løgn tilbedste om, at jeg havde sendt en opvarter i forveien med mit kort.

«Deres kort har jeg ikke faaet, min herre; men behag at tage plads.»

Han var fuldstændig rolig, og jeg kunde ingen bevægelse opdage hos ham.

Jeg løftede da raskt poserne op af vadsækken og satte dem hurtig foran ham paa bordet, saa guldstykkerne klirrede, medens mit blik hvilede paa hans ansigt.

Han for to skridt tilbage, og hurtig som lynet gled et sælsomt udtryk over hans ansigt, et udtryk af forbauselse og nysgjerrighed blandet med skræk, et udtryk ^[18] som hos en, der ser noget, som han mindst af alt venter at se.

«Jeg er Dem meget forbunden,» sagde han, og hans ansigt var atter saa glat som nogensinde. «Deres principal er meget høflig, jeg var forberedt paa selv at hente pengene.»

Jeg svarede i overensstemmelse med Monks instruktioner.

Han hørte opmærksomt paa mig og sagde saa med en liden nuance af ironi i sin stemme:

«Allerede tidligere vidste jeg, at Deres nations forretningsmænd er vore overlegne som saadanne; nu ser jeg, at de endogsaa forsøger at afdisputere os overlegenheden, hvad høflighed angaar; det er behagelige erfaringer at gjøre.»

Jeg bukkede og svarede, at min principal vistnok havde gaaet i skole hos verdens største nation, han havde tilbragt sin ungdom i Paris.

Efter denne lille duel smilte vi begge, hvorpaa franskmænd af sin lommebog fremtog og leverede mig bankier Vendels modtagelsesbevis.

«Jeg maa uleilige Dem med at erkjende tilbageleveringen af de fem og tyve tusenkroner,» sagde jeg; «et par ord paa bagsiden af papiret og Deres navn vil være tilstrækkeligt.»

Atter saa jeg et hurtigt, uroligt blink i hans øine, men straks efter pegede han rolig paa sin høire pegefing ^[19] der var forsynet med en bandage, og forklarede, at han havde skaaret sig samme morgen paa barberkniven og var ude af stand til at skrive.

«Imidlertid vil tilbageleveringen af hr. Vendels modtagelsesbevis vistnok være tilstrækkeligt,» tilføjede han, «og ifald min herre ønsker det, kan vi tilkalde hotelverten som øienvidne paa, at tilbageleveringen har fundet sted.»

Jeg forstod, at jeg ikke mere kunde trænge ind paa ham, da modtagelsesbeviset i mine hænder jo var tilstrækkeligt, og afslog derfor at benytte mig af hans forslag.

«Forretningsmænd har ofte en del unødvendige formaliteter,» sagde jeg; «men min principal vil

vistnok undskyldte, om jeg i dette tilfælde springer over nogle.»

Her var ikke mere at gjøre.

Under mit ophold havde jeg brugt mine øine saa godt som muligt, men opdagede intet andet i værelset end en almindelig velhavende reisendes effekter.

Det eneste for mig paaafaldende var, at kuffert, haandkuffert, toiletgjenstande o. 1., der opfyldte værelset, at alt det forekom mig glinsende og nyt.

Det slog mig, i det samme jeg reiste mig for at tage afsked, at vinduet vendte lige ud mod bankier Vendels bolig og forretningslokale, som ligger ligeoverfor.

Hotellets værelse var, som sagt, et kvistværelse, men rummeligt og hyggeligt med gulvteppe og svære portierer for de to alkover.

[20] Vinduet var omtrent i høide med bankierens privatleilighed paa den anden side af gaden.

Taget med de blaa gammeldagse tagsten sprang frem under vinduet, saa at man kun ved at træde helt frem i dette fik et glimt af gaden.

Fra den plads, hvor jeg under samtalen havde siddet, saa man kun gjenbohusene og en del af den blaa oktoberhimmel furet af de talrige telefontraade, der sænkede sig ned fra det høie hus ligeoverfor mod det lave tag paa det gamle gjestgiversted.

Vi skiltes under gjensidige høflighedsytringer, og jeg forlod huset misfornøiet over intet at have seet; saa forekom det ialfald mig.

Andet kapitel

Ved tilbagekomsten til Monks bolig lukkede pigen op for mig og bragte den besked, at hendes husbond og bankieren var gaaet ud sammen, men vilde komme tilbage inden en times tid, maaske før, om jeg vilde være saa god at tage plads og vente paa dem.

Jeg satte mig ned i Monks kontor og havde i ventetiden underholdning nok i de masser af aviser, som bedækkede et stort bord i et hjørne af værelset.

[21] Klokken var omtrent halv tolv, da Monk og bankieren hurtig traadte ind.

Bankieren saa synlig ophidset ud, Monk rolig som altid, dog var det tydeligt at se, at han havde hastverk. «Lad os faa din rapport,» sagde han; «det skal ikke vare længe, før du faar greie paa, hvad dit arbeide har dreiet sig om.»

Jeg fortalte saa kortfattet og tydelig som muligt, hvad der var hændt mig.

Han lod mig et par gange gjentage ordene i samtalen mellem Monsieur Duval og mig.

Knapt var jeg færdig, før det ringede paa entrédøren, og ind kom pigen med et brev, som hun rakte bankieren.

Hr. Vendel aabnede det hastigt og rakte det saa til Monk.

«Intet nyt; det er kun Monsieur Duval, som alligevel sender kvittering; her kan De selv se. Det er sendt mig hid fra kontoret.»

Monk snappede brevet, for det hurtig igjennem en gang, saa en gang til, men denne gang opmerksommere og langsommere. «Jo, det bringer os dog noget nyt!» raabte han, «at vi nu er sikre paa, hvilket er det første skridt, som maa tages.»

Han saa atter paa uret; jeg ligeledes paa mit; det viste 12 $\frac{3}{4}$.

[22] «Tid nok, hvis bare min ven er paa torvet og ikke har nogen tur for øieblikket.»

Hr. Vendel og jeg saa paa hinanden under disse uforstaaelige ord. Monk gik imidlertid uden nøiere at forklare sig bort til telefonen, ringede op «vognmændene paa Stortorvet», og straks efter hørte vi ham spørge, om nr. 57 var tilstede.

Nr. 57 var der og blev af Monk bestilt til straks at møde ved hans dør og selv begive sig op til ham.

Fem minutter efter stod en langfrakket, storstøvlet og temmelig rød næset skikkelse for os.

«Det er vognmandsgut Syver Pedersen,» sagde Monk, «og han vil vist gjerne gjøre baade bankier Vendel og mig en liden tjeneste.

Vi har liden tid, Syver, saa jeg faar skynde mig med at komme frem med, hvad vi ønsker af dig.»

«Ja, kjære Dere Monk,» svarede den som Syver presenterede; «Dere ved, at jeg er Dere saa mye tak skyldig for det, at Di greide op i den historien for mig ifjor, at jeg nok skal gjøre alt, som jeg kan gjøre for Dere.»

«Det er godt, Syver, hør her! Paa «Hotel Europa» bor en fransk reisende, som skal have en droske for at kjøre paa hovedbanen til Trondhjemstoget kl. 1,55. Tror du, at du kunde lage det saa, at *du* fik den jobben? Det er mig af stor vigtighed, at det blir dig, som kjører ham, og ingen anden.»

[23] Syver, som imidlertid var placeret i en stor lænestol, hvor han forresten syntes at befinde sig mindre vel, troede sikkert, at det lod sig gjøre.

«Vi faar næsten hver dag telefonbud fra hotellet for at kjøre reisende til det toget. Idag er det ikke min tur; men jeg skal nok faa byttet med den anden. Jeg skal heller give ham, hvis tur det er, en bedre job og sige, at jeg skal hente nogen ude i nærheden af stationen, saa at jeg helst vil have den.

Jo vær sikker, hr. Monk, jeg skal nok kjøre franskmanden, og han skal komme ordentlig frem og i god tid til toget.»

«Nei, det er netop det, han ikke skal,» faldt Monk ind. «Du faar kjøre manden rundt fändenivold, eller du faar lade som du er fuld, eller du faar lade hesten blive halt – gjør hvad du vil, – naar bare ikke franskmanden kommer tidsnok til toget.»

«Naa saa'n naa,» mumlede Syver, som slet ikke blev saa overrasket, som jeg blev.

«Ja, det er en farlig affære det, Monk. Hvis han melder det til politiet, saa mister jeg mit nummer, og naar en har kone og barn at forsørge, saa betænker en sig paa det, ser Di.»

«Saa meget kan jeg sige dig, Syver, at min formening er, at franskmanden aldrig vil melde dig til politiet, om du er fuld idag og kjører ham feil – og skulde saa galt hænde, saa tror jeg, at bankier Vendel vil holde dig skadesløs.»

[24] Monk saa hen paa hr. Vendel, og denne skyndte sig at erklære, at Monk havde frie hænder til at disponere over penge til de nødvendige udgifter, og at den ærlige vognmandsgut kunde være sikker paa, at det tab, han maatte lide, skulde blive mere end erstattet.

«Ja, ja, da faar jeg nok greie den sagen for Dere jeg, Monk,» sagde Syver, «jeg maa bare have Deres ord paa, at jeg ikke paa denne maade gjør en bra og uskyldig mand skade; mere skal jeg ikke spørge efter.»

«Det gir jeg mit ord paa,» sagde Monk. «Der er større sandsynlighed for, at du ved at hjælpe os gjør manden en tjeneste – det vil sige, hvis han intet galt har gjort.»

«Det er godt,» sagde Syver; «stol paa mig! Franskmanden kommer ikke med Trondhjemstoget idag; men jeg faar nok skynde mig.»

Han tog Monk i haanden, gjorde en flot kompliment for hr. Vendel og mig og gik med raske, men tunge skridt ud og ned over trapperne.

Monk gned sig i hænderne, saa smilende paa mig og sagde: «Ja, du er nok utaalmodig, min kjære Fredrik, og det siger jeg ikke noget om; men hr. Vendel kan bevidne, at vi hidtil ikke har havt tid til at give dig den forklaring, som vi skylder dig.

Men lad os nu tage os et glas vin og en cigar. Vi har 1½ time for os, og saa fortæller hr. Vendel [25] opigjen, hvad han fortalte mig idag morges, og som atter gav anledning til, at jeg telefonerede efter dig.»

Vin og cigarer blev bragt ind, og bankierens ansigt glattede sig lidt efter lidt ud.

«Ja, jeg skal naturligvis gjerne fortælle op igjen,» sagde han; «men var det ikke bedre, at De, hr. Monk, selv fortalte Deres ven alt? De vil vistnok kunne gjøre det kortere og greiere end jeg.»

«Nei, min kjære bankier! Det vil ogsaa for mig være af uvurderlig nytte at høre Deres fortælling op igjen. Det er meget muligt, at enkelte smaating vil dukke op i Deres hukommelse, smaating, som De ikke havde faaet med første gang. Vi har jo god tid; fortæl saa nøiagtig, som De kan.»

«Ja, ja,» sagde bankieren, «jeg skal gjøre som De forlanger, og naar jeg nu fortæller, hvad der er hændt mig i de sidste dage, fortæller jeg ogsaa det forunderligste og uforklarligste, som jeg nogensinde har oplevet.»

Tredje kapitel

«Lørdag formiddag omtrent kl. 1 kom jeg udenfra gennem bankens kontorer i 1ste etage for at gaa ind ^[26] i mit eget kontor, som ligger i 2den etage, men som ved en liden jerntrappe staar i forbindelse med 1ste etages rum.

Som De ved, ligger alle bankens kontorer i 1ste etage, og der havde jeg indtil for nogle aar siden ogsaa mit eget. Men forretningen har jo udvidet sig, og saa maatte jeg ogsaa tage dette med og anbragte i den anledning en jerntrappe op til det ovenfor liggende værelse i 2den etage, som da blev mit arbejdsrum, og som altsaa støder op til min privatbolig. Om De ikke husker det, saa kan jeg med nogle blyantsstreger vise Dem husets indredning.

Værelserne i 1ste og 2den etage er fuldstændig kongruente. I 1ste etage altsaa kontor, i 2den etage beboelsesrum undtagen det længst til venstre, som ved den omtalte trappe staar i forbindelse med banklokalerne.

Bankens pengeskabe, ildfaste rum o. l. findes i kjelderens; men i mit eget kontor har jeg et meget sterkt lidet jernskab, forsynet med en ligesaa solid som sindrig laas.

I dette skab opbevares forresten aldrig større summer. Af penge kun hvad jeg har udtaget til privat brug, og saa vigtigere papirer, som jeg arbejder med, og som jeg finder det bekvemt midlertidigt at opbevare der.

^[27] Naa ja, vi faar senere høre om det skab. Som sagt, jeg gik gennem kontorerne, da jeg fik se en mørk, fremmedudseende herre tale med en af bankens funktionærer over skranken.

Den fremmede talte fransk, og min kontorist greiede sig noksaa godt i samtalen – han er ansat som tolk og korrespondent og har været flere aar i udlandet –; men jeg gik dog bort til dem for om nødvendigt at være behjælpelig.

Nu skal De vide, mine herrer, at jeg har tilbragt fem aar af min ungdom i Paris. Min far, som var bankier her i byen ligesom jeg, sendte mig til Paris for at lære haandverket.

«Du lærer kanske ikke at blive nogen sharper der,» sagde han; «men du lærer ærlighed, orden, nøiagtighed og gode manerer, og det tror jeg er det vigtigste i enhver forretning.»

Hvorvidt jeg har lært noget eller alt af dette, kan jeg ikke sige; men ialfald har jeg bevaret megen kjærlighed og sympati for franskmændene, en nation, som folk ellers her hjemme bedømmer saa feilagtig. Ja, jeg vil ikke lægge skjul paa, at jeg har en liden «faible» for at slaa en passiar af med en franskmand og

helst en pariser.

Jeg gik altsaa bort til den fremmede, presenterede mig som husets chef og fik snart greie paa, at han havde et kreditiv paa os fra Behrens & Söhne i Hamburg, [28] hvorom vi tidligere havde faaet underretning, og at han ønskede beløbet, fem og tyve tusen kroner, udbetalt samme dag i guld.

Vi havde ikke saa meget guld i kassen, og jeg bød ham derfor ind i mit private kontor for at vente, medens der blev sendt bud til Norges bank efter guldpengene.

Vi fulgtes ad gennem kontorerne i første etage og op ad den lille jerntrappe til mit eget rum.

Vi passiarede sammen en stund, og han komplimenterede mig for mit gode fransk m. m.; men jeg maa tilstaa, at jeg ikke fandt den sedvanlige fornøielse i passieren med en franskmand.

Han gjorde intet godt indtryk paa mig, lod ikke til at være i besiddelse af virkelig dannelse og gav idetheletaget ikke fuldt ud det gentlemansindtryk, som man skulde vente af en mand, der førte et saavidt stort kreditiv.

Ogsaa var det mig paafaldende, at han ønskede saa stor sum udbetalt i guld.

Til sidst bragte han selv dette emne paa bane og fortalte, at han var mineingeniør, skulde samme dag reise til Trondhjem, der træffe en svensk grubeagent for sammen med ham at se paa nogle kobberanvisninger i det nordlige Norge og Sverige.

Han troede, at han ved kontant at udbetale købesummen i guld skulde kunne faa en eller flere lovende [29] anvisninger købt for en billig penge. Han vidste desuden ikke, hvordan det havde sig med bankvæsenet i disse fjerne egne, og havde derfor troet det sikrest at hæve summen her i Kristiania.

Jeg oplyste ham om, at folk i Norge og Sverige var mere vant til at have med sedler end guld at gjøre, ja, som regel foretrak det første, og hentydede ogsaa til det farlige i at reise med saa mange penge.

Han takkede mig for underretningen, men erklærede ikke at ville gjøre nogen forandring, da der allerede var sendt bud efter pengene.

Vistnok vilde de være endnu tryggere i mit skab, sagde han smilende og pegede paa det tidligere omtalte jernskab; men han skulde nok ogsaa vide at passe paa dem, og skulde han komme til en anden beslutning, naar han havde samraadet sig med den svenske ingeniør, saa kunde han jo deponere dem i Trondhjem eller en anden by nærmere deres maal.

Jeg kunde jo ikke trænge videre ind paa ham, men bemærkede, at pengene, ifald han ikke tog dem med, heller ikke kom til at hvile i det lille skab, men i bankens hvælvinger.

«Forøvrigt,» fortsatte jeg, «er det lille skab, som De med rette anser for et trygt opbevaringssted, et verk af en berømt franskmand, nemlig af den bekjendte mekaniker Roncelle.

Jeg købte det under udstillingen i 1867, hvor [30] det var udstillet. Det har den sikreste laaseindretning, som endnu eksisterer.»

Han kastede nysgjerrige blikke paa skabet, og jeg indbød ham til at gaa nærmere og tage det i øiesyn.

«Her ser De,» forklarede jeg, «ved siden af døren fire udskjæringer med glas over, under hvilke der viser sig ligemange smaatavler, hvorpaa der er malet bogstaver. For hver tavle findes der ved siden af en knap, som kan dreies. Ved en omdreining af knappen kommer en ny tavle frem med et nyt bogstav. Hver udskjæring har ti forskellige bogstaver, som efter behag kan bringes frem. 10 X 10 X 10 X 10. Det er ti tusen forskellige ord eller kombinationer. Naar jeg nu lukker skabet, stiller jeg bogstaverne paa den kombination, jeg ønsker, og for atter at faa det op, maa den samme kombination fremstilles.

Sidst da jeg lukkede skabet, saaes i første udskjæring *N*, i anden *A*, i tredje *N* og i fjerde *A*. Hvis De nu vil prøve, vil De se, at det ikke kan aabnes, uden at jeg først ved knappen har stillet tavlerne, saa der læses «*Nana*».

Han udtalte sin beundring og spurgte, om der ingen anden laaseindretning var.

«Nei,» sagde jeg, «og det vilde ogsaa være overflødigt; thi indretningen tillader mig at forandre ordet saa ofte, jeg ønsker; ja, jeg kan, som De nu har ^[31] seet, uden risiko forklare hvilken som helst fremmed mekanismen.

Jeg vælger kun et nyt ord næste gang eller saa ofte, jeg finder det nødvendigt. Forøvrigt kan De forstaa, at jeg her i mit private kontor kun opbevarer penge eller papirer, som jeg tilfældigvis maa gemme udenfor den tid, da bankens kjeldere er tilgængelige, og som følge deraf kun smaasummer.»

Vi talte ikke mere derom, og straks efter kom min betjent med pengene og en kvittering til underskrift for Monsieur Duval.

Han underskrev denne, lagde de to pengeposer i en liden lædervadsæk, som han havde medbragt, og vi skiltes under gjensidige høflighedsytringer.

Som De ser, mine herrer, har jeg nok i mit samvær med hr. Duval været noget snakkesalig; men jeg kunde jo ikke ane, at det skulde have nogen alvorlige følger, og heller ikke kan jeg forstaa, at denne lille episode kan have bidraget til, hvad senere hændte.

Ja, jeg forstaa, at De, hr. Monk, er af en anden mening; men — — — —De ryster paa hodet; det vil vel sige, at vi skal vente med diskussionen, til jeg har fortalt resten. Jeg skal derfor fortsætte.

Vi lukkede banken som sedvanlig om lørdagen, og søndagen gik ogsaa som sedvanligt til kl. 11 om formiddagen.

Da ringer det paa entréklokken, og pigen kommer ^[32] ind og siger, at en fremmed herre, som hun ikke kan forstaa, staar ude i entréen.

Jeg gaar selv ud og blir ikke lidet forbauset ved at se Mons. Duval staa der med vadsækken i haanden.

Han bad mig om en liden samtale, og jeg viste ham straks ind i mit kontor, dennegang gennem mine beboelsesværelser.

Paa min indbydelse satte han sig og forklarede, at hans reise var udsat til mandag, at han havde overtænkt det farlige i at reise med saa mange penge, og specielt, at han ikke likte at ligge paa hotellet alene med summen i sin kuffert; den sidste nat havde han ikke lukket et øie. «Jeg er bange for, at jeg har overvurderet mine nerver,» tilføiede han, «og vil nødig tilbringe en lignende nat.

Jeg kom til at tænke paa Deres fortrinlige jernskab, og er derfor kommet for at bede Dem godhedsfuldt opbevare pengene for mig til imorgen. Jeg vil da komme i Deres kontor kl. 11 og faa summen i banknoter eller anvisninger.»

«Med fornøielse,» svarede jeg, skjønt hans vankelmodighed ærgrede mig lidt og jeg aldrig liker at have med forretninger at gjøre om søndagen.

Jeg skrev en kvittering, som han puttede i sin lommebog, satte poserne ind i skabet og lukkede døren. Jeg fulgte derpaa den fremmede ud i entréen, hvor vi skiltes med faa ord.

[33] Efter atter at have laast entrédøren gik jeg tilbage i mit kontor, aabnede døren til jernskabet, flyttede poserne tilbage i den fjerneste krog af skabet, stillede knapperne paa en ny kombination, lukkede atter døren med haandtaget, forandrede paany bogstavkombinationerne og tog det sedvanlige tag i haandtaget for at prøve, om det var laast: Alt i orden.

I det øieblik stod altsaa bogstaverne paa en vilkaarlig og tilfældig kombination som sedvanlig, naar jeg forlader skabet lukket. Denne kombination merkede jeg mig, gik saa ind i mit soveværelse og skrev den op paa en liden tavle, som ligger i en skuffe i mit skrivebord.

Ja, De ser forbauset paa mig og ønsker at spørge, hvad jeg skal med den kombination opskrevet. Den kan jo ikke aabne skabet og har ingen betydning. Sandt nok! Det er kun en pligt, som jeg har paalagt mig selv for ikke at komme til at glemme at forandre kombinationen efter skabdørens lukning. En saadan forglemmelse vilde nemlig være det samme som at lade skabet staa aabent.

Har De forstaaet mig, mine herrer?»

«Ja,» svarede Monk, «og De synes at være meget forsigtig i behandlingen af Deres skab. Men lad mig nu spørge Dem:

«Pleier De at optegne ogsaa det egentlige aabningsord, og gjorde De det ved denne anledning?»

[34] «Det kan hælde,» sagde bankieren, «at der i ugevis ingen vigtige papirer eller større pengesummer findes i skabet, og under saadanne omstændigheder lader jeg aabningsordet stadig være det samme og optegner det paa den lille tavle i min skuffe.

Ved denne anledning derimod valgte jeg et *nyt ord*, stillede laasen, da ingen foruden mig befandt sig i værelset, og døren var lukket, skrev det ikke op og meddelte det ikke til noget levende væsen. Og dog – da jeg aabnede skabet mandag morgen, var poserne borte, men skab, laas, mekanisme og alt i den fuldkomneste orden.

Kan nogen forklare mig det?

Jeg taaler at miste fem og tyve tusen kroner, og tabet volder mig ingen ærgrelse, men hvad der er mig høist ubehageligt, det er, at ting skal kunne forsvinde i mit eget hus og ud af det gjemme, som jeg troede sikrere end alt andet i verden!»

«Da De aabned skabet mandag morgen, hr. Vendel, hvordan var da bogstavlaasen stillet?»

«Den stod, som den skulde staa, nemlig paa det ord, som jeg havde opskrevet, altsaa som jeg forlod den søndag formiddag.

Jeg maatte som sedvanlig indstille den paa aabningsordet, eller om De heller vil: lukningsordet – det ord, som jeg ikke havde opskrevet, ikke nævnt til nogen sjæl.

[35] Den, der mellem søndag formiddag og mandag morgen har stjaalet pengeposerne, maa have kjendt det ord. Det var den eneste adgang til skabet.»

«Den, der har aabnet skabet og udtaget pengene, maa sandsynligvis ogsaa have været bekjendt med, at disse fandtes der,» sagde Monk rolig.

«Hvem kan have havt kjendskab dertil foruden De og franskmanden?»

«Jeg fortalte derom til min søn ved middagsbordet, og det er muligt, at stuepigen gik ud og ind og vartede op, saa at hun kan have hørt det. Ellers har jeg ikke talt derom til nogen.

Hvormange personer der findes i mit hus?

For tiden er vi kun min søn og jeg. Som De kanske ved, er min hustru død for flere aar siden, min datter er gift og bor paa Drammensveien.

Min søn og kompagnon har nogle værelser for sig, nemlig de, der ligger nærmest entréen. Mit soveværelse er længer inde og skilles fra hans ved spisestuen og flere andre.

Vi har to ældre piger, som har tjent hos os i flere aar.

Portneren, som er gift, bor i den vinkel af husets 1ste etage, som vender indover til gaardsrummet. De to andre sider af dette begrænses af en mur og nabohuset.

I huset hos portneren bor hans søn, der er politikonstabel. Det er kontrakt, at han ikke skal fjerne sig [36] fra huset, medmindre hans søn er hjemme; og denne har et honorar for sammen med faderen at sørge for husets sikkerhed.

Nøglen til kontorerne i 1ste etage hænger i et skab hos portneren. Til dette skab har ogsaa jeg, min søn og første bogholder nøglen.» Bankieren stansede, og Monk tog ordet.

«Nu har du hørt, Fredrik,» sagde han, «hvad der blev mig fortalt idag morges kl. 9½», da hr. Vendel kom op til mig.

Han tillagde, at han henvendte sig til mig, da han nødig vilde blande politiet op i denne affære og derved gjøre den offentlig.

Jeg udbad mig straks hans tilladelse til at bede om din assistance. Jeg besluttede nemlig som første skridt at sende en intelligent mand op til Mons. Duval for efter dennes opførsel at gøre os op en mening om, hvorvidt han har noget at gøre med tyveriet eller ei. Selv taler jeg ikke godt nok fransk til at kunne udføre missionen med noget resultat, og hr. Vendel vilde selvfølgelig ikke indvie nogen af sine folk i sagen.

Mons. Duval blev ikke forbauset ved først at høre, hvorfra du kom; det stemmer; thi han maatte være forberedt paa, at tyveriet var opdaget, og at bankieren først vilde underrette ham derom og ialfald udsætte med udbetalingen af de fem og tyve tusen kroner.

[37] Læg merke til, at jeg i dette ræsonnement gaar ud fra, at han er skyldig eller medskyldig.

Og under samme forudsætning maatte det virke meget forbausende paa ham, at pengene blev ham tilstillet uden kommentar. Det gjorde det ogsaa. Han undslaar sig først for at skrive kvitteringen, uagtet han kan, hvilket han viser ved senere at sende en saadan.

Dette forklarer jeg paa den maade, at forbryderens mistro og sluhed, før han endnu faar tænkt sig om, uvilkaarlig driver ham til ikke at give noget skriftligt fra sig; maaske har han ogsaa sine grunde, som vi ikke kjender, til at skjule sin haandskrift.

Min bevæggrund til at lade ham skrive denne kvittering var den, at jeg ønskede at komme i besiddelse af hans haandskrift; den giver altid store oplysninger om en mand og er desuden en stor hjælp til at faa en person identificeret. Og vær forvisset om: *denne mand heder ikke Duval og er idetheletaget ikke den person, han gir sig ud for.*

Apropos, hr. bankier: De har vel paa forhaand faaet tilsendt hans underskrift fra Behrens & Sønne i Hamburg, da hans kreditiv blev Dem aviseret?»

«Ja, som sedvanlig.»

«Vil De lade mig faa papirlappen, saasnt De kan? Og tillad mig indtil videre at beholde den kvittering, De modtog.»

«Javel, hr. Monk.»

[38] I dette øieblik ringedes der paa telefonen i sideværelset. Monk gik derud og kom straks efter ind: «Vor vognmandsgut har ikke narret os. Mons. Duval kom forsent og bor i dette øieblik paa hotel «Victoria». Jeg faar nøiere rapport siden.»

Fjerde kapitel

«Jeg antager nu, hr. bankier,» fortsatte Monk, «at det snart er Deres spisetid, og at De ønsker at kaste et blik indom banken først. Vil det være Dem beleiligt, om min ven og jeg kommer ned til Dem kl. 4?»

Indtil den tid spiser ogsaa vi middag, og jeg tænker lidt over sagen. Er Deres portners søn,

politikonstablen, hjemme da, vilde jeg gjerne tale med ham.»

«Jeg skal sørge for, at han er tilstede,» sagde bankieren, idet han tog afsked, «og det vil være mig en stor fornøielse at se mine herrer kl. 4.»

«Du spiser vel middag hos mig?» sagde Monk, «om en halv time vil den være færdig; imidlertid kan vi tale lidt om sagen.»

Han gik ud et øieblik for at sørge for, at der blev dækket til mig, kom saa ind igjen og gik, som hans vane var, op og ned paa gulvet.

[39] Som jeg allerede før har sagt, gjorde Monk sjelden eller aldrig nogen hemmelighed for mig af sine tanker, og det var mig altid en stor fornøielse at følge denne klare og skarpe forstands arbeide – en større fornøielse, end om han, i lighed med sin store kollega Sherlock Holmes, havde holdt sin ven i fuldstændig uvidenhed for at berede ham de mest sensationelle overraskelser tilsidst.

Han begyndte selv samtalen: «Jeg tror, at du nu kjender omtrent alle faktiske omstændigheder ved denne forunderlige historie ligesaa godt som jeg selv; kun har jeg at fortælle dig, at i dit fravær besøgte jeg i følge med bankieren hans kontor.

Tiden tillod mig kun en flygtig undersøgelse; men saa meget saa jeg, at vinduerne ikke var ordentlig tillukkede og kunde have været aabnede om natten. Vinduerne er af den sort, der aabnes eller lukkes ved en vertikal jernstang i midten, der er forsynet med et haandtag et stykke op og med to krogede knaster oppe og nede, som griber i spor i rammen. Du kjender dem vel og ved, at ved skjødesløs lukning eller forsæt kan vinduet se ud som det er lukket, medens i virkeligheden ingen af knasterne griber ind, hverken oppe eller nede, og vinduet kan aabnes ved simpelthen at trykkes eller trækkes udad paa de midterste sprosser.»

«Ja, jeg kjender dem.»

[40] «Vel; vinduet var kun lukket paa den maade, medens pigen erklærer at have lukket det lørdag morgen. Siden den tid har rummet været aflaset og nøglen hos bankieren.

Ligeledes havde jeg tid til at konstatere, at en behændig mand fra gaden *kan* klatre op ad tagrenden og gaa ind ad dette vindu, naar det ikke er ordentlig lukket. Læg merke til, jeg siger en behændig mand *kan* gjøre det. Jeg ved endnu ikke, om det er gjort.

Nu staar kun igjen at berette, at en af mine agenter siden kl. 10¹/₂ søger oplysninger om Mons. Duval og følger hans foretagender. Jeg venter ham hid med rapport kl. 3¹/₄. Vi har tid til at høre denne, før vi gaar til hr. Vendel for at foretage nøiere undersøgelser paa stedet.

Det var udfaldet af dit besøg sammen med andre mistænkelige omstændigheder, der bragte mig til den beslutning at stoppe Mons. Duval.

Det bedste vilde være at faa politiet til at stanse ham; men jeg er bange for, at hr. Vendel ikke vil gaa med paa at blande dette op i sagen. Han kan imidlertid ingenlunde reise før med nattoget sydovert i aften, og til den tid er maaske meget kommet for dagen.»

«Først og fremst,» sagde jeg, «maa man finde ud, hvorledes skabet er aabnet. Det forekommer mig næsten overnaturligt.»

[41] «Nei,» svarede Monk, «paa sagens nuværende standpunkt vil det kun være spild af tid og intelligens at studere derpaa. Var det endda overnaturligt, saa behøvede man ikke at bryde sig mere dermed; men da det maa være gaaet til paa en naturlig maade, saa er det endnu sælsommere, ja, saa sælsomt, at jeg ikke for tiden tør tænke paa det. Hvad vi nu først maa finde ud, det er *hvem* der har været i værelset, hvor jernskabet staar.

Kan vi finde en, som har været der uden berettigelse, og som kan have fordel af at stjæle de fem og tyve tusen, da har vi ogsaa tyven, og dermed vil forhaabentlig den ulige interessantere del af opgaven løses, nemlig, hvordan skabet er aabnet.»

Der var intet at sige til dette logiske ræsonnement.

«Du Monk,» sagde jeg, «kan den unge Vendel være tyven?»

«Nei, det vilde være utænkeligt. Han er sin fars kompagnon, hans indtægter er antageligvis en tretti à firti tusen kroner om aaret. Han bruger maaske de ti tusen, høit regnet. Om 14 dage skal han gifte sig med en datter af grosserer Berg. Hun har en halv million i medgift, og naar gamle Vendel, hans far, dør, faar han en arvepart paa circa 2 millioner. Den tand faar du slaa ud.

En af pigerne har maaske hørt om de fem og tyve tusen i skabet under passieren ved bordet; sæt at hun har.

[42] Men hvordan er hun saa selv kommet ind i værelset eller har skaffet en anden derind, og hvordan kunde hun finde paa at løbe denne store risiko, naar hun ved, at man foruden at trænge ind i kontoret endnu har tilbage at lukke op et jernskab uden nøgle og uden at kjende ordet? Lad os gaa saa vidt som til at antage, at hun ved at høre bankieren snakke isøvne eller paa anden romantisk maade kommer i besiddelse af hemmeligheden: der skal alligevel foruden disse sammentræf en saadan portion af resoluthed, handlekraft og dristighed til, som jeg ikke kan antage findes hos nogen af de to skikkelige skrog, jeg saa hos hr. Vendel iformiddag.

Nei, da sætter jeg meget større forhaabninger til vore undersøgelser angaaende Mons. Duval.

Der er allerede en hel del mistænkeligt ved ham.

Hvad jeg er nysgjerrig efter at vide, og som min agent sandsynligvis vil bringe underretning om, det er, hvorvidt Mons. Duval har noget bekjendtskab eller nogen forbindelse her i byen, som har kunnet agere medhjælper.

Har han det, saa vil min mistanke blive endnu sterkere; men jeg er bange for, at jagten blir vanskelig; især da vi sandsynligvis maa undvære politiets hjælp.

Hr. Vendel vil nemlig, som jeg før har omtalt, ikke, at dette skal faa sagen i sin haand, medmindre [43] jeg kan bevise ham, at en person udenfor huset er den skyldige, og selv i dette tilfælde maa beviserne

være saa klare, at ingen misforstaaelse kan faa plads.»

«Politiet!» udbrod jeg, «ønsker du da at kunne arbeide sammen med det?

I andre sager, som du har ladet mig følge med i, har du altid prist dig lykkelig, saalænge du kunde holde dette udenfor!»

«Ja, i almindelighed er min og politiets fremgangsmaade, metode og ræsonnementer saa forskjellige, at et samarbeide er umuligt. Men der gives tilfælde, hvor jeg meget maa savne den hjælp, som en politimand har forhaanden eller kan yde. Husk paa: politiet kan stoppe, arrestere, fængsle mennesker. Det kan samtidig lade alle forlystelsessteder, kaféer, hoteller bevogte, sætte vagt ved alle dampskibe og tog o. s. v. Kort sagt, det har den materielle magt, som jeg ofte maa savne.

Hvorledes skal jeg i længden holde denne udlænding i Kristiania?

Jeg har hindret ham idag; jeg kan hindre ham iaften og imorgen; men jeg kan ikke gjøre det i lang tid uden selv at udsætte mig for ubehageligheder.

Jeg er for tiden taalt af politiet, ja endog velseet af flere af dets funktionærer, fordi jeg har bekendtskaber, har hjulpet dem flere gange og aldrig gaaet det iveien.

[44] Men læg merke til, at den første gang jeg vilde vove selv at optræde som politi udenfor det rent opdagermæssige, vilde det lægge sig imellem og gjøre min stilling umulig.»

«Ja, du har ret,» sagde jeg; «men er ikke selve politimesteren din specielle ven?»

«Jeg tror, vi gjensidig agter hinanden – jeg har jo selv tjent under ham, da han var chef for opdagelsespolitiet – vi har ogsaa vist hinanden tjenester, som du ved; men selve hans stilling forbyder ham jo at taale, at nogen udenfor det autoriserede politi tiltager sig dettes prærogativer. Tro du mig, jeg maa være mere forsigtig, end nogen aner.»

Der hørtes en ringen paa entréklokken. Monk bad mig gaa ind i stuen saalænge. «Det er vistnok min agent,» sagde han.

Et kvarters tid efter sad vi ved middagsbordet, og medens vi spiste, berettede Monk mig, hvad agenten havde udfundet angaaende Mons. Duval.

Han kom til byen fredag aften og tog straks ind i hotel «Europa».

Samme aften gik han ud og besøgte et par kaféer samt Tivoli.

Han spurgte portieren om veien til Circus Variété paa Tivoli, idet han pegte paa annoncen, som var opslaaet i Vestibulen.

Lørdag formiddag var han i banken, som du ved, [45] og blev straks efter sin hjemkomst derfra besøgt af en mørkladen, udenlandsk udseende mand i sid vinterfigurfrak, antagelig en franskmand.

Agenten havde intet erfaret om den fremmede, hverken hvem han var, eller hvor han boede. Det var

efter, at denne fremmede var gaaet, at han gav kontraordre med hensyn til sin først bestemte afreise den dag.

Mellem 10 og 11 samme aften modtager Mons. Duval atter besøg af den samme fremmede, men forblir selv hjemme ligetil søndag formiddag.

Søndag morgen aflægger den mørkladne fremmede atter sit besøg hos Mons. Duval og blir paa hans værelse, medens denne aflægger sit andet besøg hos bankieren. Du ved den gang, da han bad bankieren tage pengene i forvaring.

Idag morges staar Mons. Duval tidlig op og tager sig en morgentur mellem 7 og 8. Hvor han da har færdes, ved min agent intet om. Størsteparten af disse oplysninger har han fra portieren i hotel «Europa», som er hans specielle ven.

Som du maaske ved, er min agent en forhenværende opdagelsesbetjent ved politiet ved navn Kalberg, i sin tid min underordnede.

Han var en meget dygtig mand; men sygelighed tvang ham til at tage afsked, hvorefter han oprettede en liden grønthandel paa Grünerløkken, og denne sammen med hans pension skaffede ham underholdet.

[46] Senere, da jeg ligeledes var traadt af som politifuldmægtig og var begyndt paa min nuværende beskæftigelse, traf jeg ham tilfældigvis. Hans sygdom havde taget en uventet og gunstig vending, og han tænkte paa atter at søge sig ind i politiet.

Da jeg imidlertid kunde tilbyde ham forholdsvis vellønnet arbeide, foretrak han at drive sin lille handel og forresten arbeide i min tjeneste. Det er en hemmelighed for alle hans omgivelser udenfor konen, som i virkeligheden er den, der driver handelen. Denne, der, som han siger, nøder ham til opkjøberture udover landet samt færden paa torve og brygger, er ham imidlertid et ypperligt skalkeskjul for hans arbeide i min tjeneste. Forresten anvender jeg ham aldrig udenfor det rent haandverksmæssige: indhente oplysninger, opspore personer o. l. Han er absolut paalidelig. En omstændighed glemte jeg forresten at nævne: Kalberg erfarede ligeledes, at Mons. Duvals mørksmuskede ven, da han besøgte ham søndag formiddag, havde med sig en liden firkantet haandkuffert eller kasse i sort voksdug forsynet med en strop af læder til at bære i. Han havde den, da han kom, og han havde den, da han gik.»

«Er du fornøiet med disse oplysninger?» spurgte jeg.

«Særdeles vel,» var svaret. «Det er nu konstateret, at Mons. Duval har en bekjendt her i byen, og det er særdeles god bekjendt. Han blir paa Mons. [47] Duvals værelse, medens denne gaar over til bankieren. Portieren i hotellet kan vistnok ikke give os hans nøiagtige signalement. Han siger kun, at han var liden, sortsmusket, med skarpe sorte øine og en sid frak samt blødpullet hat; men lægger til, at manden ikke ser meget fin ud. Du ved, portierer har noksaa skarpt blik for, hvad folk er eller ser ud til at være. Han mente sikkert, at det ikke var nogen handelsreisende. Han synes heller, han saa ud som en tredje rangs skuespiller eller berider.

Endelig har Mons. Duval i formiddag været paa telegrafkontoret og i kreditbanken. Han afsendte telegram til Frankrige og købte i banken en telegrafanvisning paa Paris; men Kalberg har ikke kunnet faa

greie paa, til hvem anvisning eller telegram er afsendt.»

Monk havde som sedvanlig spist i en fart. «Forhast dig ikke,» sagde han, «fuldfør din middag i ro; der er endnu tyve minutter, til vi skal gaa til bankieren. Jeg gaar imidlertid ind i soveværelset for at skifte klæder.»

Da jeg efter endt maaltid kom ind i kontoret, sad der en tilkalket murerarbejder paa en stol ved døren. Paa gulvet mellem sine ben havde han stillet en bøtte med flydende kalk, hvori stod en kost.

«Venter De paa Monk?» spurgte jeg.

«Nei, jeg venter paa dig,» var svaret, med Monks alvorlige stemme. «Forklædningen kan altsaa passere, siden du ikke kjendte mig.»

[48] «Ja,» svarede jeg, endnu lidt betuttet; «du behøver ikke at frygte for ikke at blive taget for en rigtig murerslask; men hvad skal nu dette betyde; vi skulde jo ud for at træffe bankieren.»

«Ja, vi gaar ned til ham. Det vil sige, du gaar i forveien og underretter ham om, at jeg straks kommer og i hvilken rolle.

Du beder ham ogsaa, at han gir portneren ordre til at holde en stige i beredskab for mig.

Jeg maa undersøge husets væg langs tagrenden til 2den etage for at se, om nogen har klatret denne vei op til vinduet i 2den etage, hvor jernskabet staar.

Som du kan forstaa, kunde hverken du eller jeg have gjort dette i høstfrakker og floschat, uden at halve Kristiania vilde stimle sammen paa gaden nedenfor.

Nu er jeg en murersvend, som skal kalke over nogle skidne flekker paa huset, og ikke en kat vil bryde sig med mig og mit arbejde.

Bed ligeledes hr. Vendel, at han saa hurtig som muligt søger at skaffe sig underretning om, paa hvilket navn den lød den telegramanvisning, som Mons. Duval sendte iformiddag. Det kan ikke falde vanskeligt for hr. Vendel, han er jo personlig bekjendt med direktøren og de øverste funktionærer i kreditbanken.»

Jeg gik i forveien, traf hr. Vendel og underrettede ham om mit ærinde fra Monk. Han gav straks ordre til portneren angaaende mureren, som skulde komme, [49] og stigen samt gik selv ud for at skaffe sig besked i kreditbanken.

Jeg blev vist ind i salonen for at vente der.

Ved at se ud af vinduet, opdagede jeg min ven Monk paa stigen: han gik først langsomt op, syntes saa at have glemt noget og gik ned igjen, hentede bøtten og kosten og gik op; men efter dybsindig at have betragtet sit arbejdsfelt steg han atter langsomt ned og forsvandt i porten.

Faa minutter efter stod han hos mig i værelset; men førend han endnu havde sagt noget, indfandt bankieren sig og berettede meget tilfreds, men ogsaa temmelig febrilsk, at han havde truffet den forrettende direktør i kreditbanken endnu arbejdende i sit kontor sammen med nogle af bankens

funktionærer. Man havde straks imødekommet hans ønske, og det viste sig, at vor mand havde købt en telegramanvisning paa fem og tretti tusen francs at udbetale til madame Barutel, Rue de Faubourg de St. Honoré, Paris. «Det er mine fem og tyve tusen kroner, han sender,» lagde den ellers saa godmodige bankier ophidset til. «Vi maa faa tag i denne fordømte Duval, hr. Monk, selv om vi skal gaa til politiet. Jeg er nu ligesaa overbevist som De om, at han har taget pengene ud af skabet; jeg tror forresten, at jeg gjerne skulde forære ham pengene, naar han bare vilde sige os, hvordan mit skab er aabnet.

[50] For mig staar det, som om det ikke kunde gaa for sig uden trolddom.»

«Ja, dette er en forunderlig historie,» svarede Monk alvorlig, «og jeg er bange for, at der endnu er os mange overraskelser bestemt. Hvad kan hans mening være med at sende fem og tretti tusen francs til Paris?

I bør forresten høre, hvad jeg har udrettet som murer:

Der findes langs tagrenden lige fra gaden op til vinduet i 2den etage spor af, at en mand er klatret op. Vedkommende klatrer har benyttet dels vindusgesimsen i første etage, dels jernbeslagene, som holder renden til muren, som støttepunkter; disse beslag er endog paa to steder bøiet eller brækket.

For en behændig mand er sagen ikke overvættets vanskelig, og for en gymnastiker forholdsvis let.

Som De ser, hr. bankier, er der nu liden udsigt til, at nogen person i huset har med tyveriet at gjøre, og jeg haaber, De tillader, at jeg henvender mig til politiet. Uden dettes hjælp kan jeg nemlig ikke holde Mons. Duval længer i byen, og forsvinder han, saa vær forvissat om, at al udsigt til at faa denne forunderlige historie opklaret, forsvinder med.»

«Gjør, som De vil, hr. Monk,» lød svaret, «jeg maa for enhver pris faa opklaring paa, hvordan mit skab er aabnet. Behøver De penge, saa brug, hvad De vil. [51] Her er en anvisningsbog paa vort hus. Kassereren er underrettet om, at Deres anvisninger skal honoreres.»

«Vel! hr. bankier. De skal høre fra mig iaften eller imorgen formiddag før kl. 10. Lad mig nu faa tale med portnerens søn, politikonstabeln, og derefter kaste et blik paa Deres kontor, hvor jernskabet staar, saa skal De være kvit os.»

Bankieren ringede, gav sine ordre, og straks efter traadte en ung, staut mand i politiets konstabeluniform ind.

Han hilste ærbødig, men saa med kjendelig forbauselse paa den kalkede murerarbeider, der bredte sig i en af bankierens store lænestole.

Endnu mere steg hans forbauselse, da denne først tog ordet:

«Vi skal gaa lige paa sagen, konstabel. Naar De hører mit navn, Karl Monk, saa ved De, hvem jeg er.

Bankier Vendel har henvendt sig til mig i anledning af en sag, hvori han nødig vilde blande politiet op. Der er foregaaet et større tyveri her i huset – De har vel endnu ikke hørt noget derom?»

Konstablen ansigt havde under Monks tale antaget et meget interesseret udtryk. Ved det sidste spørgsmaal fór der en rødme over hans ansigt, og han stammede noget, idet svaret kom: «Nei, hvordan skulde jeg have hørt noget om det?»

[52] Den unge mands forvirring var saapas tydelig, at endog bankieren sprat til og stirrede paa ham.

«Nei, nei,» lød det atter med Monks roligste stemme; «men De ved selv, hvor let rygter farer omkring, og det, at man brækker op en banks sikkerhedskjelder, er jo ikke saa ganske almindeligt, saa at – – .»

«Kjelder?» fór det ud af konstablen, «jeg troede – – –

– – – «At det var kontoret i 2den etage?» fortsatte Monk saa hurtig, at det næsten hørtes, som om det var politikonstablen egne ord.

Denne lod imidlertid til at besinde sig og svarede: «Ja, kjeldereren her i banken er saapas sikker, og saa længe far og jeg bor i huset, tror jeg at skulle svare for den, saa det er vel ikke rart, om jeg blir forbauset, naar De siger, at der er gjort indbrud i den.»

«Nei, De har ret,» sagde Monk, «jeg kom ogsaa til at forsnakke mig; der er ingen, som har opbrudt kjeldereren. Men hvad vi vilde høre af Dem, det var, om De har hørt nogensomhelst rygter om et større tyveri her i huset.»

«Nei, ingensomhelst rygter eller tale om noget saadant.»

«Ja, ja, saa faar De gjøre hr. Vendel og mig den tjeneste heller ikke at tale til noget levende menneske om, hvad vi nu har spurgt Dem om.»

[53] «Nei, naar hr. Vendel ønsker det,» sagde konstablen, «saa skal jeg selvfølgelig ikke tale om det; men jeg troede at skulle hjælpe til med at opdage» – – – han saa bort paa hr. Vendel som for at antyde, at han ikke brød sig om at modtage nogen opfordring eller befaling fra Monk. Dennes spørgsmaal havde øiensynlig forvirret ham og gjort ham sint.

«Hr. Monk har sagen i sin haand, saa De faar høre af ham, om vi trænger Dem.»

Konstaben kastede et spørgende og uvilligt blik paa Monk; men da denne kun saa forbi ham, trak han sig synlig utilfreds ud af døren.

Femte kapitel

Bankieren sprang op af sin stol:

«Men hvad skal dette betyde? Jeg er ingen stor iagttager; men saa meget kunde jeg dog se: konstablen, som nu gik fra os, kjender noget til sagen. Det kan da ikke være ham, som har gjort det?»

«Nei, han har sikkerlig ikke gjort det, og slaar ikke min menneskekundskab feil,» svarede Monk, «saa vil han meget snart selv komme og bede om at faa fortælle, hvad han ved. Jeg kunde nok faaet det ud [54] af ham ved at spørge, men foretrækker, at han kommer frivillig.

Hys! der har vi ham igjen.»

Der lød en banken paa døren, og ind traadte den skikkelige konstabel paanyt; noget forlegen, men med et udtryk som den, der har taget sin beslutning.

Jeg er sikker paa, at havde nogen i dette øieblik kunnet læse vore tanker, saa vilde han hos os alle tre have fundet det samme, nemlig: Dette er dog en underlig affære.

«Har De noget at sige os, saa sid ned,» sagde bankieren.

«Ja,» sagde konstablen og satte sig ret op og ned paa en stol; «jeg har noget at sige, og jeg burde egentlig have sagt det straks.

Forleden aften havde jeg været i konstabelforeningen. De ved, vi har et lokale i Møllergaden nr. 6, hvor vi samles en gang hver 14de dag, og naar det er forbi med mødet og forhandlingerne, tar vi os et glas toddy.

Der var nogle af os, som blev siddende temmelig længe efter de andre, ja lige til kl. 2– 3 om natten, og da jeg gik hjem, var det ikke frit for, at jeg kjendte lidt ustøhed i benene. Jeg havde vel drukket et glas toddy for meget.

Det var forresten ikke værre, end at jeg gik stram nedover gaden, og ingen skulde merke noget paa mig. [55] Jeg var vagtfri den nat. Det var temmelig mørkt og ikke et menneske at se nedigjennem Kongens gade.

Da jeg kom nogle huse fra dette, kom jeg til at se opover langs husvæggene. Gasen var slukket, da det skulde være maaneskin efter almanaken, himlen var ikke ganske mørk, og der faar jeg grangivelig se en sort skikkelse komme ud af vinduet i 2den etage paa vort hus – ja, jeg kalder det saa, dette hus, forstaar De – og gaa som en kat nedover muren og ned paa fortouget.

Jeg lagde paa sprang nedover, det var som sagt bare 2–3 huse mellem os; men da jeg kom udenfor banken, var alt stille og mørkt og ikke liv at opdage. Jeg sprang et stykke nedover gaden, men saa ikke en sjæl uden en kollega, som patruljerede ved hjørnet af Raadhusgaden.

Jeg gik da tilbage igjen og saa op mod vinduerne, men kunde intet merkverdigt opdage. Der var lys i nogle vinduer over i hotel «Europa», og ved skinnet fra disse kunde jeg tydelig se, at alle vinduer i vort hus var hele og lukkede.

Jeg laaste mig da ind af porten og sov som en sten til om morgenen. Da begyndte jeg at tænke over sagen; men jeg huskede ikke saa tydeligt, som jeg kunde ønske, og tilsidst kom jeg til den slutning, at det hele var noget tøv og kom af, at jeg havde drukket for meget toddy om aftenen.

[56] Mine overordnede kan bevidne, at jeg er en ædruelig mand; men det kan jo hænde enhver, at han

tager et glas toddy formeget i godt selskab og udenfor tjenesten.

De kan derfor forstaa, at jeg ikke likte at høre at her alligevel er gjort tyveri i huset, og at jeg derfor har handlet galt ved ikke at melde, hvad jeg saa den nat. Det er det hele.»

Baade bankieren og jeg smilte lidt ved den angerfulde forklaring. Mandens ærlige og tillidvækkende ansigt og optræden borgede os for, at hvert ord var sandt, og fortællingen forklarede ogsaa fuldstændig hans tidligere optræden.

«Vi er overbevist om, at det er sandt alt, hvad De siger,» sagde Monk paa sin rolige maade, «og De har jo intet galt gjort; der er bare en ting i Deres fortelling, som jeg maa spørge om: Naar De siger *forleden* nat, mener De vel nu sidste nat?»

«Nei, jeg mener natten mellem lørdag og søndag; idag har vi jo mandag!»

Vi har bestandig foreningsmøderne om lørdag; det var da det hændte; *inat* patruljerede jeg i Brogaden og kom først hjem kl. 6 idag morges; da hændte der mig intet.»

«Men det var jo *inat*, at pengene blev taget ud af skabet!» skreg bankieren, «dette bliver værre og værre.»

[57] Baade bankieren og jeg saa vistnok temmelig dumme ud, idet vi stirrede paa hinanden, ligeledes konstablen, som stirrede paa os.

Monk saa ret ned paa gulvet med rynkede bryn, som hans vane var, naar hjernen arbeidede:

«Her er ingen tid at spille» – han reiste sig op – «faar vi lov at gaa ind i Deres kontor, hr. Vendel, jeg havde ikke anledning til at undersøge det nøie, da vi sidst var der.»

Konstablen fjernede sig med et noget idiotisk udseende, og vi andre gik gennem flere værelser og ind i det meget omtalte kontor.

Det var et lyst, smukt værelse med to fag vinduer til gaden.

«Tør jeg bede mine herrer ikke røre ved noget eller forandre noget, før jeg har undersøgt værelset,» sagde Monk, og følgen af den opfordring var, at bankieren og jeg beskedent satte os ved døren, medens Monk først undersøgte vinduet paany og derpaa værelset og møblerne stykke for stykke.

«Ja, det er tydeligt nok; et eller flere mennesker har i de sidste dage skaffet sig adgang gennem vinduet, men hvormange gange de har gaaet denne vei, eller naar den sidst blev benyttet, kan jeg ikke sige.

Vil De nu atter vise os mekanismen paa Deres skab, hr. bankier; selv har jeg undersøgt det i formiddag; men det vil maaske interessere dig, Fredrik.»

[58] Det var et ligesaa smukt som massivt skab. Bankieren aabnede det og sagde: «Nu skal jeg foretage de samme manipulationer, som jeg foretog, efterat Mons. Duval havde forladt mig igaar.

Efter at have lukket ham ud af entréen vender jeg tilbage hid, laaser døren, aabner skabet og flytter pengeposerne inderst ind. Jeg stiller derpaa tavleknapperne paa ordet «A. L. B. A.», lukker døren og dreier saa knappen et ubestemt antal gange omkring. Hvis De nu vil undersøge, saa vil De erfare, at skabet ikke kan aabnes, uden at det samme ord «A. L. B. A.» fremstilles.»

«Her maa have været et menneske skjult, medens bankieren lukkede skabet,» sagde jeg; «det er den eneste maade, hvorpaa nogen har kunnet lure sig til ordet uden af bankierens egen mund.»

«Det var selvfølgelig ogsaa min første tanke,» svarede Monk, medens bankieren rystede trøstesløs paa hodet; «men som du ser, har bankieren sit kontor tarvelig møbleret med rørflettede stole og en ditto sofa. Paa det store arbejdsbord midt i værelset ligger der ikke engang et teppe, og under det lille bord der lige overfor skabet og under telefonapparatet kan ikke engang et treaarsgammelt barn skjule sig.»

Jeg saa rundt paa møblerne; de svarede til hans korte beskrivelse.

Paa det store arbejdsbord herskede en mønsterverdig ^[59]orden, det lille bord ligeoverfor skabet og under telefonapparatet var derimod bedækket af stabler af brochurer, driftsberetninger o. l., samt nogle store tykke bøger, som saa ud som adressekalendre.

«Min næste undersøgelse gik ud paa,» fortsatte Monk, «at konstatere, hvorvidt nogen kan faa det tilstrækkelige indblik gennem vinduet. Men det er ligesaa umuligt. Skabet staar jo langt inde i værelset, og desuden vender døren ikke mod vinduet, men i en ret vinkel mod dette, saaledes at en person, selv om han staar ret udenfor det aabne vindu, ikke kan aflæse bogstaverne. Ligeoverfor har vi hotel «Europa», og vor ven Mons. Duval kan vistnok fra sit vindu se hr. Vendel bevæge sig i kontoret; men det bringer ham ikke et skridt nærmere bogstaverne.

For at kunne aflæse ordet, maa man staa ret foran skabdøren, altsaa i retning af telefonapparatet der paa væggen.»

«Enden paa det blir,» faldt jeg spøgefuldt ind, stolt af mit gode paafund, «at vi beskylder telefonapparatet for at have røbet ordet eller for delagtighed i tyveriet.»

«Jeg kan berolige Dem for den mistanke, at telefonapparatet har sladret,» sagde bankieren spøgefuldt, «det var i uorden i hele gaar. Jeg skulde telefonere efter en vogn igaar morges, men kunde ikke engang faa svar fra centralstationen.»

^[60] «Kunde De opdage aarsagen, og har De senere faaet apparatet repareret?» spurgte Monk ganske alvorlig.

«Jeg havde tænkt at sende bud til centralen idag morges, men ved at prøve viste det sig at funktionere udmerket.»

Monk tog apparatet ned fra væggen, løste de elektriske traade fra, undersøgte det meget nøie især paa bagsiden og hængte det atter paa plads.

Jeg havde mangen en god gang været udsat for, at undersøgelser af ham, som forekom mig overflødige eller unyttige, tilsidst havde vist sig at føre til maalet, og jeg havde derfor vænnet mig til ikke at være

hastig i min dom ligeoverfor hans handlinger. Denne gang forekom det mig dog hævet over al tvil, at hans undersøgelser var uden nogensomhelst nytte eller hensigt.

Tydeligvis havde han hastverk, og dette var den rene tidsspilde.

Jeg sagde imidlertid intet, og snart efter syntes Monk at have endt sit arbejde.

«Adjø, hr. bankier,» sagde han hurtig. «Jeg gaar nu til politiet. Kan jeg, skal De høre fra mig, hvis ikke før, saa imorgen tidlig.»

Vi tog afsked og gik.

«Du vilde gjøre mig en stor tjeneste, hvis du kunde ledsage mig iaften,» sagde Monk, da vi gik op ad gaden. «Og interesserer du dig for denne forunderlige [61] sag, saa vil vistnok ikke din aften være spildt. Kan du være med?»

«Heller end gjerne. Denne historie forekommer mig saa underlig, at jeg knapt tror, jeg vilde faa fred i graven, hvis den forblir uopklaret.»

«Vel, saa mød hjemme hos mig kl. 1/29 iaften. Farvel saalænge!»

Han forsvandt med sine hastige skridt i retning af politikammeret, og jeg gik hjem for der at tilbringe timerne, indtil vi skulde mødes.

Sjette kapitel

Jeg læste nogle ankomne breve, spiste tilaftens, tændte en cigar og satte mig til at læse aftenaviserne. Jeg læste spalte op og spalte ned uden at kunne erindre, hvad jeg havde læst. Sagen var, at Mons. Duval, bankieren, pengeskabet og hele dagens historie løb om i mit hoved.

Hvem har kunnet faa tag i det hemmelige ord og hvorledes? ja hvorledes? Kan bankieren have bestjaalet sig selv? har han gaaet i søvne? Nei, der fandtes ingensomhelst grund til, at han skulde gjøre det, ingensomhelst.

[62] Gjøre det i søvne!

For det første pleiede han ikke at gaa i søvne, havde aldrig gjort det – jeg har maaske glemmt at fortælle, at Monk spurgte ham derom – og selv om han havde gjort det utænkelige at stille laasen, aabne, lukke og atter stille laasen, saa maatte pengene findes etsteds.

Og dog! det var den eneste forklaring. Altsaa: hvis intet andet opdages, saa har bankieren selv udført tyveriet i søvne og skjult pengene saa godt, at de ikke kan findes.

Det var mig ordentlig en beroligelse at fastslaa dette og jage paa dør alle tanker paa Mons. Duval og

personen, der om natten havde besøgt kontoret gennem vinduet.

Ikke destomindre afventede jeg med utaalmodighed urviserens gang og sad allerede, før klokken var slaaet halv ni, i Monks sofa ventende paa ham.

Han kom straks efter og saa for første gang, tror jeg, i den tid, jeg havde kjendt ham, lidt træt og nervøs ud.

«Her er nyheder,» sagde han, «du skal faa dem straks; det er ikke sikkert, at vi faar mange uforstyrrede øieblikke, naar vi først har forladt dette værelse:

Efter først at have forhørt mig gennem telefonen og faaet greie paa, at politimesteren befinder sig i sit kontor paa politikammeret, gaar jeg derop og blir vist ind til ham.

[63] Han modtager mig venlig som sedvanlig, men ogsaa lidt nedladende. Jeg begynder straks med at fremstille, hvad bankieren har fortalt os, samt hvad vi senere har foretaget os i denne sag. Jeg anmoder ham derpaa om ved de midler, der staar til politiets raadighed, at stanse Mons. Duval, idet jeg udvikler de grunde, jeg har for at nære mistanke til ham og ingen anden angaaende det hos bankieren begaaede tyveri. Jeg lægger til, at det er min overbevisning, at vor franske herre ogsaa har andre ting paa sin samvittighed, og at han ikke for det godes skyld har forladt Paris.

Politimesteren kunde ikke lade være at udtrykke den høieste forbauselse over det oplukkede skab; men ved mine sidste ord smilede han polisk.

«For en gangs skyld kan det være morsomt for det dumme politi at vide lidt mere end De, hr. Monk! Ja, De forstaar jo spøg. Hidtil skal jeg villig indrømme, at De altid har gaaet til luvart af mine agenter; men denne gang er vi Dem i forkjøbet.

Mons. Duval heder i virkeligheden Jean Marie Benoît, har i Paris bestjaalet sin principal for firti tusen francs, er med disse flygtet til Kristiania og vil om en halv time være i hænderne paa politiet for straks efter at fremstilles for mig, politimesteren. Det er af den grund, De finder mig i mit kontor paa denne tid af dagen.»

[64] Han saa smilende paa mig.

«Den historie om pengeskabet er forresten noget af det underligste, jeg har hørt. Men nu, da vi faar hr. Urian fat, vil han forhaabentlig ikke vægre sig for at fortælle os lidt derom.»

Politimesteren tog derpaa frem et telegram ankommet fra Paris i eftermiddag.

Det indeholdt signalementet paa nævnte Jean Marie Benoît, omtalte hans forbrydelse, og at man antog ham flygtet til Kristiania samt anmodede Kristiania politi om at tage ham i forvaring, indtil han kunde blive udleveret.

Straks telegrammet var kommet, havde opdagelsespolitiet sat sig i bevægelse, hans opholdssted, hotel «Victoria», var fundet, og nu var der givet ordre til hans paagribelse.

«Kan denne ordre tilbagekaldes, hr. politimester, eller er det for sent?»

«Det er ikke for sent; men den vil selvfølgelig ikke blive tilbagekaldt,» svarede politimesteren strengt.

«Du kan tro jeg havde møie,» fortsatte Monk, «med at faa ham til at udsætte arrestationen til imorgen!»

«Men jeg kan heller ikke forstaa, hvad det skulde være godt for,» faldt jeg ind.

«Nei, det kan saa være,» sagde Monk, «og jeg har ikke tid til at forklare dig alt, hvad jeg tror eller aner.

[65] Men hvad jeg anførte for politimesteren, det var, at Mons. Benoît alias Duval her i byen har en medskyldig, og at det var min hensigt iaften at udspeide denne. Jeg forestillede ham, at jeg muligens kunde gjøre vigtige opdagelser angaaende banktyveriet ved, at man lod ham have sin frihed inat, og at man intet resikerede, naar man kun lod et par opdagelsesbetjente følge os for at arrestere ham, hvis han skulde ville flygte før imorgen tidlig.

Det er nu min hensigt sammen med dig at følge hans veie iaften. De to politibetjente vil du sandsynligvis ikke engang se eller lægge merke til, at sige, hvis de opfører sig, som de bør.

Mons. Duval er for tiden hjemme i sit hotel, men vil blive fulgt, hvis han gaar ud, og jeg vil faa underretning derom.

Hvis intet uventet indtræffer inat, vil han blive arresteret imorgen tidlig, og jeg skal anmode dig fra politimesteren, om du vil assistere som tolk, naar han blir forhørt imorgen formiddag kl. 10¹/₂. Jeg troede, at du intet havde derimod, og foreslog dig for politimesteren som saadan.»

«Nei, tvertimod; sagen interesserer mig saa meget, at jeg intet heller ønsker.»

«Vel! her er hans signalement, se efter om det passer paa den person, som du idag besøgte i hotellet.»

[66] Han rakte mig en afskrift af det franske telegram. «Ja, det er rigtigt nok: Mørkt, lokket haar, sorte øine, brun hudfarve, svagt krummet næse, smale læber, glat raget (for tiden), middels højde, men kraftig bygget. Men hvad er det: «Særegent kjendemerke: trækker paa det ene ben paa grund af stivt knæ, et rødt ar i venstre tinding efter gammelt sabelhug», – noget saadant har jeg ikke seet.»

«Er du sikker? tænk dig godt om!» «Ja, jeg er sikker; noget saadant har jeg ikke seet

«Godt, vi faar vistnok se iaften,» sagde Monk rolig.

«Ja, nu skal du se,» svarede jeg ivrig; «jeg smigrer mig med at være saapas god iagttager, at saadanne ting ikke kan have undgaaet mig.»

«Nei, det tror heller ikke jeg,» bemærkede Monk eftertænksomt; «men som sagt, vi faar se. Det er forresten underligt, at vi ikke hører noget fra betjentene; jeg skulde ogsaa have lyst til at tage den hemmelighedsfulde herre i øiesyn – naa! der har vi nok besked.»

Det ringede paa entréklokken. Monk gik selv ud og kom straks efter ind igjen.

«Alt i orden. Mons. Duval – det er vel bedst at kalde ham saaledes – sidder paa Grand café og har bestilt sig en let aftensmad. Er du færdig til at gaa?» [67] Vi gik ud. Det var en vakker høstaften, mørkt, men klart uden at være koldt. Carljohansgade saa formelig indbydende ud i den elektriske belysning. Masser af mennesker var ude og spaserede.

Vi gik direkte op til Grand café og passerede foran de oplyste vinduer.

«Der sidder han,» jeg greb Monk i armen, «alene ved det lille bord i kroen tilhøire, hans skurkagtige ansigt er halvt skjult bag avisen; men jeg kjender ham paa de store gule ører indiblandt det svære haar.»

Vi gik ind, og Monk valgte os et bord saaledes, at vi sad tilvenstre og lidt bagenom manden fra Paris.

Vi havde knapt sat os, da denne lod avisen – det var «Figaro» – synke ned paa bordet og fór sig med haanden gennem det store lokkede haar.

Da han atter fjernede denne, var haaret løftet lidt fra tindingen og lod tilsyne en ildrød stribe, der tabte sig op i hovedet.

Monk og jeg saa paa hinanden, han smilende, jeg noget flau.

«Det er ikke morsomt at maatte indrømme sin feiltagelse,» sagde jeg; «men jeg har min undskyldning i bedragerens fedtede lokker, som imorges har dækket arret. Forøvrigt glæder det mig, at der ingen tvil er om mandens identitet. Saa er der da al udsigt til, at vi ogsaa faar greie paa den underlige skabhistorie.»

[68] Monk var endda tausere, end han pleiede, og svarede næsten ikke paa mine bemærkninger, der alle lige som mine tanker kredsede om dagens begivenheder.

Vi valgte en ret, der hurtig kunde serveres, da Mons. Duval allerede havde faaet, hvad han havde forlangt, og var begyndt at spise.

Han spiste hurtig og saa sjelden op fra sin tallerken.

Vi gjorde det samme, og da Mons. Duval satte sin hat paa for at gaa, greb jeg ligeledes min; men Monk holdt mig tilbage.

«Vent lidt. Lad ham gaa iforveien. Vi maa lægge merke til hans ben.»

Vort vildt reiste sig og kastede et blik rundt i caféen. Det mødte mit, og det forekom mig, at hans øienbryn uvilkaarlig rynkede sig. Det varede dog kun et øieblik. Ansigtet glattedes til et forekommende smil, og han besvarede min hilsen med et dybt buk og sydlændingens overflod paa gestus.

«Han er fra Marseille eller ialfald født ved Middelhavet,» tænkte jeg. Det viste sig ogsaa senere, at jeg havde ret.

Han kastede sin lette høstfrakke over armen og gik ud af caféen.

Monk havde under vor hilsenudveksling stirret i en avis – Gud ved, hvor han saa hurtig havde faaet den fra – nu fulgte hans øine ligesom mine den fremmede til døren. Det var tydeligt nok – den ene fod

hang [69] ligesom nogle tommer tilbage for den anden. Benet blev ligesom ikke rettet helt ud.

«Herefter kan vi vistnok trygt titulere ham Benoît,» sagde jeg.

«Ja, vi faar vel det,» svarede Monk, og saa gik ogsaa vi ud.

Den fremmede var ikke kommet mange skridt nedad gaden, og vi havde let for at følge ham. Han gik langsomt, og stivheden i det ene knæ var tydelig at merke, saa tydelig, at det høilig forundrede mig, at jeg ikke havde lagt merke dertil under mit besøg hos ham samme dag, da han dengang i min nærværelse flere gange havde gaaet over gulvet.

Jeg talte herom til Monk.

«Der kan du se,» svarede han, «hvor vanskeligt det ofte er at opdage noget, som, naar vi kjender det, synes saa paafaldende, at det umulig skulde kunne undgaa vor opmærksomhed. Man maa altid være forsigtig, naar man efter erindringen skal beskrive et menneskes udseende, og vogte sig vel for at paastaa, at den eller den eiendommelighed ikke findes hos en, fordi om man ikke har lagt merke dertil ved første møde.»

Jeg skrev mig hans lærdom bag øret.

Vi holdt Mons. Benoît's glinsende nye cylinderhat en snes skridt foran os og lod os lede op over Carljohansgade, derpaa Universitetsgaden ned til Tivolis indgang. Han købte billet ved lugen for billetsalg til [70] variétéforestillingen i cirkuslokalet. Vi lod ham passere ind og gav os nogen tid. Saa fulgte vi efter, og ved vor indtrædelse i salen fik vi øie paa ham ved et lidet bord længst tilhøire. Vi satte os længst tilvenstre, jeg med ryggen mod ham, saa at Monk kunde holde øie med ham.

«Husker du,» spurgte Monk, «hvorhen Mons. Benoît begav sig første aften, efterat han var kommet hid til byen?»

«Ja, saavidt jeg husker, havde din agent opsnuset, at han ogsaa den aften var paa Tivoli.»

«Ganske rigtigt. Husker du videre, hvorledes portieren i hotellet beskrev den sortsmuskede person, som synes at være Mons. Benoît's eneste bekjendtskab her i byen? Husker du, hvad han udtalte angaaende mandens sandsynlige stand eller bestilling?»

«Ja, han sagde, at han saa ud ikke som en handelsreisende, men som en akrobat eller skuespiller.»

«Ligesaa rigtigt! Du har en god hukommelse. Er du saa ikke enig med mig i, at vi sandsynligvis iaften i en af de optrædende artister vil se vor værdige fransk mands ven og staldbroder?»

Den simple, enkle og greie maade, hvorpaa Monk altid kom til sit maal, vakte dennegang som altid min beundring. Naar du ved det samme som Monk, og du har ligesaa god forstand som Monk – hvorfor være beskeden, naar man taler med sig selv? – hvad hindrer [71] dig da i at gjøre de samme slutninger og komme til de samme resultater som han? spurgte jeg mig selv.

Men hverken dengang eller senere har jeg kunnet besvare det spørgsmaal.

«Har du studeret programmet?» fortsatte han; «der maa vi kunne finde hans navn.»

«Nei, ikke endnu; men her skal jeg læse op fortegnelsen.»

Medens to negerkomikere diverterede sig selv og publikum ved at bearbejde hinandens hoveder med en øks, en hammer og lignende, kunde Monk og jeg i ro studere det righoldige program med liste over de optrædende artister:

«*Wiener soubretten Lolo von Gratzer*»

nei det var det ikke.

«*Æselkomikeren Sullivan*»

heller ikke, da han sandsynligvis var englænder eller amerikaner.

«*Duedronningen Viola*»

Nei.

«*Akrobatfamilien Ducrot*»

fra Paris.

Maaske! vi faar se.

«Den franske chansonette
Carmen Sylvia»

nei.

[72] Men her er et mere lovende subjekt:

«Den elektriske jongleur:
Don Leporello Salino fra Madrid.

Elektriciteten anvendt i kunsten!
Non plus ultra.
Hofkunstner hos kong Alfonso XIII i Madrid.»

En liden notis nedenunder underrettede os om, at denne kunstner tillige var «elektrisk fotograf» og havde sit atelier i ryttergangen, hvor man kunde faa sit billede i løbet af 30 sekunder.

Vi fæstede os ved denne person, da ingen af dem, der stod længer nede paa programmet, forekom os at have saa gode kvalifikationer.

Hans nummer kom ogsaa, og paa scenen viste sig i tricot en liden tætbygget, mørk mand med et skummelt ansigt og friseret hoved.

Som medhjælper ved de temmelig tarvelige «elektriske præstationer» fremtraadte en fedladen dame ligeledes i tricot, fremvisende forhenværende, nu mindre tiltrækkende yndigheder.

Endnu saa vi ingen tegn til bevægelse eller forstaaelse fra Mons. Benoît's side.

Don Salino forsvandt under sparsomme bifaldsytringer og «*Lady Mary Levendely* eller *Dansedronningen*» svævede ind for at fortrylle publikum med en ugraciøs dans, der endte i den obligate gig.

[73] Da reiser Mons. Benoît sig og gaar sagte ud af salen.

Vi følger efter i frastand og stiller os ved udgangen i samtale med de to billettører og skjult af disse.

Mons. Benoît gaar et par gange frem og tilbage i ryttergangen, men forsvinder pludselig ind i et af siderummene.

Vi følger ganske sagte efter og stanser udenfor døren, hvor franskmanden er forsvunden.

Ganske rigtigt. Det er Don Salinos fotografiske atelier. «*Efter nyeste elektriske metode. Billedet leveres færdigt paa ½ minut.*»

Vi stanser i døren. Der er ingen at se i rummet, medens der indenfor et seildugsforhæng i baggrunden høres utydelige stemmer.

Monk trækker mig forsigtig med sig ind, idet han hviskende opfordrer mig til at bruge mine ører. Sagmuget paa gulvet dæmper vore skridt.

Monk stiller sig med ryggen til forhænget og studerer ivrig den ophængte prøvetavle med fotografier. Jeg stiller mig ved hans side og lytter.

Stemmerne er nu tydeligere; der tales et fremmed sprog, og det er ikke fransk, men et andet, der klinger lige fortrolig i mine ører, takket være de aar, jeg har tilbragt i Argentina.

«Jeg forstaar, hvad de siger,» hvisker jeg Monk i øret.

[74] En hæs brændevinsstemme, kunstneren Salinos, udstøder ordene, hvoraf nogle gaar tabt for mig:

«Din egen skyld, for Satan: – – – unødvendigt – – – atter halvparten!»

En noget blødere stemme, som jeg gjenkjender som Mons. Benoîts, svarer ligesaa truende:

«Du negter? Vel – – – nødvendigt for os begge – – – men du er ikke sikker uden min hjælp.»

Derpaa kommer en heftig disput, som jeg ikke kan opfatte noget af, da en bifaldssalve inde fra salen opfylder luften og fortsættes meget længer, end jeg kunde ønske.

Naar jeg atter kan følge samtalen, er stemmerne mere rolige.

Don Salino siger: «Du skal faa det, men ikke her. Det er umuligt. Det er skjult paa en saadan maade, at det er umuligt.»

«Umuligt! hvorledes er det skjult og hvor? Jeg forlader ikke stedet, før jeg ved det.»

«Naar du faar det at vide, vil du forstaa, at det er umuligt iaften. Det har – – –»

Den engelske danserinde havde endelig sluttet, en pause var begyndt, og folk strømmede ud i ryttergangen. Larmen naaede ind i rummet, og stemmerne sænkede sig til hvisken.

Et landligt par, en gut og en jente, traadte ind i aflukket for at faa sine ansigter forevige efter *nyeste* [75] *elektriske metode*, og Monk og jeg sneg os ud saa hurtig og lydløst som muligt.

Vi tager plads med udsigt til udgangen, og straks efter ser vi Mons. Benoît forlade lokalet.

Vi følger ham i tilbørlig afstand lige til hotellets port, hvor vi ser ham blive lukket ind af portieren.

«Nu er han sikker nok for inat,» sagde Monk. «Du følger vel med op og tager en cigar? I ethvert fald maa jeg faa vide, hvad du hørte af de kjeltringers samtale.»

Syvende kapitel

Vi fulgtes ad op i Monks leilighed. Den laa paa veien til min egen, og da vi havde skjenket os et glas selters og cognac og forsynet os med en cigar, bad Monk mig paany fortælle, hvad jeg havde opfattet af de to ædle kameraters tale.

Jeg opgav ham saavel sætningerne som de enkelte ord, jeg havde opfattet.

Han optegnede alt omhyggelig i en notisbog.

«Men hørte du da ikke et ord af, hvad de hviskede om tilslut?» spurgte han; «et eneste ord kan være af vigtighed.»

[76] «Jeg kan intet sige med sikkerhed. Kun syntes jeg et par gange at høre nævne det spanske ord for bly og det deraf dannede adjektiv, som udtrykker, at en ting er blytung eller er gjort af bly eller bestaar af bly. Dog er jeg heller ikke sikker paa dette. Hvor godt man end er hjemme i et fremmed sprog, maa der dog gunstige omstændigheder til, for at man skal forstaa noget videre af det.» Vi dampede en stund i taushed paa vore cigarer.

«Er du fornøiet med resultatet af vor jagt iaften?» spurgte jeg.

«Ja, saa nogenlunde,» var svaret; «og havde du hørt ti ord til af kjeltringernes samtale, tror jeg, vi havde været ovenpaa.

Saa meget er vist, at Mons. Benoît og Don Salino er godt kjendte. Den første har stjålet i Paris, vil blive arresteret imorgen og udleveret til den franske regering, naar formalia er iagttaget.

Om den anden ved vi endnu intet andet, end at han er en ven af den første, og det kan neppe være fyldestgørende grund for det norske politi til at arrestere ham.

Maaske vil Mons. Benoît's arrestation imorgen løsne denne herres talemåder saaledes, at han ogsaa gaar til bekjendelse om tyveriet hos bankieren; men uden dette staar vi magtesløse ligeoverfor Don Salino.

Selv om man arresterer ham paa mistanke for at være delagtig i tyveriet hos bankier Vendel, saa vil man dog ikke kunne holde længe paa ham, hvis der [77] ikke fremkommer vægtige bevisligheder imod ham; og for øieblikket maa jeg tilstaa, at jeg ikke forstaaer, hvorfra disse skulde erhverves.

Jeg skulde give meget til, forat politimesteren lod sig bevæge til at lade Mons. Benoît gaa løs endnu nogen tid; vi kunde da haabe paa resultater af en fortsat udspeiden. Men som jeg fortalte dig, var det med nød og neppe, at han lod sig bevæge til at udsætte sagen til imorgen.

Desuden vil formodentlig den franske herre forsøge at reise, saasnart han har ordnet sit mellemværende med Don Salino, og da er jo sagen afgjort, da *maa* han stoppes af politiet.

Jeg skal forresten rent ud sige dig, at den af dig opsnappede samtale har indgivet mig mere end én idé; men de er endnu saa vage og ubestemte, at jeg ikke vil omtale dem.

Jeg maa tænke sagen over inat. Maaske kan jeg imorgen tidlig lægge resultatet frem.»

«Det forekommer mig, at du med sikkerhed gaar ud fra, at Mons. Benoît og Don Salino har begaaet tyveriet hos bankieren.

Hvorledes kan du være saa sikker derpaa? Hvorledes kan de have aabnet skabet uden at kjende ordet, eller hvorledes har de faaet ordet at vide?

Tror du, at skabet kan aabnes paa en eller anden maade, uden at ordet er kjendt?»

[78] «Nei, det er umuligt!»

«Vel!» fortsatte jeg, «kan da Mons. Benoît have faaet tag i ordet, er dette tænkeligt paa nogensomhelst

naturlig maade?»

«Ja,» sagde Monk med en bestemthed, som i høi grad overraskede mig; «men tjen mig i ikke nu at tale med mig om den ting. Det er ikke for at gjøre mig interessant eller hemmelighedsfuld, at jeg ikke vil gaa ind paa sagen nu; men kun fordi jeg selv er bange for at begynde at gruble og tænke paa en del af min opgave, som jeg for øieblikket bør lade ligge.

Ligefra mit besøg paa bankierens kontor har jeg havt svage anelser om, at der gives en maade, hvorpaa de to kjeltringer – jeg siger to, fordi der maa være to om det – kan være komne i besiddelse af hemmeligheden med ordet, og under vort besøg paa Tivoli har flere omstændigheder gjort disse anelser til en slags vished.

Men som sagt, for øieblikket gaar min opgave ud paa at paavise forbindelsen mellem de to skurke og forsøge at vise veien til atter at faa tag paa de fem og tyve tusen kroner.

Hvis jeg ikke i en nogenlunde nær fremtid kan gjøre dette, vil den ene forbryder blive udleveret, og den anden rolig spasere vor næse forbi. Og mine teorier om, hvorledes tyveriet *kunde* have fundet sted, ikke have mere værd, end om jeg havde løst hvilket som helst [79] matematisk problem, hvortil vi ikke kjender nogen anvendelse.»

«Jeg skal ikke plage dig mere dermed,» svarede jeg. «Jeg respekterer dine grunde til ikke at inklade dig paa denne side af sagen.

Men fortæl mig en anden ting. Hvorfor trættede de to mænd i ryttergangen?»

«Det var om byttets deling; men der er ting i deres samtale, som jeg ikke kan forklare mig.»

Jeg forstod, at Monk gjerne vilde være alene, og sagde derfor straks efter godnat.

Baade under min gang hjem, medens jeg klædte mig af, og da jeg laa i min seng, kredsede mine tanker om den mystiske sag.

Hele den lange dag med sin rigdom paa begivenheder passerede revue i mit hoved. Men ret som det var, stansede alt, og tankerne kom atter og atter i mindre og mindre kredse tilbage til spørgsmaalet: Hvorledes er skabet aabnet? uden at det var mig muligt at finde nogensomhelst naturlig løsning.

Endelig forbarmede søvnen sig over mig og sendte mig drømme, der intet havde at gjøre med de tanker, hvoraf min hjerne var overfyldt, men derimod hensatte mig til steder, hvor jeg havde færdedes i min barndom. Den rene landlige idyl.

Saa lunefuld er som oftest tankernes og drømmenes Gud.

Ottende kapitel

[80] Den næste dag oprandt klar og kold. Det var et friskt glimrende høstveir, da jeg traadte ud paa gaden for at begive mig til Monk.

Denne herre syntes ikke at glæde sig ved det smukke veir; han saa fortrædelig og ærgerlig ud.

«Er der hændt dig noget ubehageligt?» spurgte jeg, «eller har du ikke sovet godt nat?»

«Nei, som du ved,» svarede han, «sover jeg sjelden om natten, naar jeg har en rigtig vanskelig sag at finde ud af; men det pleier ikke at skade mit humør om morgenen; tvertimod, netop i saadanne tilfælde pleier jeg om morgenen at befinde mig vel som den, der har arbeidet og udført sit arbeide.

Idag derimod har jeg en ganske anden følelse; jeg er som en, der gaar og vaser i en myr uden at kunne finde ud. Natten skulde have bragt mig klarhed over, hvad der idag maa gjøres; men istedet derfor har den kun gjort mig ubestemt og raadløs som en skolegut.

Dette er den underligste sag, jeg nogensinde har været ude for.

Her findes jo næsten ikke to omstændigheder, som passer sammen eller taler det samme sprog. Under en dags undersøgelser fremkommer der et halvt dusin gaader, hvoraf den ene er værre end den anden at løse – [81] eller ialfald har jeg endnu ikke løst en eneste af dem – trods min nat uden søvn.

Lad os sætte kjæmpegaaden: Hvorledes skabet er aabnet, til side. Der er nok igjen.

Hvorfor sender Monsieur Benoît firti tusen francs til Paris? Han maa jo vide, at man lettelig kan følge deres spor. Politimesteren her har ogsaa underrettet det franske politi derom, og formodentlig er de i dette øieblik i politipræfektens besiddelse for at tilbageleveres eieren.

Hvorfor søger han ikke at reise herfra? Jeg har netop faaet underretning om, at han for en time siden er arresteret i sin seng, og at politimesteren venter os som aftalt kl. 10¹/₂.

Hvorfor kryber der en mand ind gjennem vinduet nat mellem lørdag og søndag, naar pengene ikke stjæles før næste nat?

Hvorfor havde Mons. Benoît igaar aftes stivt ben og ar i panden? At han skjulte det hidtil, saa at du ikke saa det igaar morges, er ikke noget rart i; men hvorfor skjulte han det ikke igaar aftes?

Hvad var det for en liden haandkuffert, som Don Salino havde med sig op til Mons. Benoît, da han besøgte ham søndag formiddag i hotellet?»

Jeg havde aldrig seet Monk saa oprørt. Den uventede modstand, som hans forstand havde mødt i sit arbeide, havde øiensynlig irriteret ham mere end nogen skulde ane.

[82] «Hvad den sidste omstændighed angaar, da forekommer den mig ikke saa vigtig,» svarede jeg, «at du egentlig behøver at bryde din hjerne dermed, naar, som du selv siger, der er saa mange andre uopklarede omstændigheder i denne sag.»

«Jeg pleier altid at begynde med de mere eller mindre besynderlige smaating,» var Monks hurtige

svar; «eftersom jeg faar løst smaaknuderne, falder ofte de store fra hverandre af sig selv ligesom en snor, der er kommen i floke. Men her, her hvor jeg tror at have løst de fleste smaaknuder, her falder snoren alligevel ikke grei. Jeg begynder at blive ræd, at jeg har løst dem galt, og at jeg maa begynde helt fra nyt af.

Men det er ikke værdt at føre denne unyttige samtale videre. Lad os gaa til politikammeret.

Mit haab staar til, at Mons. Benoît i ærgrelse og forbitrelse over at være nappet, vil forsnakke sig ialfald saa meget, at man faar anledning til ogsaa at arrestere den elektriske kunstner; men vær forvissat om, at vor forsigtige politimester ikke gjør dette, uden at der kommer noget frem af betydning.»

«Jeg er ræd for,» fortsatte Monk, da vi spaserede over torvet og gennem Møllergaden mod politikammeret, «at jeg idag maa spille ud mit sidste kort i dette spil. Faar jeg ikke stikket ind, er spillet tabt.»

Vi blev straks vist ind i politimesterens eget kontor.

[83] Han besvarede vor hilsen velvillig, bad os tage plads og rakte os med et eget smil og uden kommentar et papir.

Monk tog imod det, læste det hurtig igjennem og rakte det saa til mig.

«Det var det, som anede mig. Han er sluere end vi.»

Jeg tog forbauset papiret af hans haand; det var et telegram fra Paris til politimesteren i Kristiania og lød:

«Vi tilbagekalder vor telegramanmodning af igaar om fængsling af Jean Marie Benoît.

Han har igaar gennem sin søster madame Barutel ladet tilbagebetale det beløb, som han under 15de dennes har frastjaalet sin daværende principal, Mons. Bernard, hvorfor denne frafalder tiltale mod nævnte Benoît.»

«Som De ser, mine herrer,» sagde politimesteren, «har jeg ingen grund til at holde Mons. Benoît fast. Jeg modtog dette telegram for en halv time siden, men har udsat med løsladelsen, til De, hr. Monk, har faaet ytre Dem om sagen.

Kan De skaffe tilstrækkelige beviser for, at Mons. Benoît er forøveren af eller delagtig i tyveriet hos bankier Vendel, eller anføre omstændigheder, der taler sterkt imod ham, vil jeg antagelig paany lade ham arrestere af denne grund.

[84] Men kan De intet andet fremføre, end hvad De igaar meddelte mig, anser jeg mig ikke berettiget til at foretage noget imod Mons. Benoît.

Jeg skal tilføie, at siden vor samtale igaar har jeg ladet mine underordnede undersøge sagen, hvorved de oplysninger, som De har givet, hr. Monk, er konstaterede, paa samme tid som der heller ikke er fremkommet noget nyt i sagen.»

«Hr. politimester,» svarede Monk, som under dennes sidste ord havde været ivrig optaget med at

nedskrive noget paa et stykke papir, «jeg er overbevist om, at Mons. Benoît sammen med en vis jongleur, der for tiden optræder paa Tivoli under navn af Don Leporello Salino, har forøvet tyveriet hos bankier Vendel. Min ven og jeg har igaar opsnappet brudstykker af en samtale mellem disse personer, og disse brudstykker gir min overbevisning end større styrke. Dog maa jeg tilstaa, at jeg for tiden ikke kan fremlægge noget positivt bevis for deres skyld.

Vil De indrømme mig to ting:

For det første, at jeg gjennem min ven forelægger Mons. Benoît nogle spørgsmaal i Deres nærværelse, før han sættes i frihed. Dernæst, at der foretages husundersøgelse i Don Salinos bopæl.»

«Det første indrømmer jeg gjerne,» var politimesterens svar; «hvad det sidste angaar, kan jeg ikke give noget bestemt løfte.»

[85] «Vel, jeg faar da indtil videre nøie mig med det første. Her er spørgsmaalene optegnede. Vil hr. politimesteren se dem igjennem, før jeg overleverer dem til min ven, der vil agere tolk?»

Politimesteren tog papiret, som Monk rakte ham, læste det igjennem og leverede det saa til mig:

«Værsaagod! de første spørgsmaal er netop de samme, som jeg selv havde at gjøre, og hvad de øvrige angaar, da kan jeg ikke netop forstaa hensigten med dem; men hvis De tror at kunne gjøre nogen nytte dermed, saa vil jeg ikke modsætte mig.

De, min herre, fungerer altsaa som min tolk og forelægger Mons. Benoît de spørgsmaal, som her staar opskrevet.»

Jeg satte mig ved bordet paa politimesterens venstre side. Monk satte sig i en stol lidt ud til siden, og Mons. Benoît blev ført ind af en politibetjent.

«Jeg er af politimesteren i Kristiania, som sidder der, bemyndiget til at gjøre Dem nogle spørgsmaal,» begyndte jeg.

Den fremmede satte sig paa en stol, der blev bragt ham af politibetjenten. Hans ansigt var roligt, men øinene flakkede omkring som hos en, der er paa sin post.

«Hvad er Deres navn og hjemsted?»

«Jean Marie Benoît, født i Marseille.»

«Man har arresteret Dem paa anmodning af politipræfekten [86] i Paris for at have stjaalet firti tusen francs fra Deres principal.»

«De penge, De omtaler, var kun et laan fra min side og er allerede tilbagebetalt til min daværende principal. Jeg er ved telegram fra Paris underrettet om, at der atter er givet ordre til min løsladelse, og jeg skal derfor tillade mig at trække mig tilbage, da jeg agter at reise iformiddag.»

«Først maa De være saa venlig at besvare nogle spørgsmaal. Før dette er gjort, kan De ikke reise.»

«Jeg forstaar ikke berettigelsen, mine herrer, til længere at tilbageholde mig her; men kan jeg være herrerne til nogen tjeneste, saa vil jeg svare paa, hvad jeg kan.»

«Kjender De Don Leporello Salino?»

Spørgsmaalet kom pludselig, og han syntes først tilbøielig til at svare negtende, men lod saa til at besinde sig.

«Ja – noget; jeg har truffet ham i Paris og har ligeledes seet ham her.»

«Er det en dygtig elektriker og fotograf?»

«Ja, saavidt jeg har kunnet se af hans præstationer paa scenen; men – – – –»

«Kun et spørgsmaal endnu: Har De selv benyttet Dem af hans færdighed som elektriker og fotograf her i Kristiania?»

«Jeg forstaar ikke – – –»

[87] «Godt, vil De her underskrive med Deres navn de af Dem givne svar, som jeg har optegnet paa dette papir?»

Han nølede et øieblik eller to, ligesom han overveiede, og hans øine for urolig omkring.

Endelig syntes han at have taget en beslutning; han nærmede sig raskt bordet.

«Jeg gjør alt, hvad De ønsker, mine herrer, men forlanger til gjengjæld ikke at blive opholdt saalænge, at jeg mister trænet.»

Han greb pennen, bøiede sig over bordet og skrev sit navn uden at læse, hvad der stod ovenfor.

Monk havde imidlertid reist sig og stillet sig ved siden og bag Mons. Benoît. Hans øine fulgte med dyb interesse dennes haand, der førte pennen.

Mons. Benoît rettede sig op for atter at trække sig tilbage fra bordet. Da ser vi pludselig Monk stille sig ligeoverfor ham, strække pegefingern ud mod mandens tinding og meget høit udbryde:

«Hr. Benoît, De mister Deres plaster!»

Franskmanden blev blodrød i ansigtet, og hans haand for søgende ind under det svære haar, der faldt ned over arret i tindingen.

Monks fransk havde ikke været det allerbedste, men tilstrækkelig tydeligt.

«Hvad mener De, min herre?» stammede franskmanden, og hans ansigtsfarve forandrede sig fra rød til gulsten, medens han hurtig trak haanden ned.

[88] Da styrtede Monk pludselig ind paa livet af ham, lod sin haand glide ind under franskmandens haar, og da han atter trak den tilbage, holdt han mellem fingrene en lang rød plasterremse.

Arret var forsvundet fra Mons. Benoît's tinding.

«De havde glemt at øve Dem i at skrive Mons. Benoît's navn!» raabte han.

«Skal man tage en mands navn, maa man ogsaa tænke paa, at man maa kunne skrive navnet nogenlunde hurtig.»

Franskmanden sank graableg ned i en stol.

Paa et vink af politimesteren førte betjenten ham ud:

«Pas godt paa ham; han skal behandles som arrestant.»

«Det var mit sidste kort, og jeg tror, at jeg tog stikket hjem,» sagde Monk.

«Jeg maa tilstaa,» sagde politimesteren, «at jeg endnu er altfor forbauset til at kunne forstaa alt. Jeg forstaa, at den vakre herre, som nylig forlod os, ikke var Mons. Benoît; men hvad jeg ikke forstaa, det er hvorfor en mand skulde udgive sig for tyv og tilbagebetale tyvens rov.»

«Naar Mons. Duval,» svarede Monk alvorligt, «udgiver sig for tyven Benoît, da er det for at skjule noget endnu værre.

Mons. Benoît har bestjaalet sin principal; men tager jeg ikke fejl, saa har Mons. Duval – thi det er denne ^[89]herres virkelige navn – ikke alene taget Mons. Benoît's bytte og navn, men ogsaa hans liv.

Nu haaber jeg, hr. politimesteren ikke har noget imod en husundersøgelse hos den spanske hofkunstner.»

Politimesteren og jeg gyste.

Naar vi tænkte paa den dødlignende gustenhed, der bedækkede franskmandens ansigt, da han førtes bort uden at kunne faa en lyd over sine læber, da forstod vi, at Monks mistanke vistnok var det sandsynligste.

«Jeg vil straks lade Don Salino arrestere, og hvis De ønsker det, hr. Monk, kan De være tilstede ved husundersøgelsen. Jeg telegraferer straks til politiet i Paris og underretter det om sagens standpunkt.

Forøvrigt vilde jeg være mine herrer meget forbunden, om De kunde møde her iaften kl. 7. Indtil den tid vil der maaske være svar fra Paris, og jeg vil have forhørt begge de udenlandske herrer. Fra nu af har, som De forstaa, politiet taget sagen i sin haand.»

«Kun endnu et, hr. politimester,» sagde Monk, «tillader De, at jeg anmoder de politibetjente, der skal foretage husundersøgelsen hos Mons. Duval og Don Salino, at de medbringer hid nogen af den sidstnævntes eiendele, som min ven nærmere vil beskrive for Dem?»

Jeg stirrede forundret paa ham: «Jeg beskrive? Hvad er det, jeg skal beskrive?»

«Sandsynligvis har Don Salino til hjælp ved sine gjøglekunster en eller flere elektriske akkumulatorer.

[90] Det er disse, jeg gjerne vilde have fat i. Hvis du, Fredrik, der er mere teknisk kyndig end jeg, kunde beskrive for politibetjentene, hvorledes saadanne apparater ser ud, saa kunde vi spare os at følge med.»

«Intet er lettere,» svarede jeg, «en akkumulator bestaar simpelthen af en kasse, hvori— — —»

«Ja, jeg ved ogsaa saa omtrentlig, hvoraf de bestaar; men vil du være saa venlig at beskrive dem for politibetjenten?»

Paa politimesterens befaling traadte vedkommende overbetjent ind og modtog af mig de nødvendige forklaringer.

«De er noget hemmelighedsfuld af Dem idag, hr. Monk; men at dømme efter, hvad De tidligere har præsteret i denne sag, tviler jeg ikke paa, at De har Deres grunde. Vel mødt kl. 7, mine herrer!»

Baade Monk og jeg havde en del at bestille den dag, og vi skiltes meget snart udenfor politikammeret.

Niende kapitel

Præcis kl. 7 om aftenen mødtes vi i politikammerets brede trappe og førtes straks ind i politimesterens eget kontor.

[91] Den høie embedsmand var statelig og værdig som altid; men det var dog let at se, at han var temmelig ophidset.

Han gav os knapt tid til at komme indenfor og tage plads, før han udbrød:

«De har havt ret i Deres formodning, hr. Monk, det er et par afskyelige mordere, som De har bragt i rettens hænder. Se her, telegramet fra Paris.

«Ved husundersøgelse hos spanieren Machtetto, gjøgler af profession, kjendt under artistnavnet Don Salino, boende i forstaden St. Antoine, Paris, er i latrinen fundet det sønderlemmede lig af Jean Marie Benoît.

Den myrdede er om aftenen den 13de dennes seet at betræde huset sammen med dettes beboer Don Salino og en vis Charles Duval, bookmaker af profession, af hvilke mordet antagelig er forøvet. Der vil øieblikkelig blive gjort skridt til at faa udleveret ovennævnte Machtetto og Charles Duval, der, som Deres telegram udviser, er arresteret af politiet i Kristiania, til de franske myndigheder.

Modtag foreløbig herved min tak og bevidnelse af min høiagtelse!

Duville.

Politipræfekt.»

«Jeg har meddelt de to skurke dette, og de syntes i første øieblik aldeles at falde sammen, især Don Salino.

[92] Begge har imidlertid nu fattet sig noget og iagttager en mørk taushed.

De negter at besvare nogetsomhelst spørgsmål. Angaaende tyveriet hos bankieren anstiller de sig fuldstændig uvidende og negter ligeledes at svare paa spørgsmål desangaaende.

Endelig maa jeg underrette om, at begge arrestanter viste sig at være i besiddelse af et par tusen kroner i sedler; men at intetsomhelst guld er fundet hos dem.

Jeg har ladet undersøge i alle byens banker og vekslerkontorer; men intetsteds er nogen større sum af guld kommet ind i løbet af idag eller igaar.»

«Har man ikke fundet nogetsomhelst af interesse hos de to udlændinge?» spurgte Monk.

«Nei, intetsomhelst. De elektriske akkumulatorer, som De spurgte efter, er bragt hid og staar der i krogen. De lader til at være svært tunge; de bestaar nok mest af blyplader.»

«Ja, hovedbestanddelen i alle elektriske akkumulatorer er blyplader,» sagde jeg; «deres tyngde er en af de største vanskeligheder, som vi teknikere har at kjæmpe med.»

Monk og jeg gik bort til de to kasser. Han tog en af blypladerne i haanden og gik med den ud af døren til de ydre kontorer.

Det varede ikke mange øieblikke, før han atter viste sig i døren, og i hælene paa ham traadte en [93] politibetjent ind med forbauselsen stirrende ud baade af øine og mund. I hænderne holdt han nemlig de to halvdele af pladen, der var kløvet over med et øksehug.

Indenfor et ganske tyndt skal af bly glimrede det gedigne gulds hvidgule glans os imøde.

«Der er omtrent et kilo guld støbt ind i hver plade,» sagde Monk, «og der er ti plader i denne kasse. Bankieren faar sine ti kg. igjen, om end i lidt anden form.

Du havde ret, Fredrik, da du troede at have hørt Don Salino tale om bly.»

«Ja, men fordi om man hører tale om bly, behøver man derfor ikke at falde paa, at en mand fylder akkumulatorplader med guld,» svarede jeg, ærgerlig over, at jeg ikke selv kunde have fundet guldets skjulested ligesaa godt som Monk; «hvordan kunde du deraf slutte dig til, hvor han havde gjemt gullet?»

«Jeg var jo temmelig sikker paa, at manden talte om skjulestedet for pengene den gang, da han nævnte ordet «bly eller blytung», som du sagde.

Derpaa kom jeg til at tænke paa, at jeg saa to karle slæbe en saadan tung kasse op bag scenen før Salinos forestilling. Derved var tankerækken knyttet og kombinationen let. Du kan gjerne kalde det tilfælde.»

«Ja,» sagde jeg, endnu halvt om halvt ærgerlig; «men hvorledes kommer den slags tilfælde altid til dig

og ikke til andre?»

[94] Vi lo alle tre, medens konstablen endnu forbauset lagde de to kostbare blystykker paa bordet og gik ud.

*

Jeg er glad ved at kunne afslutte denne beretning uden at bruge mine egne ord – fortællingen har vist nok lidt altfor meget ved, at jeg hidtil har været nødt til at benytte mig deraf. – Jeg foretrækker at fremlægge for læseren to stykker klippet ud af det parisiske boulevardblad «Le Figaro». Dette skriver under 20de oktober:

«Vi bragte for nogle dage siden vore læsere den efterretning, at der var fundet et sønderlemmet lig i en latrine tilhørende et hus i Montmartre, og at undersøgelserne, der førte til dette resultat, var foretagne efter modtagelsen af et telegram fra Kristiania (Norvège), hvori Pariserpolitiet underrettedes om, at man der havde arresteret tvende subjekter, af hvilke den ene falskelig udgav sig for en vis Jean Marie Benoît, og at det norske politi havde sterk mistanke om, at de ovennævnte to havde røvet og ryddet afveien omtalte Jean Marie Benoît.

Efterat de tvende mordere – thi dette har de virkelig vist sig at være – var udleverede til de franske myndigheder og transporterede hid, har de flere gange været stillet for undersøgelsesdommeren Mons. Duchêsne, [95] ligesom politiet har samlet og bragt tilveie et udførligt bevismateriale, der lægger de tiltaltes skyld klart i dagen.

Morderne har endnu ikke tilstaaet sin brøde, lige som de ogsaa benægter at have forøvet et sindrigt planlagt og listigt udført tyveri i Kristiania, der ledede til deres anholdelse. Imidlertid er beviserne mod dem saa talrige og klare, at hvilkensomhelst jury vil fælde dem.

Her er et resumé af sagen: Den myrdede Jean Marie Benoît var af god borgerlig familie. Efter ved udsvævelser at have forødt en liden formue, som han i lighed med sin søster arvede efter sine forældre, begyndte han paa en eventyrlig eksistence, hvorunder han flere gange kom i berøring med politiet paa grund af sine plattenslagerier. Han reddedes dog flere gange ved mellemkomst af sin søster og hendes mand, Mons. og Madame B..., agtværdige kjøbmandsfolk i gaden Rue du Bac.

For omtrent et halvt aar siden skaffede disse ham en ganske god post i et stort handelskontor, efterat han paany havde lovet bod og bedring.

En dag i midten af forrige maaned fandt imidlertid Mons. Benoît anledning til at bemægtige sig firti tusen francs i kontanter og værdipapirer, lydende paa ihændehaveren og tilhørende hans principal.

Med disse forsøgte han at tage flugten, men mødte paa veien til jernbanestationen to af sine gode bekendte og deltagere i forskjellige andre streger.

[96] Sandsynligvis har han været uforsigtig nok til at lade sig merke med, at han var forsynet med penge. Maaske har de truet ham. I ethvert fald kan man med vidner bevise, at alle tre begav sig ind i det hus, hvor den ene af de anklagede bor, og hvor senere den myrdedes lig blev fundet.

Af disse er den ene, Charles Duval, en forhenværende barbersvend, senere professionel billardspiller og bookmaker ved tredje rangs veddeløb.

Den anden, spanieren Fernando Machetto, en forhenværende telefonarbejder og senere omreisende gjøgler eller artist, befattende sig med «elektriske gjøglerkunster» samt «elektrisk øieblikfotografering». I disse roller har hans nævnte befattning med telefoner og elektriske apparater sat ham istand til at optræde med nogenlunde held. Han synes ogsaa at være i besiddelse af ikke lidet mekanisk talent og opfindsomhed.

Begge to er forresten gamle bekendte af politiet og skal ogsaa et par gange have gjort et mere indgaaende bekendtskab med vore fængsler.

Disse to reiste samme aften forsynede med de fra den myrdede stjaalne penge til Hamburg, hvor de skiltes foreløbig for atter at mødes i Kristiania, hvor spanieren under sit kunstnernavn Don Leporello Salino havde skaffet sig et engagement.

Hvad angaar valget af Kristiania som mødested, saa har de formodentlig simpelthen antaget, at de blandt [97] nordens barbarer skulde finde et godt felt for sine sindrig udtænkte kjeltringsreger.

Vi maa imidlertid for nogle øieblikke vende tilbage til Paris:

Jean Marie Benoîts principal henvendte sig, saa snart han havde opdaget dennes tyveri og flugt, til søsteren madame B... og lod sig af hendes bønner samt løfte om, at beløbet skulde blive tilbagebetalt, bevæge til at opsætte anmeldelse til politiet. Imidlertid blev det hende umuligt at opdrive de fornødne penge, idet hendes mand rent ud negtede at bidrage mere til den ryggesløse svoger, som han allerede flere gange havde løskjøbt, og principlen anmeldte sagen til politiet, der satte sig i bevægelse for at opspore tyven.

Der var nu hengaaet en uges tid efter tyveriet, og vore tidligere bekendte befandt sig som sagt i Kristiania, hvor politiet fandt Mons. Duvals spor, ledet af en vis lighed med den myrdede samt ved den omstændighed, at han medførte som sine egne nogle af den myrdedes effekter.

De to rovmordere havde imidlertid i Kristiania faaet anledning til ved et tyveri hos den anseede bankier Vendel at komme i besiddelse af fem og tyve tusen norske kroner eller omtrentlig fem og tretti tusen francs, og ved disse fandt Mons. Duval anledning til at realisere en plan, som han vistnok den hele tid havde næret. Muligt er det ogsaa, at han paa dette tidspunkt havde [98] en følelse af, at man var ham paa sporet, hvad det sidste tyveri angaar. Han sender nemlig fem og tretti tusen francs pr. telegraf til Benoîts søster, idet han undertegner sig med dennes navn – som gammel bekendt af Mons. Benoît var han godt inde i dennes forhold – og opfordrer søsteren til selv at tilskyde det resterende og derved udvirke, at ordren til den angerfuldes paagribelse tilbagekaldtes. Paa samme tid anlagde han et falskt ar i tindingen og spillede fra nu af en rømt Benoîts rolle.

Han opnaaede fuldstændig sin hensigt. Madame B... erholdt lettelig hos sin mand de resterende fem tusen francs.

Ordren til hans paagribelse tilbagekaldtes pr. telegraf. Han kunde nu trodse politiet i Kristiania, og

heller ikke var der nogen udsigt til, at man, selv om liget i Rue de Clignancourt opdagedes, da vilde tro, at det var liget af den bortrømte Benoît, fra hvem søsteren netop havde modtaget fem og tretti tusen francs.

Som vi ser, var planen god, og maaske vilde de to kjeltringe have været forundt et langt liv og en vid virkekreds i den nye verden, hvis ikke den falske Benoît var bleven demaskeret af en privat opdager i Kristiania ved navn Monk, hvem den bestjaalne bankier havde overdraget at bringe lys i sagen.

Angaaende dette tyveri hos bankieren, der var ligesaa snildt planlagt som dygtig udført af de tvende ^[99]mordere, samt om hvorledes Mons. Monk gennemtrængte mysteriet og bragte morderne i politiets hænder og guldet tilbage til bankierens kjelder, derom har politiet her modtaget en del interessante enkeltheder; men for at kunne give vore læsere et helt og udførligt billede af disse begivenheder har «Le Figaro» henvendt sig direkte til den norske opdager Mons. Monk, og anmodet ham om selv at give beretningen derom.

Vi gengiver her hans svar, der er ligesaa karakteristisk for mandens beskedenhed som for hans hurtighed og klarhed i slutninger og kombinationer:

«Ærede hr. redaktør!

De har i brev af 20de dennes i for mig meget smigrende ord anmodet mig om i «Le Figaros» spalter at give en fremstilling af de begivenheder, som nylig i Kristiania har ledet til, at franskmanden Charles Duval og spanieren Machetto udleveredes til det franske politi som sterkt mistænkte for i Paris for nogen tid siden at have myrdet sin kamerat, en vis Jean Marie Benoît.

En ven af mig, der var mig behjælpelig og ydede mig en værdifuld assistance i min befatning med den ovennævnte sag, har allerede anmodet om min tilladelse til at offentliggjøre fortællingen herom.

Jeg ved, at den om nogle dage vil fremkomme i trykken. Derved vil der skaffes Dem, hr. redaktør, anledning til, hvis De tror det umagen værdt, ved en ^[100]oversættelse i «Le Figaros» spalter for Deres læsere at give en fremstilling, der i ethvert fald vil være bedre eller interessantere end den, jeg kunde have givet Dem.

Der er en side af denne forbryderhistorie, som endnu ikke er opklaret, nemlig hvorledes de to forbrydere udførte sit tyveri hos bankier Vendel. Denne side vil heller ikke nogensinde blive fuldt opklaret, saafremt de to forbrydere fremdeles tilbageholder sin tilstaaelse og vedbliver at negte sin befatning dermed.

Jeg har bragt i erfarung, at saa hidtil er tilfældet.

Ifald enten De eller «Le Figaros» læsere skulde have interesse deraf, har De her min forklaring af, hvorledes dette merkelige tyveri er planlagt og udført, samt de beviser, jeg kan give for denne min forklaring:

Don Salino kom først til Kristiania. Nogle dage efter kom Charles Duval og tog ved et tilfælde ind i et hotel, der ligger ligeoverfor bankier Vendels hus med beboelsesleilighed og kontorer.

I Hamburg har han kjøbt sig et kreditiv paa dette bankierhus, og gaar dagen efter sin ankomst over for

at hæve beløbet. Han ønsker at hæve beløbet i guld. Dette metal gaar over hele verden. Sedler maa ofte indløses. Desuden er de forsynede med nummere, der kan opskrives og saaledes hjælpe til at opspore deres ihændehavere.

Medens han venter paa guldet, føres han af bankierhusets chef, hr. Vendel, høflig op i dennes kontor i [101] 2den etage, og under samtalen kommer man ogsaa til at omtale et jernskab, som befinder sig i værelset, og som bankieren er meget stolt af, idet det er kjøbt i Paris for en meget stor sum og har en enestaaende kunstfærdig laas.

Det er nemlig forsynet med en bogstavlaas med ti tusen forskjellige kombinationer og kan kun aabnes ved, at den samme bogstavkombination fremstilles, som ogsaa var fremstillet ved skabets lukning. Med andre ord: aabningsordet er altid det samme som lukningsordet og kan altsaa varieres saa ofte, man ønsker.

Mons. Duval faar sit guld, fem og tyve tusen kroner i to poser, og vender tilbage til hotellet. Han modtager der besøg af sin medskyldige, Don Salino, som kommer for at dele byttet.

Værelset, som han bebor, ligger paa taget af det gammeldagse hus og er omtrent i høide med 2den etage af det nymodens hus ligeoverfor.

Mons. Duval fortæller om sit besøg hos bankieren, kommer maaske til at nævne skabet, og at det af bankieren er betegnet som midlertidigt opbevaringssted for, hvad han ikke kan anbringe i bankens kjeldere.

Don Salinos skarpe øine opdager, at man fra vinduet kan se lige ind i bankierens kontor – han ser ham maaske i det øieblik lukke skabet. Han ser telefontraaden fra huset ligeoverfor passere tværs over gaden og lige forbi kvistværelsets vinduer – han faar en idé, [102] han gjennemtænker den, meddeler den til sin ven, og resultatet er, at næste formiddag – det er søndag, og bankens kontorer er lukkede – ringer Mons. Duval paa i bankierens bolig og anmoder ham om godhedsfuldt at tage hans fem og tyve tusen guldkroner i forvaring, da han uventet har opsat sin reise.

Bankieren tager de to poser, sætter dem ind i sit berømte skab, ser efter, at der ingen er i værelset til at belure ham, vælger en ny kombination af bogstaver, lukker skabet og tror, at ingen uden han selv eller ved ham selv kan faa kundskab om ordet.

Hvad er imidlertid foregaaet om natten forud? Jo, da har hr. Salino svunget sig op langs tagrenden til kontorets vindu, aabnet dette, der var daarlig lukket, og betraadt værelset.

Paa bordet ligeoverfor skabet midt imellem papirbunker o. l. placerer han saa skjult som muligt et lidet øieblikfotografiapparat. Kun munden peger frem mellem to tykke bøger, og en stabel brochurer lægges over.

Ingen kan opdage apparatet, hvis han ikke foretager en grundig undersøgelse.

Det kan aabnes og lukkes ved en liden elektromagnet. Dennes ledningstraade fører han op langs væggen og forbinder dem med ledningstraadene paa bagsiden af det der ophængte telefonapparat.

Naar det er gjort, lister Don Salino sig atter ud og klatrer ned paa gaden.

[103] Næste dag: I det øieblik, bankieren lukker sit skab med den nye kombination af bogstaver til forvaring af Mons. Duvals guldstykker, staar Don Salino i sin vens vindu og lader ved et tryk paa en knap fotografiapparatet virke.

Telefontraaden fra bankierens hus, som løber tæt forbi hotelvinduet, har han nemlig klippet over og ledet ind i værelset til det elektriske batteri, som han havde bragt med.

Nu behøver han kun om natten at aflægge sit andet besøg i bankierens kontor, aabne fotografiapparatet og aflæse bogstavkombinationen, som den præparerede plade forraader ham.

Han stiller laasen paa samme bogstaver, og snart er de fem og tyve tusen i hans besiddelse.

Saaledes tror jeg, hr. redaktør, at tyveriet er gaaet for sig.

At Don Salino fandt for godt selv at beholde alt guldet og smelte det om samt i denne anledning kom i ordstrid med sin ven, Mons. Duval – en ordstrid, der blev overhørt af min ven og mig og derved ledede til, at byttet blev dem berøvet – se, det er alt omstændigheder, der hører med i de faktiske begivenheder, som min ven agter at overgive til offentligheden.

*

[104] Ønsker nogen at vide, hvorpaa jeg støtter denne min hypotese om tyveriet, saa er her mine grunde:

For det første kan jeg ikke forklare mig det paa anden maade.

Videre: en mand er seet at komme ud af kontorvinduet natten før tyveriet blev opdaget.

Videre: jeg har selv fundet traadene paa bagsiden af telefonapparatet skrabe isolationsfrie i et stykke af nogle centimeter samt merker, som om andre traade havde været forbundne med dem.

Videre: jeg har med egne øine overbevist mig om, at telefontraaden, der løber forbi vinduet i det værelse der beboedes af Mons. Duval i hotellet, har været afbrudt, men atter er forenet med et stykke ny kobbertraad, uden at telefonselskabet kjender noget dertil.

Videre: muren og tagrenden paa bankierens hus bærer tydelige merker af, at en mand har klatret op til det omtalte vindu en eller flere gange.

Videre: det er konstateret, at Don Salino har besøgt Mons. Duval i hotellet saa mange gange og netop til de tider, som jeg har forudsat i denne min forklaring.

Sidste gang medførte han en liden sort kasse med læderhaandtag. Deri har han sandsynligvis havt det lille elektriske batteri, som var nødvendigt for gennem telefontraaden at faa fotografiapparatet til at virke i rette øieblik.

[105] Videre: bankieren fandt telefonapparatet i uorden, da han skulde benytte det søndag morgen; men det viste sig atter at være i orden mandag morgen, uden at han kunde forklare sig grunden.

Hvis man spørger mig, hvad der gav stødet til min opdagelse eller rettere sagt til denne min hypotese om, hvorledes ordet er blevet røbet, da maa jeg først nævne en spøgefuld bemærkning af min ovenfor omtalte ven.

Vi undersøgte i fællesskab det værelse, hvori skabet stod, samt talte om muligheden af gennem vinduet at kunne aflæse bogstaverne paa skabdoeren.

«Jeg ved ingen anden end telefonapparatet der paa væggen,» sagde min ven, «som kan have beluret bankieren og bemærket sig det hemmelige ord.»

Da mit øie i det samme gennem vinduet fulgte telefontraaden, der sænkede sig mod hotellets tag lige forbi det værelse, som jeg vidste Mons. Duval beboede, da fór det første glimt af forstaaelse gennem mig.

Men det var først senere, at mine vage idéer antog bestemt form, først da jeg havde gjort bekendtskab med Don Salino som elektriker og fotograf.

Forøvrigt skal jeg ikke trætte Dem, hr. redaktør, eller Deres blads læsere med beskrivelse af de lange og krogede omveie, ad hvilke en opdager kommer til sine slutninger.

Jeg forbliver o. s. v.
undertegnet
K. Monk.»

[106] Idet vi lægger bladet under pressen, modtager vi underretning om, at de to forbrydere, som vi ovenfor har behandlet, endelig, overvældede af beviserne, har tilstaaet sine forbrydelser, og at deres tilstaaelser falder sammen baade med, hvad vi ovenfor har kunnet berette, og hvad Mons. Monk har opstillet som sine slutninger, og stadfæster saaledes paa en glimrende maade den norske detektivs talent og kombinationsevne.»

Pantelaanerens frak

Første kapitel

[109] Et aar var rullet hen, siden de begivenheder fandt sted, som jeg nu har berettet.

En vinter, en vaar og en sommer. Den meste tid havde jeg været paa reiser, forretningsreiser og fornøielsesreiser eller begge dele kombineret, hvad jeg liker bedst af alt.

Den første ild den høst sprakede i ovnen, og Monk og jeg trak vore stole nærmere til den, da vi havde tændt vore cigarer og lavet os et glas.

Jeg besøgte for første gang efter hjemkomsten min ven og havde truffet ham livligere og mere oprømt, end jeg nogensinde havde seet ham.

«Nærer du fremdeles din gamle interesse for mit haandverk?» spurgte han; «jeg har havt et par indviklede sager denne vinter, som jeg tror vilde have interesseret dig; men eftersom jeg er en daarlig fortæller [110] og dertil lunefuld, saa faar du vente med at høre nogen beretning, til aanden engang kommer over mig.»

«Godt, jeg skal være taalmodig; et maa du dog love mig, at jeg faar lov til at assistere dig som hidtil, hvis der i den nærmeste fremtid skulde forekomme noget tilfælde, hvor du har brug for en diskret og interesseret medhjælper.»

«Vær overbevist om, at jeg nok skal bruge dig.

Du gjør dig vist ingen idé om, hvilken fordel det er for en opdager at have en intelligent, sprogkyndig, godt udseende gentleman til sin raadighed, og dertil en med tekniske kundskaber.

I fem af ti tilfælde opstaar der vanskeligheder, fordi jeg hverken kan bruge min agent Kalberg – ja du kjender ham, den forhenværende detektivbetjent – eller mig selv. Kalberg, fordi hans synsfelt i visse henseender er meget indskrænket, og fordi han ikke kan spille en gentlemans rolle, mig selv, fordi ofte udfaldet beror paa, at jeg staar bag kulisserne og ikke viser mig paa scenen. Du forstaar?»

«Det glæder mig, at jeg kan være dig til nytte, jeg – –»

En ringen paa entréklokken afbrød vor samtale, og Monk gik selv ud for at lukke op.

«Jeg har givet min pige fri iaften,» sagde han, idet han gik ud, «du faar undskyldte.»

[111] Jeg hørte ham lukke entrédøren op og derpaa vise en person ind i sideværelset, hans egentlige audientsgemak.

Lidt efter stak han hodet ind gennem døren til mig: «Kan du holde dig selv med selskab en stund? Min klient siger, at hun ikke skal opholde mig over en halv times tid. Bland dig et nyt glas! Cigarer finder du i kassen!»

Det var altsaa en dame! Jeg havde intet at gjøre og hensank i spekulationer om, hvorvidt hun var ung eller gammel, pen eller styg, og lignende. Derpaa vendte mine tanker sig til kvindekjønnen i sin almindelighed.

«Hvorfor er du aldrig saa forelsket, at du faar lyst til at gifte dig,» tænkte jeg. Blandt alle kvindelige bekjendtskaber, jeg havde havt, og midt i de ikke ganske faa forelskelser, jeg havde at opvise, var aldrig tanken paa giftermaal kommet mig ind paa livet. Det kom vel af, at medens jeg var blottende ung, havde kampen for at skaffe mig en uafhængig stilling i verden absorberet alle alvorligere tanker, og senere havde erfaringer og alt, hvad jeg i mit omskiftelige liv havde seet omkring mig, gjort mig ræd for det store hazardspil, hvor vi sætter vor livslykke ind paa et eneste kort, som vi ikke engang kjender værdien af, før spillet er begyndt og indsatsen vovet.

Disse betragtninger afbrødes af Monks indtræden:

[112] «Vil du hjælpe mig i en delikat og vanskelig sag, der først og fremst forudsætter, at du kan ofre nogle timer imorgen formiddag?»

«Ja,» svarede jeg uden betænkning, begjærlig efter atter at faa anledning til at følge Monk i hans, som det forekom mig, saa interessante arbeide.

«Godt! Da faar vi allerede begynde iaften.»

Han lukkede døren op til sideværelset: «Vil De behage at tage plads herinde, frøken? Jeg har desværre glemt at faa lagt i ovnen i mit kontor, og De har allerede siddet for længe i det kolde værelse.»

Jeg hørte en kvindelig stemme svare tak, en kjole raslede, og ind i værelset, hvor jeg sad, traadte en høj dame i mørk høstdragt og med slør for ansigtet.

Ved min hilsen fjernede hun imidlertid med en rask bevægelse sløret, besvarede min hilsen og satte sig i den stol, Monk trak frem til hende.

Det var en smuk dame. Jeg syntes det dengang, og jeg synes det endnu. Det er den smukkeste dame, jeg kjender. Hvorvidt andre er enige med mig, faar være det samme.

Hun var bleg og saa nedslaaet ud; men der var en ro og bestemthed i hendes bevægelser, som gav indtryk af et kraftigt legeme og en bestemt karakter uden at formindske det kvindelige og tilbageholdne i hendes fremtræden. Dragten var klædelig, enkel og sad som støbt paa hendes ranke skikkelse.

[113] Monk satte et glas og en karaffel vin paa bordet foran damen og skjænkede i glasset: «Drik, frøken, De har siddet for længe i det kolde værelse og er vistnok i det hele taget noget overanstrengt. Et glas vin vil gjøre Dem godt. Naar man skal raadslaa om en vanskelig sag, maa legemet være kraftigt ligesom aanden.»

Jeg saa, at Monks maade at optræde paa – der var for anledningen en hensynsfuld og opmuntrende

tone af gemytlighed i stemmen – virkede godt paa den unge dame. Hun smilte svagt og tømte glasset.

Jeg saa, at hendes blik flere gange ligesom undersøgende streifede mit ansigt.

«Jeg faar nok aabne konciliet,» sagde Monk.

«Den unge dame, som her sidder, er kommet for at raadføre sig med mig i en delikat og vigtig sag. Efter at have hørt hendes beretning har jeg erklæret hende, at jeg for at kunne udrette noget til hendes gavn – hvad jeg bestemt tror at kunne gjøre – behøver assistance af en anden person af mandkjønnet, og jeg har derfor bedt hende om tilladelse til at sætte dig ind i sagen. Hun har næret store betænkeligheder ved at gaa ind derpaa, idet hun er bange for, at hun for at forklare sagen maa berette ting, som vil være nedsættende for en person, der staar hende meget nær og er hende kjær.

Hertil har jeg, der allerede har hørt hendes historie, svaret, at det, hun fortæller, ikke paa nogen maade [114] kan forringe nævnte person i hæderlige og sundt tænkende menneskers omdømme, og at jeg svarer for min vens diskretion som for min egen.

Jeg vil derfor opfordre frøknen til i min ven, Fredrik Villers nærvær paany at fortælle sin historie, forat han kan sættes istand til at yde den hjælp, som jeg vil bede ham om, og forat han kan faa sit personlige indtryk af Deres fortælling og ikke paa anden haand gennem mig.»

Hun saa først lidt tvilende paa mig; men derpaa syntes hun at tage sin beslutning, og jeg hørte for første gang, men heldigvis ikke for sidste, hendes smukke, bløde stemme.

Den var i begyndelsen lidt usikker, men blev snart fast og klar og havde, naar hun omtalte personer, der stod hendes hjerte nær, saa blødt et tonefald, at jeg midt under beretningen greb mig i nogle profane funderinger over, hvor behageligt det maatte være at høre hende sige: «kjære Fredrik».

Dog jeg skal ikke oftere forstyrre mine læsere med den slags idioti, men heller lade Dem faa høre, hvad den «kjære» – om forladelse – den unge pige havde at fortælle.

«Mit navn er Klara Ring. Min far, konsul Ring, driver en temmelig stor fiskeexportforretning i en af vestlandets største byer. Han er, saavidt jeg ved, anset saavel i sin egen by som udenfor som en driftig, [115] hæderlig og heldig forretningsmand. Han har i mange aar været hædret med kommunale tillidshverv, og ved de sidste valg var det kun hans indstændige anmodninger om fritagelse, der forhindrede hans valg til stortingsrepresentant for vor by.

Jeg fortæller ikke dette bare, fordi jeg er stolt af min far, – det er jeg nok ogsaa, – men fordi det vil bidrage til at gjøre min beretning om den sag, der har bragt mig hid, forstaaeligere for Dem.

Vi lever nu i gode økonomiske omstændigheder, folk kalder os rige; men jeg ved, at det ikke altid har været saaledes. Da min mor døde for 8 aar siden, var det heller smaat for os.

Jeg var ikke gammel dengang – omkring 14 aar – men jeg var den ældste af os 5 søskende, og jeg forsøgte saa godt jeg kunde at være mor i huset. Far havde det smaat med kontorhjælp dengang, saa at jeg om aftenen førte hans bøger. Selv havde han saameget arbeide udendørs hele dagen, at han ikke orkede noget om aftenen.

Heraf kom det, at jeg blev min fars fortrolige hjælper i næsten alt, og at der mellem os har hersket et mere kameratsligt forhold, end tilfældet pleier at være mellem far og datter.

I de første aar efter min mors død merkede jeg mangen gang hos min far en sterk nedstemthed og mørk sindstilstand; men jeg troede altid, at det kom ^[116] af sorgen over min mors død, som jeg ved, at han aldrig rigtig kan forvinde.

Imidlertid begyndte det at gaa bedre og bedre med min fars forretninger; han skaffede sig fuld kontorhjælp og en husbestyrerinde, og det blev besluttet, at jeg skulde tilbringe et par aar herinde i Kristiania for at bøde lidt paa min opdragelse, som var blevet noget forsømt i de første aar efter min mors død.

Jeg tilbragte 2 aar her i byen og kom ifjor atter hjem.

Da jeg saa min far igjen, forstod jeg straks, at det ikke stod godt til med ham; han saa daarlig ud, var indesluttet og taus og kunde til sine tider være saa nervøs og elendig, at jeg ordentlig var bange for hans forstand.

Først troede jeg, at det skrev sig fra økonomiske bekymringer, men jeg indsaa snart, at dette ikke var saa. Af alt, hvad jeg kunde merke, gik forretningen glimrende, og han udtalte sig ogsaa meget uforbeholdent herom til mig, hans forhenværende bogholder.

Jeg havde vel været hjemme et aar; da tog jeg mod til mig, og en aften, da jeg vidste, at min far var alene paa kontoret, opsøgte jeg ham der og bad ham fortælle mig, hvad der var iveien.

Det varede længe, før jeg kunde faa ham til at tale aabent med mig. Han slog det hen, forsøgte at sige mig, at intet var iveien, og bad mig ikke være bekymret for hans skyld.

^[117] Men jeg gav mig ikke.

Jeg, der kjendte min far saa godt, forstod, at en svær bekymring trykkede ham, og trængte ind paa ham for at faa ham til at dele den med mig.

Endelig gav han efter, men først efter en sterk kamp, idet han troede, at det, han havde at fortælle mig, vilde berøve ham hans datters agtelse og kjærlighed. Vistnok opfatter ikke jeg hans handlinger saaledes; men jeg ved ikke, hvordan andre kan opfatte dem, og naar jeg nu har bestemt mig til ogsaa at indvie fremmede mennesker i min fars sørgelige hemmelighed, da er det i min yderste nød, og fordi jeg kun derved har haab om at kunne redde ham.

Jeg vil ikke forsøge at gjengive hans tilstaaelser med hans egne ord; det var ogsaa kun under mange afbrydelser fra hans side og tilskyndelser fra min, at jeg erfarede hele sagen. Jeg vil prøve at give mine herrer en saa grei og kortfattet fremstilling, som jeg formaar.»

Andet kapitel

«Da min far giftede sig, var han ansat som førstemand i konsul Isaksens forretning i vor by. Al hans stræben gik imidlertid ud paa at komme paa egne ben, og nogle aar efter, da den gamle konsul døde henvendte ^[118] han sig til dennes søn, der ikke var stort ældre end ham selv, men som overtog forretningen efter sin far, med anmodning om hjælp for at kunne etablere sig selv.

Den afdøde konsul havde ofte givet min far løfte herom, og det var ogsaa grunden til, at han havde tjent ham saa længe; men den unge afslog det under paaskud af, at tiderne var daarlige o.l. Sandsynligvis var han bange for konkurrencen og havde desuden aldrig yndet min far; det lod til, at han var misundelig paa ham for den høie stjerne, han havde hos «Gamle konsulen», – saa kaldtes han af alle.

Min far brød imidlertid oververt, fik laant nogle tusen kroner hos sin familie og aabnede egen forretning i samme branche, hvori han havde arbejdet i al sin tid.

Det gik dog ikke godt med hans forretning; han havde for liden kapital. Desuden lod hans forhenværende principal, den unge konsul, ingen leilighed gaa ubenyttet til at skade ham.

Dette kunde han let gjøre som chef for en konkurrerende forretning med gammelt godt navn og stor kapital.

Kun min fars store arbeidsomhed og dygtighed kunde holde ham over vandet.

Under disse forhold blev han meget forundret ved en dag at modtage besøg af konsulen og end mere forbauset over, at denne foreslog, at de sammen skulde ^[119] gjøre en spekulationsforretning, hvortil pengene skulde skaffes tilveie af konsulen.

Min far, der forstod, at det var en lønnende forretning, men selv manglede kredit dertil, modtog tilbudet. Dette tilfælde fulgtes af mange lignende, og omendskjønt han snart opdagede konsulens hensigter, kunde han dog ikke løsrive sig eller forandre forholdet.

Sagen var, at saasom konsulen altid skaffede pengene eller krediten, gik ogsaa størsteparten af fortjenesten til ham. Min far sank ned til kun at blive et slags agent eller kommissionær for det store hus.

Konsulen havde skaffet sig en konkurrent fra halsen, paa samme tid som han drog fordel af min fars store dygtighed og varekundskab.

Vanskeligheden ved at komme fra det hele var saa meget større, som konsulen altid sørgede for at have min fars navn paa papirer, som han selv indløste, hvorved han altid kunde true ham med konkurs, ifald han forsøgte at løsrive sig.

Dog vilde vistnok selv ikke denne udsigt i længden have kunnet holde min far tilbage, hvis der ikke var kommet en anden omstændighed til.

Min mor, der allerede længe havde været sygelig, blev stadig daarligere, og han vidste, at enhver pludselig eller sørgelig begivenhed kunde volde hendes død. Kun en rolig og sorgløs tilværelse kunde redde hende eller frembringe en heldig vending i hendes sygdom.

[120] Jeg har før fortalt, at han fik et laan paa nogle tusen af en slegtning, dengang han etablerede sig.

Denne slegtning døde, og arvingerne fordrede summen udbetalt.

Min far krøb til korset og gik til konsulen. Men denne afslog rent ud at hjælpe ham. Han mindede ham endog om et par vekslers, som han havde i sin besiddelse, og hvorpaa min fars navn stod.

«De ved godt, at De i de sidste aar ved mig har tjent ti gange saameget, som disse vekslers beløber sig til,» svarede min far.

Følgen heraf var, at konsulen viste ham døren og sendte vekslens til en inkassator. Han forstod nu, at min fars konkurs var sikker, og at han paa den maade vilde blive kvit ham.

«Jeg var fortvilet,» sagde min far; «havde jeg kun havt mig selv at tænke paa eller kun mine børn, da vilde jeg uden betænkning og uden større bekymring have opgivet mit bo og søgt mig en virkekreds andetsteds.

Jeg var i min bedste alder og vant til strengt arbeide fra barndommen af. Jeg tviler ikke paa, at jeg nok skulde have erhvervet brødet til mig og mine og tilbagebetalt mine kreditorer.

Men denne udvei, dette forsøg var mig afskaaret; jeg vidste, at det vilde være det samme som din mors død.»

[121] Ja! jeg, som kjender min far, ved, at han vilde have mødt ulykken som en mand, hvis han kun havde havt sig selv og sine børn at tænke paa, og jeg ber Dem, mine herrer, tro det samme.

Men, som sagt, denne udvei var ham stængt, og i sin store nød tyede han til, hvad man kalder en uærlig handling. Han skrev en falsk veksels paa et større beløb. Det navn, han satte paa vekslens, var konsulens, saasom folk var vant til at se deres navne paa samme papir, og det derfor ikke vilde vække mistanke.

Han turde imidlertid ikke anbringe vekslens i vor by, men reiste ind til Kristiania med den, hvor han dog ikke anbragte den i nogen bank, idet han dels var bange for, at denne efter sædvane skulde melde anbringelsen til konsulen, dels følte han en frygtelig modvilje for ligesom i fuldt dagslys at udøve sit falskneri. Nei, han sneg sig op til en mand, som han af omtale kjendte som en temmelig smudsig aagerkarl og pantelaaner.

Denne mand tog vekslens og bød ham 75 % af dens paalydende for den.

Sandsynligvis har han allerede dengang forstaaet, at papiret var falskt; men hans menneskekundskab har forvissat ham om, at den sikkerlig vilde blive fuldt indfriet.

Med disse penge reiste min far hjem. De satte ham istand til ialfald foreløbig at tilfredsstille kreditorerne. Resten anvendte han til en større, men vovelig handelsspekulation.

[122] Denne lykkedes, og endnu før forfaldstid kunde han sende det fulde beløb ind til aagerkarlen, der havde kjøbt hans veksels.

Man kan forstaa, med hvilken utaalmodighed han ventede paa atter at holde det skjebnesvangre papir i sine hænder for at kunne tilintetgjøre det. Han afventede som i feber Kristianiapostens ankomst, og da den kom, søgte han ud *et* brev og styrtede med det ind paa sit kontor.

Det var ganske rigtigt fra aagerkarlen, det indeholdt ogsaa erkjendelse for modtagelsen af beløbet; men – vekslen kunde han desværre ikke sende, da han havde forlagt den og ikke havde kunnet finde den trods de ihærdigste undersøgelser. Han lovede at fortsætte disse, og selv om papiret ikke skulde komme tilstede, var der ingen skade skeet, saasom vekslen ikke var forsynet med hans endossement og saaledes ikke kunde benyttes af andre.

Min far fik straks en forudfølelse af, hvad der skulde komme, om han end ikke kunde ane, hvor hjerteløst hans fejl vilde blive udnyttet, og hvorledes hans liv derved skulde blive forpestet.

Imidlertid gik det stadig bedre og bedre med hans forretninger, og han kunde snart ikke alene betale sin gjæld, men helt frigjøre sig fra forbindelsen med konsulen. Men paa samme tid gik det ogsaa tilbage med min mors helbred, og knapt et aar efter de begivenheder, jeg nu har fortalt, døde hun.

[123] Medens min far endnu var nedtrykt af sorg over dette tab, modtog han en dag et ligesaa uventet som ubehageligt besøg paa sit kontor. Det var den tidligere omtalte aagerkarl fra Kristiania.

Kommen i enrum med min far underrettede han denne om, at han var i besiddelse af vekslen, at han vidste, at denne var falsk; men at han vilde bevare taushed mod udbetaling af en pengesum.

Dette var begyndelsen. Senere har han i aarenes løb presset store summer af ham, større og større, eftersom han bragte i erfaring, at forretningen gik godt, og at de kunde skaffes tilveie.

Trods dette er det ikke lykkedes min far at komme i besiddelse af det skjebnesvangre papir. Blodsugeren negter rent ud at udlevere det mod hvilken som helst sum.

Hans rykkerbreve indtræffer et par gange om aaret, men er saa forsigtig affattede, at han vistnok ikke kunde tiltales for pengeudpresning, selv om sagen blev offentliggjort.

Hans trusel er, hvis pengene udeblir, da at sende vekslen til konsul Isaksen.

For at forstaa, hvad denne trusel har at sige, maa man vide, at eftersom min fars forretning er gaaet frem, er konsulens gaaet tilbage. Han lever nu kun paa stumperne af det gamle hus's glans og vilde have været ruineret for lang tid siden, hvis min far ikke havde støttet ham.

[124] Trods dette, eller netop herfor, bevarer han et uforsonligt nag og had mod min far, et nag, som har eksisteret ligefra begges ungdom, og som er steget til det høieste, eftersom forholdene i tidernes løb har artet sig.

Den falske vekslen i hans haand vilde være min fars ruin, den vilde blive udnyttet til det yderste, skaanselløst og uden betænkning.

Se, dette var min fars hemmelighed, og intet under, at den undergraver hans kræfter og helbred. Foruden den stadige usikkerhed og spænding, – tænk, om aagerkarlen f. ex. døde, og vekslen blev fundet

hos ham, – kom endnu, at dennes fordringer i den senere tid var blevne saa store, at det kun var med vanskelighed de kunde tilfredsstilles.

«Det er grunden til, at jeg, trods mine heldige spekulationer, aldrig har kunnet lægge noget tilside.» fortsatte han, «og skal det gaa saaledes fremdeles, kan ikke forretningen bære saa store kontante udbetalinger. Havde det ikke været af hensyn til dig og dine søskende, er jeg bange for, at jeg for lang tid siden selv havde gjort ende paa et liv, som kun er mig en byrde.»

I kan forstaa, mine herrer, hvor rystet jeg blev ved min fars ord. Jeg forstod, at her maatte hurtig hjælp bringes, hvis det ikke skulde blive for sent.

Jeg vil ikke forhale tiden med fortælling om, hvilke overtalelser jeg anvendte for at faa min vilje igjennem, ^[125] og hvilken modstand jeg havde at overvinde, før jeg fik min fars samtykke til at reise ind til Kristiania for at søge at faa papiret ud af aagerkarlens hænder enten med det onde eller det gode.

Jeg medbragte en anvisning paa kreditbanken, lydende paa en stor pengesum, alt hvad vi for tiden kan opdrive i kontanter. Men skulde det ikke paa nogen maade lykkes mig at faa kjøbt papiret af blodsugeren, da var det allerede fra først af min mening at henvende mig til Dem, hr. Monk, om hvis kløgt og hjælpsomhed jeg har læst saa meget i aviserne.

Nu skal De faa høre, hvilken merkelig vending sagen har taget, og hvilket forunderligt udfald mit besøg hos aagerkarlen har faaet. – Desværre, jeg er bange for, at hvad jeg hidtil har gjort, kun har forværret min stakkels fars stilling.

Jeg ved ikke, hvorledes jeg atter skulde kunne vise mig for ham, hvis ikke De, hr. Monk, kan hjælpe mig til at oprette, hvad jeg har gjort galt.»

Tredje kapitel

«Jeg kom hid til Kristiania søndag eftermiddag og tog ind i Anna Kures privathotel i Kirkegaden. Allerede mandag morgen gik jeg afsted for at prøve, hvad jeg kunde udrette hos aagerkarlen.

^[126] Hans navn er Severinus Abrahamsen, og han bor ude i Oslo i Bispegaden. Adressen kjendte jeg.

Jeg fandt meget let nummeret. Det var et nogenlunde stort 3-etages nyt murhus, en saadan leiekaserne med en hel del mindre leiligheder, mange i hver etage.

I porten befandt sig et skilt, hvorpaa kun stod med malede bogstaver «S. Abrahamsen 3dje etage tilhøre».

Trapperne var skidne, og vinduerne i trappegangen overtrukne med smuds, saa der herskede tussmørke istedetfor lys.

Kommen op i 3dje etage fandt jeg atter navnet Abrahamsen udenfor en liden entré. Denegang var der

nedenfor navnet tilføjet: «Pantelaanerforretning».

Døren til den lille mørke entré stod aaben. Jeg gik ind og aabnede døren ret frem.

Det værelse, jeg nu kom ind i, havde vinduer til gaden. Det var afdelt med en skranke.

Indenfor denne skranke var værelset opfyldt med masser af gjenstande, formodentlig saadanne, som var sat i pant. Gangklæder, sengklæder, værktøi, geværer, velocipeder, violiner, paraplyer, parasoller, pels, kort sagt alle slags gjenstande, som mennesker kan bære med sig.

Ved en høi sort pult stod en fedtet ung mand og skrev i en kæmpestor protokol. Jeg tror aldrig, jeg har seet saa stor bog.

[127] Jeg befandt mig frygtelig ilde tilmode; men ønsket om at kunne gjøre noget for min far holdt mig oppe, og jeg længtes ordentlig efter at faa tag i aagerkarlen.

Jeg spurgte den blege yngling efter «hr. Abrahamsen».

Først da han hørte min stemme, saa han op og begyndte at betragte mig med et frækt og nysgjerrigt blik.

Jeg gjentog mit spørgsmaal.

«Har De noget at sætte, saa skal nok jeg expedere Dem,» svarte han endelig med et opmuntrende nik. «De behøver ikke at henvende Dem til principalen for det.»

«Jeg maa tale med Deres principal,» sagde jeg alvorligt; «hvis han ikke er hjemme nu, saa er De maaske saa god at sige mig, naar han er at træffe.»

«Jovist er han hjemme, jo; men jeg trodde ikke, det var nødvendigt at tale med ham selv. Jeg ska si Dem, di fleste damer liker bedst at træffe mig her; da gaar det altid saa glat, ser Di.»

Han kastede først et opmuntrende blik til sig selv i et gammelt speil og dernæst et lignende til mig og traadte nær hen til skranken.

Jeg bad ham paany skaffe mig hr. principalen i tale, og endelig bekvemmede han sig til at gaa bort til den ene af de to døre tilhøre, efterat han først havde gaet igjennem skranken ind paa den side, hvor jeg stod.

[128] Straks efter kom han tilbage og stillede sig ved sin pult uden at sige noget. I det samme gik den anden af de to døre op, og ind i værelset traadte en svær, bredskuldret, men noget bøiet skikkelse. Det var pantelaaneren selv.

Han var iført en meget luvslidt, lurvet dragt.

Han lod til at være en 60 aar gammel, men kraftig for sin alder, sort haar og skjeg, det sidste lidt graasprenget, en stor, kjødfuld næse. Øinene smaa og mørkebrune, blikket stikkende og ubehageligt.

Efter at have betragtet mig nogle sekunder aabnede han skranken og viste mig ind gennem døren til høire.

Det værelse, jeg kom ind i, vendte ligeledes til gaden; det var temmelig lyst; thi der manglede gardiner for vinduerne; men møblementet var i høi grad mangfoldigt. Det bestod øiensynlig af møbler, som var pantsatte; thi under taget hang flere lysekroner og hængelamper, medens alle vægge var optagne af kommoder, chiffonierer, konsolspeiler, taffelure o.l.

Midt paa gulvet var levnet aaben en gang, der strakte sig tvers igjennem værelset fra den dør, gennem hvilken jeg var kommet, og bort til den anden dør, der ledede til et tredie værelse, ligeledes til gaden og i flugt med de to andre.

Midt igjennem det opdyngede husgeraad førte ogsaa her en ryddet strækning ind til et værelse tilhøire, altsaa mod gaarden.

[129] Ved min indtrædelse merkede jeg gennem den aabenstaaende dør en pukkelrygget liden mand, der sad og skrev ved en gammel pult.

Aagerkarlen gik straks hen og lukkede denne dør, saa at jeg ikke engang fik se den lilles ansigt.

Vi blev staaende paa det aabne rum midt i værelset, pantelaaneren med hænderne støttet mod et gammelt skrivebord, der stod foran ham.

«Naa, frøken, har De noget at tale med mig om?»

Jeg stammede et øieblik og kunde ikke faa et ord frem. Der var noget saa ækelt i den gamle pantelaaners hele ydre og i hans lurende blik, at det ordentlig tog veiret fra mig.

«Er det kanske noget, som De ønsker at anbringe hos mig? Jeg vil bare sige Dem, at jeg har svært ondt for kontanter, saa meget kan jeg ikke give, hvad det saa er.»

«Nei!» svarede jeg, «jeg ønsker ikke at sælge noget eller pantsætte noget, jeg ønsker at købe noget af Dem – og betale godt.»

Efterhvert som jeg talte, blev jeg rolig og følte, at min stemme blev fast.

Pantelaaneren betragtede mig opmerksomt: «Ja, ja, lad os bare faa høre, hvad det er; vi skal nok blive enige; jeg er rimelig baade i kjøb og salg.»

«De ved vist, hvad sagen dreier sig om, naar De faar høre mit navn; jeg heder frøken Klara Ring og er datter af grosserer Ring isund.»

[130] «Jasaa naa, ja det var nok det, jeg kunde skjønnede, at jeg havde en fin dame for mig – og af rige forældre,» – tilføiede han med et blik, der ordentlig gjorde mig kvalm.

«Vi skal ikke kaste tiden bort med sludder,» sagde jeg saa bestemt, jeg kunde. «Jeg er kommet her paa min fars vegne for at købe af Dem et papir, som egentlig tilhører min far, og som De urettelig har tilbageholdt.»

«Hvorfor henvender ikke Deres far sig til politiet, hvis jeg har taget noget fra ham, som De siger?» var svaret, og et lumsk smil spillede om hans læber.

«Lad os komme til sagen,» svarede jeg atter saa roligt som muligt. «De kan forstaa, at det kan ikke længere gaa paa den maade som hidtil. Forstaaer De ikke, at min far plages tildøde? Findes der da ikke medlidenhed i Deres hjerte mod en mand, der har gjort et feiltrin, ikke for sin egen skyld, men for at beskytte dem, der stod hans hjerte nær.»

«Deres far og jeg har hidtil kommet godt ud af det med hinanden, frøken, og det kan umuligt være ham, som har sendt Dem til mig. Har han nogensinde gjort noget galt, som De siger, saa er han vel mand for at staa ved det.»

Hans kolde spot opirrede mig til det yderste. Havde jeg havt en revolver i haanden, tror jeg, jeg havde skudt ham ned paa stedet. Men jeg betvang ^[131] mig saa godt, jeg kunde. Skulde jeg kunne udrette noget for min far, saa maatte jeg bevare min selvbeherskelse.

«Jeg forstaaer,» sagde jeg, «at medlidenhed og den slags hjertets følelser er Dem ubekjendte. Jeg skal heller ikke mere forsøge denne vei.

Imidlertid bør Deres forretningsaand sige Dem, at De bør benytte Dem af det forslag, jeg herved gjør Dem.

Hvis De her paa stedet overgiver mig den ulyksalige veksels, saa giver jeg Dem ligeledes her paa stedet en anvisning paa tretti tusen kroner. Negter De dette, da resikerer De, at min far endelig taber taalmodigheden og enten begaar en fortvilet handling eller finder sig i, hvad der maatte følge af ikke længer at betale for Deres taushed.»

«Tretti tusen kroner er en pen sum, frøken. Deres far kan altsaa afse saa meget paa en gang; han maa tjene mere, end jeg havde troet, og jeg skal erindre det. Jeg havde netop tænkt i disse dage at sende ham en liden «forglemmigei».

Forresten, hvor smuk sum det end er, saa er jeg dog sikker paa, at der ogsaa findes en anden, der vilde betale ligemeget; jeg mener Deres fars gode ven og nabo konsul Isaksen. Vistnok er det i den senere tid gaaet svært tilbage med hans forretning og formue; men jeg tror dog, han kunde præstere pengene i et saa ^[132] veldædigt øiemed; især da det kun maa betragtes som driftsudgifter, idet det vilde skaffe ham af med den konkurrence, der ene holder ham nede.»

«Hvad vil De have? Nævn summen, som De vil sælge den for.»

«Lad os ikke mere tale derom, frøken. Jeg tænker, det er bedst, at Deres far og jeg fortsætter vor forretningsforbindelse som før.

Imidlertid kunde De nok gjøre noget for at skaffe Deres far billigere konditioner. Kunde De ikke komme herop i eftermiddag efter kl. 7, naar jeg har lukket butikken og kontoret, saa skal vi snakke sammen. Jeg har gudskelov ikke tjenestepige eller saadant noget i huset, saa vi kan være ganske ugenerte.»

Han traadte nærmere med et afskyeligt smil og udstrakte sin store, skidne haand.

Jeg havde den største lyst til at springe ud af døren saa hurtig som muligt; men følelsen af, at jeg intet havde udrettet, greb mig saa mægtig, at jeg betvang mig, og for endnu ikke at opgive sagen fandt jeg i hast paa en udvei for ialfald at forhale afgjørelsen.

«Nei!» svarede jeg med saa stor ro, som jeg kunde opdrive, «jeg sætter ikke mere min fod paa dette sted. De faar tage Deres bestemmelse nu. Betænk, at det er en stor sum, jeg byder Dem, og at De resikerer intet at faa, hvis De ikke modtager mit tilbud.

Naar jeg kommer hjem, vil jeg anvende al min ^[133]overtalelse for at faa min far til at trodse Dem og ikke længer betale for Deres taushed.

Vi er ikke engang sikre paa, at De er i besiddelse af vekslens. Sandsynligvis var det sandhed, hvad De først skrev, at De havde forlagt den og ikke mere kunde finde den.»

Jeg ved ikke, hvilken indskydelse det var, som drev mig til disse sidste ord – de fik imidlertid skjebnesvangre følger, om til det onde eller gode ved jeg endnu ikke.

Den første følge var, at pantelaaneren uden at sige et ord gik ind i det næste værelse. Gjennem døren, som han lod staa aaben, saa jeg ham gaa bort til et almindeligt jern-pengeskab, der stod paa væggen lige imod mig.

Af lommen tog han op et anseligt nøgleknippe, laaste skabet op, aabnede en liden jernskuffe og tog deraf op et papir, som han kom tilbage med i værelset, hvor jeg stod.

Han lagde papiret ned paa bordet imellem os, foldede det ud og, medens hans store, graagule haand forsigtig bedækkede halvdelen af det, pegte han med den anden haands smudsige pegefingre paa skrifttrækkene:

«Jasaa naa! Saa De tror, at jeg har mistet papiret. Nei, pene frøken!

Se her – ja, De behøver ikke at komme altfor nær, det er kostbare sager! – Her staar tvers over:

^[134]Accepteret
betalbar Kristiania
I. M. Isaksen.

Godt skrevet! ikke sandt! Jeg tænker, konsul Isaksen skulde gjøre store øine, naar han fik se det papir.»

Jeg stirrede paa det med tungt hjerte og grebes derpaa af raseri mod kjeltringen. Havde jeg været en mand, havde jeg sikkerlig kastet mig over ham og taget papiret fra ham eller dræbt ham.

Han saa vistnok i mine øine, hvad der foregik i mig; thi han lagde ogsaa den anden haand over vekslens

og trak den pludselig bort fra bordet.

Han beholdt den sammenlagt indeni den venstre haand, som han lukkede over den.

«De kommer en dag til at angre, hvad De gjør mod min stakkels far, som aldrig har gjort Dem noget ondt.»

«Forretninger er forretninger, frøken, og man resikerer jo noget af hvert, naar man bruger andre folks navne. Men De faar undskylde, jeg har nok ikke længer tid til at passiare.»

I de sidste par minutter havde der hersket temmelig megen støi ude i pantelaanerbutikken.

Det hørtes som en fuld mands vrede stemme, der bandede og skjeldte, og som om nogen talte beroligende til ham.

[135] Larmen blev hurtig værre og værre; det hørtes ud, som om den fulde mand begyndte med næverne at bearbejde forskjellige af de gjenstande, hvoraf værelset var opfyldt.

Den blege ynglings ansigt viste sig i døren:

«Her er en fuld mand, som gaar grasat; han bander paa, at De har snydt ham, og nu vil han slaa istykker alt, som findes i sjappen. Jeg greier 'n ikke alene!»

«Jeg skal snart faa 'n ud,» svarede pantelaaneren hurtig, og naar man saa paa hans svære, plumpe skikkelse med de runde, ludende skuldre, kunde man ikke ønske at være i den fulde mands sted.

«Kom her, frøken, fort! saa skal jeg lukke Dem ud den anden vei.»

Han gik hurtig foran ind i næste værelse, der hvor han havde hentet vekslen, og vinkede mig med sig. Der var en dør tilhøire, som stod aaben. Den førte ud til et slags kjøkken, der dog ikke lod til at benyttes som saadant. Pantelaaneren havde vistnok omgjort det til soveværelse for sig selv, idet alle de andre værelser var fulde af alskens gjenstande, som jeg før har omtalt.

Først gik han bort til jernskabet og lagde det kostbare papir paa plads. Jeg fulgte det med øinene.

Imidlertid blev larmen inde i pantelaanerkontoret værre og værre. Der hørtes lyd som af knust glas.

[136] Pantelaaneren smeldte skabet igjen og drog mig ud gjennom kjøkkenet, laaste døren op og stødte mig udenfor paa en temmelig ublid maade.

Jeg stod paa trappeafsatsen i husets kjøkkenopgang. Nøglen blev atter dreiet omkring paa indsiden af døren, og tunge skridt fjernede sig i sprang. Jeg var saa ulykkelig og fortvilet over, at mit foretagende var mislykket, totalt mislykket, at jeg en stund følte mig aldeles kraftsløs.

Jeg støttede mig mod dørposten og kunde ikke bekvemme mig til at gaa. Inde i det andet værelse, kun nogle skridt fra mig, laa det skjebnesvangre papir, som var saa kostbart for mig. Den ene tanke greb den anden: kunde jeg bare komme ind igjennem kjøkkendøren! Pantelaaneren havde ladet nøgleknippet staa i jernskabet; det huskede jeg tydelig. Jeg lagde haanden paa dørklinken. Døren gav efter; jeg næsten faldt

ind i værelset, saa uforberedt var jeg herpaa. Han maa i hastverket kun have dreiet nøglen halvt om.

Kun et øieblik behøvede jeg for at fatte mig: der stod skabet med nøglen i og nøgleknippet hængende ved!

Jeg listede mig ind og henimod det. Larmen vedvarede værre end nogensinde i det yderste værelse; men jeg saa ikke engang i den retning.

Alle de øvrige begivenheder den dag staa saa klart og tydeligt for mig; men jeg husker ^[137] lidet til, hvordan jeg aabnede skabet og fandt frem papiret.

Det kan ikke have taget lang tid, før jeg atter stod foran døren ud til trappegangen med bankende hjerte og rystende knær, men med det kostbare papir sammenklemmt i min venstre haand.

Jeg strakte netop min høire ud for at aabne døren – da gik denne op af sig selv – aabnede sig ganske langsomt. Jeg traadte uvilkaarlig tilbage, og det var mere ved tilfælde end beregning fra min side, at jeg kom til at befinde mig bag døren og skjult for den, der aabnede den. Jeg klemte mig op imod væggen og ind imellem nogle klæder, som hang der.

En frygtelig tanke for igjennem mig: du blir grebet – grebet som en tyv, hvis papiret findes hos dig. Min famlende haand søgte et skjulested og fandt et; jeg puttede papiret ind og dybt ned i en lomme i de klædningsstykker, blandt hvilke jeg stod indeklemt.

Døren var imidlertid blevet staaende aaben, uden at nogen traadte ind; dog hørte jeg aandedræt og sagte hosten som af en person, der stod paa tærsklen.

Larmen vedvarede fra de ydre værelser, og personen trak atter døren til sig uden at træde ind.

Jeg styrtede midt frem paa gulvet i værelset og lyttede forfærdet.

^[138] Spektaklet derudefra stansede pludselig, og jeg hørte døren fra det yderste værelse blive aabnet og pantelaanerens tunge trin.

En navnløs frygt greb mig; jeg tænkte paa intet andet end at komme afsted. Jeg for ud af døren og ned af trapperne saa hurtig, som mine ben kunde bære mig. I anden etage passerede jeg en ung mand, som saa forbauset efter mig. Det var vel ham, som havde aabnet døren uden at gaa ind.

Jeg tror, jeg sprang hele veien; thi da jeg kom paa mit værelse i hotellet, faldt jeg næsten overende af træthed og overanstrengelse.

Ja, jeg har ikke stort mere at tilføie. Det kan jo ikke gavne noget at omtale alle de bebreidelser, jeg har gjort mig selv; jeg, som har holdt papiret i min haand og saa atter ladet det komme fra mig.

De ser lidt forundret paa mig. De mener formodentlig, at hvad jeg burde skamme mig over og bebreide mig, det er, at jeg har optraadt som tyv! forsøgt at *stjæle* papiret fra pantelaaneren; men det siger jeg, at derover skammer jeg mig ikke.

Papiret er ikke pantelaanerens eiendom, og selv om det var: naar han gjør en saadan brug af det, naar

han piner og plager en stakkels mand, der for lang tid siden har sonet sin synd, for selv at berige sig, da kan det ikke være urigtigt at berøve ham redskabet, hvormed ^[139] han udøver sine umenneskeligheder, selv om det er med vold eller list.»

Jeg sprang op fra min stol:

«Det er saa langt fra, frøken, at jeg nærer nogen ufordelagtig mening om Dem eller Deres far. Tvertimod, hvad ham angaar, forstaar jeg af, hvad De har fortalt os om ham, at han er en hædersmand, som har opofret sig for andre. Og hvad Dem angaar, da har jeg endnu aldrig truffet nogen dame, som ... som ...»

Jeg har aldrig været nogen taler, og jeg opdagede for sent, at jeg var kommet paa glat is, og endnu værre blev det for mig at fortsætte, da jeg saa den unge dame pludselig blive rød og se ned paa gulvet.

Monk reddede imidlertid situationen:

«Frøkenen har visselig fortjent en kompliment for den kjække optræden, og vi behøver vel neppe at sige, at vi i enhver henseende billiger Deres forsøg paa at faa fat paa papiret. Men her gjælder det ikke at tabe tid, og jeg maa først og fremst bede Dem om at fuldføre Deres fortælling.

Senere kommer jeg til at gjøre Dem nogle spørgsmaal.»

Fjerde kapitel

^[140] «Jeg har nok ikke stort mere at tilføie,» sagde den unge dame. «Siden begivenhederne igaar har jeg været saa nedtrykt og raadløs, at jeg knapt ved, hvordan tiden er gaaet.

Jeg burde maaske straks have gaaet til Dem, hr. Monk, men jeg har, som De kan forstaa, kviet mig i det længste for at indvie fremmede i min fars sørgelige hemmelighed. Det var først iaften, at jeg endelig tog mod til mig og gik hidop. Tiden siden igaar formiddag har jeg næsten udelukkende tilbragt med at spasere gennem gaderne. En temmelig ubehagelig hodepine har gjort mig opholdet inden døre næsten uudholdeligt.»

Hun lagde formodentlig merke til vore deltagende blikke, for hun tilføjede straks:

«Forresten er jeg nu betydelig bedre, ja næsten bra; det har gjort mig saa godt at træffe venlige og hensynsfulde mennesker.

En ting maa jeg forresten omtale: Det har flere gange baade igaar og idag faldt mig ind – maaske det bare er en indbildning paa grund af min lidt nervøse tilstand – at jeg blev forfulgt og iagttaget af nogen. Straks før jeg gik ind her, passerede en person flere gange ligesom tilfældig forbi mig og betragtede mig opmærksomt.

^[141] Det var en lav, pukkelrygget mand, og jeg syntes tydeligt, at det var den samme pukkelryggede

skriver, som jeg saa et glimt af i det andet værelse under mit besøg hos pantelaaneren.

Følelsen af at blive iagttaget paakom mig igaar, da jeg efter at have hvilt mig lidt ud i hotellet atter gik ud for i den friske luft at blive kvit min hodepine.

Nu tror jeg ikke, at jeg har mere at fortælle.»

«Godt, saa er det min tur til at spørge,» sagde Monk paa sin lune, beroligende maade; «det vil sige, hvis frøkenen er oplagt til at svare mig.»

«Javist er jeg oplagt,» sagde den kjække pige ivrigt, «De maa endelig ikke tro, at De har et saa svageligt væsen for Dem, at jeg ikke skulde ville gjøre mit for om muligt at oprette min fejl. Bare jeg kunde gjøre noget! Tror De, der er nogen udsigt for mig til atter at faa papiret i min haand?»

«Det er noget tidligt at svare paa det spørgsmaal, frøken, men saa meget kan jeg sige Dem, at De ingen grund har endnu til at mistvile om, at Deres forehavende vil lykkes. Tager jeg ikke meget fejl, saa ligger papiret der, hvor De har lagt det.

De har allerede udrettet meget ved at faa det ud af jernskabet. Nu blir det vor tur at faa det ud af huset. Ikke sandt, Fredrik?»

Jeg forsikrede med stor, ja meget stor varme, at jeg vilde gjøre alt for at hjælpe den unge dame; men ^[142] den ubarmhjertige Monk afbrød mig igjen og udbad sig kort min tilladelse til at gjøre sin klient nogle spørgsmaal:

«Tror De, at De kunde give os et lidet blyantsrids af pantelaanerens leilighed og værelsernes indbyrdes beliggenhed. Her er blyant og papir, vil De forsøge?»

Hun tog hurtig og beredvillig blyanten og papiret. «Se, her har jeg givet værelserne hvert sit bogstav.

E. er entréen. *A.* værelset med skranken tvers over. *B.* er værelset, hvor jeg havde min samtale med pantelaaneren. *C.* det, hvor jeg skimtede den pukkelryggede skriver. *D.* er værelset, hvor skabet stod. Dette har jeg merket med *G.* *F.* er soveværelset, det oprindelige køkken, hvorfra døren gik ud til bagtrappen.

Jeg har sat en *K.* paa det sted, hvor de klædningsstykker hang, som jeg har talt om.»

I kortere tid, end jeg kan fortælle det, havde hun tegnet skitsen op og forsynet den med bogstaver. Hun skjød den hen paa bordet, og vi bøiede os over den alle tre.

«Død og pine,» tænkte jeg, «en, der har saa hurtig opfatning, saa god hukommelse og saa ypperlig fremstillingsevne, maatte kunne gjøre det godt som ingeniør,» og jeg har vel ogsaa sagt noget lignende; thi for første gang hørte jeg hende slaa op en liden latter.

«Der skal vel ikke stort til for at tegne op nogle streger, og hvad hukommelsen angaar, saa maatte jeg ^[143] vel kunne erindre skuepladsen for den eneste merkelige begivenhed i mit liv.»

«Ikke destomindre kjender jeg kun faa, som kunde gjøre Dem det efter,» gav Monk sit besyv med, «og

sikkert er det, at det vil lette mit arbejde betydeligt.»

Monk havde en egen gedigen maade at komplimentere paa, som jeg først idag lagde merke til. Hvad jeg sagde til den unge dames pris, forekom hende sikkerlig som flau smiger. Det ærgrede mig lidt.

«Men nu kommer mine spørgsmaal,» begyndte Monk. «Det klædningsstykke, som De omtalte, og hvori De gjemte papiret – tillad mig i parentes at bemerke, at den ting, at De efterlod papiret der og ikke søgte at faa det igjen, maaske vil redde Deres sag; havde De givet Dem tid til atter at tage det ud, vilde sandsynligvis pantelaaneren have overrasket Dem og ... ja, De kan selv slutte Dem til resten –. Men hvad jeg vilde spørge om: Hvordan saa det ud?

Var det et mandligt stykke eller et kvindeplag?

Tror De, det er et stykke pantegods, eller at det hører til hr. Abrahamsens egen garderobe?»

«Det var, saavidt jeg skjønner, en sort eller ialfald mørk herrefrak. Stoffet var temmelig glat og haardt at føle paa. I de øvrige værelser hang der en mængde klædningsstykker; men i dette, der gav indtryk af at være pantelaanerens sovekammer, lagde jeg ikke merke ^[144] til andre plag, saa jeg formoder, det var hans egne de, der hang bag døren.»

«Hang der flere plag? I hvilken lomme stoppede De papiret?»

«Kun en to-tre stykker. Sandsynligvis benklæder, frakke og vest. Det var i frakken, jeg lagde papiret, men jeg kan umulig sige, i hvilken lomme.»

«Jeg antager, at De holdt haanden omtrent i høide med Deres eget liv; deraf kan sluttes, at det var i en af baglommerne. Havde det været i en af brystlommerne, maatte De have strukket haanden op i høide med Deres hoved.

Jeg gaar ud fra, at frakken hang saa høit, som en mand pleier at hænge sit tøj.»

«Ja, ganske rigtig; naar De paa den maade opfrisker min hukommelse, saa husker jeg temmelig sikkert, at jeg med haanden famlede ret ud for mig, og at den for ned i en meget dyb lomme.»

«Godt! saa har vi altsaa papiret i baglommen paa hr. Abrahamsens luvslidte søndagsbonjour. Det er altid bedre end at have det i hans jernskab.»

«Men hvor let kan han ikke finde det? Havde jeg bare faaet gjemt det et andet sted!»

«Nei, det maa De ikke beklage. Det sted, hvor papiret er, blir det sidste sted, han kommer til at lede efter det, selv om han har opdaget, at det er væk, hvilket er tvilsomt.

^[145] Vi har al grund til at være fornøiet med skjulestedet.

Idag har vi tirsdag. Vi har altsaa 4 dage til at arbejde i. Vær forvissat om, at en gnier som hr. Abrahamsen ikke tager sin helligdagsfrak paa før søndag morgen.»

Baade frøkenen og jeg maatte smile.

Jeg kunde se, hvordan Monks maade at tage sagen paa virkede beroligende og opmuntrende paa den unge dame.

Det vilde ogsaa have været besynderligt, om saa ikke var tilfældet. Jeg saa hendes øine hvile paa hans ansigt; det forraadte, hvad der boede i manden: kraft, klogskab og hjertelag.

«Under Deres besøg hos aagerkarlen saa De jo ikke stort til den pukkelryggede skriver, som De tror senere har udspeidet Dem?» var Monks næste spørgsmaal.

«Nei, jeg saa kun et glimt af ham gennem døren ind til værelse «C», hvor han sad. Han balancerede paa en høi krak og sad og bed i en pen, medens han skottede ind ad døren til os. Men pantelaaneren lukkede straks denne til.»

«Tror De, at han gennem døren kunde høre noget af samtalen?»

«Neppe; jeg taler jo ikke meget høit, og pantelaaneren lod til af gammel vane at tale mere end almindelig lavt. Dog, jeg kan jo ikke vide det.»

[146] «Naar De siger «gammel vane», træffer De sikkerlig det rette. Han er sandsynligvis vant til at tage sig ivare for sin kontorist. Den slags folk pleier bestandig at udspeide hinanden, og begge ved de, at den anden gjør det.

Her er, hvad jeg ved om hr. Abrahamsen dels fra min politivirksomhed, dels fra senere historier; thi i min senere virksomhed er jeg et par gange kommet i berørelse med ham, dog kun løselig.

Han har virket som pantelaaner og aagerkarl her i byen i omtrent 30 aar. I sine første aar var han uforsigtig og kom et par gange i berøring med justitsen. I de senere aar har han været forsigtigere og staar for saavidt paa en god fod med politiet, som han flere gange har givet det værdifulde oplysninger og altid er beredvillig til at give saadanne. Ikke destomindre ved man om ham, at han er en kjeltring og hjerteløs blodsuger.

Han er ikke alene gjerrig, men fuldt ud gnier og har solgt og sælger vistnok daglig sin sjæl for penge. Han driver en udstrakt laanevirksomhed, især til sønner af formuende forældre, og er vistnok i besiddelse af en meget stor formue.

Naar han igaar ikke har villet modtage den betydelige sum, som De bød ham, da er aarsagen kun den, at han i tidens løb tror at kunne presse mere ud af Deres far.

[147] Hvis han dennegang faar erfare, hvad jeg oprigtig haaber, at hans griskhed har spillet ham et puds og forspildt en hel liden formue for ham, da vil hans straf være større, end nogen af os kan sætte sig ind i.

Den lille pukkelryg kjender jeg ogsaa noget til; det er en ligesaa stor skurk som hans principal. Vi vil vistnok ogsaa faa at gjøre med ham i denne sag, enten han nu opererer for egen regning eller for sin principal.

Jeg skal nu tænke over sagen inat; imorgen begynder vi at handle.

Kun *en* ting endnu, frøken. Det er ikke umuligt, at De inden kort tid vil faa en henvendelse enten fra aagerkarlen selv eller fra hans kontorist.

De vil muligens modtage forslag eller tilbud, og som betingelse vil være knyttet det, at jeg ingensomhelst meddelelse erholder – at De har henvendt Dem til mig, er jo bekjendt for de herrer –. Vil De love mig – hvilkensomhelst form end tilbudet har – straks at underrette mig derom, selv om det heder, at De af hensyn til Deres far maa holde mig udenfor?»

«Derpaa kan De være tryk, hr. Monk. De skal være den første til at erfare alt, som er af interesse i denne sag.»

«Godt! saa er alting foreløbig i orden. Jeg tænker, Fredrik, at vi begge to har godt af en aftentur og følger frøkenen til hotellet. Bagefter kan vi holde et lidet krigsraad.»

Femte kapitel

[148] Og derved blev det.

Frugten af dette krigsraad var, at jeg den næste morgen kl. 10 satte mig op i en spurvogn Torvet-Oslo for at opsøge pantelaaner Abrahamsen i hans hule.

De instruktioner, jeg havde modtaget af Monk, gik ud paa, at jeg under foregivende af at ville søge et laan hos aagerkarlen skulde udspeide lokaliteterne; specielt søge at faa vished om, at frakken endnu hang paa det sted, den unge dame havde opgivet o.l.

«Nu forstaar du,» tillagde Monk, «hvorfor jeg foreslog den unge dame ogsaa at indvie dig i sagen. Jeg maatte have en mand, der kunde besøge Abrahamsen uden at vække dennes mistanke. Selv er jeg altfor godt kjendt af ham; han vilde gjennemskue mig, hvilken forklædning jeg end forsøgte.

Jeg er ogsaa bange for, at han kjender Kalberg fra hans politivirksomhed, og i ethvert fald er han lidet skikket til at spille den slags ødelandsrolle, som du maa paatage dig for at kunne tilbringe nogen tid hos vor værdige mand.

Forøvrigt har jeg ingen anden instruktion at give dig, end at du faar benytte situationen saa godt, du kan, og indprente dig alle enkeltheder, specielt ved dørene og deres laaseindretninger. Saa galt kunde hænde, at [149] vi blev nødt til at foranstalte et lidet indbrud hos aagerkarlen med hans gamle bonjour som objekt. Dog ved du, at jeg nødig griber til den slags midler.»

«Men i *dette* tilfælde vil du vel ikke betænke dig,» svarede jeg; «vi *maa* hjælpe den unge dame; vil ikke du være med, saa gjør jeg det alene; hun skal have sit papir igjen, om jeg saa skal myrde den skidne aagerkarl og stjæle hans fedtede frak.»

Monk smilte: «Foreløbig faar du indskrænke dig til at undersøge dit slagtoffer. Er du heldig og

manøvrerer du godt, ser jeg dig maaske vende tilbage med den kostbare frak paa armen. Du havde vel ikke noget imod allerede idag at modtage frøken Rings dybtfølte tak? Hvad?»

Disse Monks ord stod i mit hoved under kjørslen i den skumpende sporvogn.

Et minut alene i værelset, hvor frakken hang, vilde være tilstrækkelig. Selv om jeg ikke blev alene i værelset, saa maatte jeg med hænderne paa ryggen kunne manøvrere mig bort til stedet, hvor frakken hang. - - - - -

Sporvognen holdt ved sit endepunkt, og jeg fortsatte tilfods efter adressen, som den unge dame havde givet os.

Det var en ækel, graasur dag; tynde snefnug for gennem luften, og en væmmelig sort, seig søle bedækkede gaden.

[150] Jeg fandt lettelig huset; se, der var skiltet i porten.

Jeg havde allerede i sporvognen besluttet mig til at forsøge køkkenopgangen først. Saa heldig kunde det træffe sig, at døren ikke var laast, og at jeg uden videre kunde trænge ind i soveværelset, maalet for min stræben.

Men jeg havde gjort regning uden vert. Døren i 3die etage tilvenstre var forsvarlig lukket, og trods min ihærdige banken kom der ingen for at lukke op. Til slut kom en kone ned gennem trappen fra loftet. Hun oplyste mig om, at jeg maatte gaa op trappen i porten.

«Jeg ska' si Dere, den karen, som bor der, holder ingen tjenestjente, saa det nytter nok ikke aa banke paa kjøkkendøra. Han har nok ikke raa tel aa halle tjenestfolk,» lagde hun til med en tilfreds latter over sin egen vittighed.

«Er han da saa fattig?» spurgte jeg troskyldig.

«Jagu sa jeg fattig, ja. Han er saa fattig, at om 'n ville, saa kunn'n kjøpe baade Kampen aa Vaalerengen og kansje hele Grønland me. Nei, han er rikere end baade Heftye og Thorvald Meyer; men mange er blit fattige ve'n, det veit jæ jo greie paa – tvi!»

Her spyttede den værdige kone, idet hun passerede den lukkede dør.

Jeg fulgte hende nedover trapperne og fik nok af forbandelser over aagerkarlens virksomhed; men angaaende [151] hans vaner og levesæt, naar han var ude, og naar han var hjemme, kunde hun kun give sparsomme oplysninger.

Det eneste, hun kunde fortælle, var, at en kone, der boede i et hul af en kjelder i gaarden, og som i den anledning bar titel af portnerkone, engang imellem gjorde rent hos aagerkarlen, og at denne sjelden gik ud og aldrig uden sent om aftenen, naar han havde lukket pantelaanersjappen, eller om søndagene.

Der var ikke mere at nøle efter. Jeg steg hurtig op hovedtrappen og traadte ind i den skumle «entrée» foran pantelaanerens tempel.

Istedetfor at fortsætte ret frem ind i værelset med skranken, bankede jeg paa døren tilhøire og traadte ind.

Der sad den pukkelryggede skriver ved den sort malede, blækkede pult.

Det var en ualmindelig styg skabning. Hovedet var aldeles spidst oventil og bedækket af tæt, stridt haar. Næsen var stor og kjødrig, og munden var meget stor; ligesom opsplittet mod ørene.

Han traadte ned af sin krak, da jeg tiltalte ham, ligesom for at strække paa sig, og satte pennen bag øret. Jeg saa da, at han var af de større pukkelrygger. Vist nok var hans legemsfeil temmelig fremtrædende, men benene var lange, og man fik indtryk af, at han vilde have været en høi mand, hvis ryggraden havde været rettet ud.

[152] Han havde lyse sommerbenklæder, der sad stramt om de tynde ben, og jeg saa ham flere gange kaste forelskede blikke ned paa disse legemsdele.

Som de fleste af den slags hjemsøgte mennesker, var han vistnok yderlig forfengelig, og naturen havde forsaavidt været barmhjertig, som den havde udstyret ham med smaa, høivristede fødder, som han strakte frem med affekterede fodbevægelser og med hænderne i begge bukselommer.

Allerede før han kravlede ned af krakken, havde han anbragt en lorgnet paa næsen, men jeg har en mistanke om, at det mere var gjort for at frembringe et distingveret ydre, end for at bøde paa et daarligt syn.

Paa min anmodning om at faa hr. Abrahamsen i tale kastede han først lorgnetten af næsen med en flot bevægelse med hovedet og underrettede mig derpaa om, at hans principal var meget optaget, men at jeg kun behøvede at opgive mit ærinde for ham, fuldmægtigen.

Der var en forfengelig selvtilfredshed i krøblingens hele optræden, der nærmest var skikket til at vække medlidenhed; men der var paa samme tid noget listigt og falskt i hans smaa underfundige øine, der virkede i høi grad frastødende.

Paa samme tid lagde jeg merke til, at han betragtede mig med omhyggelig opmærksomhed, og jeg havde følelsen af – det er vanskeligt at sige, hvorfra en [153] saadan følelse stammer, – at han kjendte mig, ja anede hensigten med mit besøg.

«Nei,» svarede jeg, «jeg maa tale med Deres principal selv. Hvis han ikke har tid nu, saa faar De spørge ham, naar jeg kan komme igjen.»

Han trak med en resigneret mine paa skuldrene og gik ind i det andet værelse og kom, som jeg havde ventet, straks efter ud igjen med anmodning om, at jeg vilde gaa ind.

Den gamle pantelaaner stod ved min indtrædelse midt i den overfyldte stue, saaledes som Klara – – –
– som frøken Ring vilde jeg sige, havde beskrevet ham.

«Kan jeg være Dem til nogen tjeneste?» begyndte han, «værsgo tag plads.» Han skubbede en gammel fæl protokol bort fra en luvslidt stol. –

«Jeg er kommen for at spørge, om De kunde skaffe mig et laan. Men kan vi ikke gaa ind i et andet værelse; jeg vilde nødig, at nogen skulde faa vide anledningen til mit besøg. Her kunde Deres kontorist let høre vor samtale gjennem døren.»

«Jeg er en simpel pantelaaner og pleier ikke at have nogen hemmelige forretninger,» var det forsigtige svar; «men liker De bedre, at vi gaar herind, saa gjerne for mig.»

Det var det, jeg vilde: Værelset, vi kom ind i, var det, hvori jernskabet stod, og gjennem den aabne [154] dør saa jeg ind i det til soveværelse omdannede kjøkken, ja, jeg fik endog et glimt af døren, som førte ud til trappegangen, og nogle klædesplag, som hang ved siden af.

Han lukkede døren til det værelse, hvori vi først havde været.

«Ja, bedre værelse kan jeg ikke byde paa; jeg er, som jeg før har sagt Dem, en simpel pantelaaner og har ikke noget fint modtagelsesrum som de rige bankierer.»

«Aa, hvad det angaar, saa er De vist ligesaa rig som mangan bankier.» Jeg forsøgte at slaa an en gemytlig tone.

Det var tydeligt, at hentydningen til hans rigdom pirrede ham behageligt; men gnierens frygt for at være sig sin rigdom bekjendt veiede mægtig imod, og hans ansigt viste kun et sursødt smil.

«De bor vel forresten ikke her; dette er vel bare Deres kontor,» fortsatte jeg og gjorde et skridt henimod døren til det allerhelligste.

Men jeg kom ikke længer paa den galei.

«Var det ikke et laan, De vilde tale om?» sagde han med et mistænksomt blik og stillede sig iveien for døren til det forjættede land. «Hvad er Deres navn? Jeg kan forresten sige Dem, at pengene er knappe nu for tiden, og det lille, jeg har, maa jeg bruge som driftskapital i pantelaanerforretningen.»

[155] «Mit navn er Viller,» sagde jeg, «jeg er ingeniør og engageret i forskjellige grubeforetagender.»

«Viller,» mumlede han og gik hurtig ind i det andet værelse, hvor han greb en tyk protokol.

Jeg nærmede mig nogle skridt til den anden dør. Vilde han bare give sig tid til at slaa op i protokollen, saa kunde jeg maaske faa tid til at styrte ind i soveværelset og bemægtige mig papiret; jeg saa tydelig den lange, gamle frak hænge paa en knag ved udgangsdøren.

Men det gik ikke. Han kom hurtig ind med protokollen i haanden. «Jeg har aldrig havt Dem i mine bøger,» sagde han, «men jeg har hørt Deres navn før. Var det ikke Dem, som kom hjem fra Argentina forledent aar med en hel del penge, De havde tjent derover ved jernbanespekulationer?»

«Jo, ganske rigtig,» – der for mig en idé gjennem hovedet –. «Hvis De vil gaa ind og telefonere til Madsens oplysningsbureau, vil De faa underretning om, at jeg er en solvent mand, om jeg end trænger et laan i disse dage. Jeg vilde gjerne, De skulde gjøre det, før vi gaar nærmere ind paa sagen.»

Mit blik hang spændt ved hans ansigt; kunde jeg bare faa ham til at fjerne sig fra værelset et øieblik!

Men nei:

«Det behøves ikke,» sagde han. «Hvormeget ønsker De, og hvad sikkerhed kan De stille?»

[156] «Jeg maa have tyve tusen kroner i disse dage; men De maa nøie Dem med min personlige garanti. Renterne derimod er det ikke saa nøie med.»

«Nei, enten maa jeg have depositum eller gode navne. Jeg ved ikke engang, om jeg kan opdrive saa stor sum. Tror De, en stakkels pantelaaner er nogen bank for folk?»

«Ja, det faar nu være, som det vil. Hvis jeg vilde benytte navne eller depositum, da kunde jeg jo gaa i en af bankerne; men dette er en affære, som jeg ikke vil trække andre ind i. Men, som sagt, kan De ikke telefonere straks til oplysningsbureauet, saa vilde De vistnok forandre mening.»

«Hvis Deres kredit er saa god, som De siger, saa forstaar jeg ikke, at De kan behøve at gaa til mig.»

Han saa skarpt paa mig, og jeg fik en mistanke om, at jeg ikke var saa god skuespiller, som jeg kunde ønske.

Jeg saa mig mistrøstig omkring – hvad skulde jeg finde paa? «Kan De ikke betænke Dem til imorgen og imidlertid skaffe Dem oplysning om mig? Bare jeg kan faa pengene inden iovermorgen, saa kan De selv bestemme rentefoden.

Naar jeg kommer op til Dem næste gang, saa kunde jeg vel slippe ind en anden vei; jeg liker ikke, at Deres pukkelryggede kontorist ser mig.»

[157] «De, som kommer til mig, bruger ingen anden indgang,» var det tørre svar, og jeg merkede, at den gamle ræv begyndte at faa tæften af, at mit besøg ikke gjaldt nogen laaneaffære.

Jeg besluttede at gjøre et sidste forsøg. «Gaar ikke denne dør ud til kjøkkentrappen?» og uden at oppbie hans svar gik jeg ind i soveværelset eller kjøkkenet, hvad man nu vil kalde det.

«Det er svært, saa De bryr Dem med mine værelser,» sagde han barskt; «jeg tror, vi bare hefter tid ved denne samtale. De kan ellers gjerne komme ud denne vei, saa slipper De jo at se paa min kontorist.»

Det var tydeligt, at manden ikke længer vilde lade sig opholde og ikke troede paa min laanehistorie.

Jeg blev ræd for, at hans mistanke skulde tage nogen bestemt retning og lede ham paa sporet efter vekslen, hvis forsvinden han sandsynligvis havde opdaget.

«Ja, jeg vilde gjerne komme ud denne vei, og saa faar jeg maaske lov at komme igjen imorgen?»

«Til saa stor sum maa jeg enten have pant eller navne, hvis ikke, nytter det Dem ikke at komme igjen.»

Han fulgte tæt i hælene paa mig, og uagtet jeg kun var faa alen fra hans søndagsfrak, der den hang, saa kunde jeg dog intet gjøre for at ransage den. Agerkarlen saa ud til at være sterk som en bjørn, og et forsøg paa at bemægtige mig den vilde kun lede til, [158] at vekslens skjulested blev opdaget, og at den atter kom i kjeltringens hænder.

Han laaste døren. Jeg bemærkede, at det var en lav, sterk dør. Tvertover den gik paa innsiden en tyk, flad jernstang, dreibar om en bolt paa midten. Den kunde svinges ned og faldt da ind i to jernspor i dørkarmen. Kun svært indbrudsverktøi kunde aabne denne dør; falsk nøgle eller lignende indretninger nyttede intet.

Jeg var betydelig skuffet og ærgerlig, da jeg atter stod paa gaden. Vistnok var den officielle hensigt med mit besøg kun at udspeide lokaliteterne; men jeg havde hele tiden næret et privat haab om at kunne benytte anledningen og ved en eller anden behændig vending bemægtige mig det vigtige papir under mit besøg.

Dette haab var frygtelig beskjemmet.

Sjette kapitel

Ved min ankomst til Monks bolig fandt jeg ham beskjæftiget med at læse aviserne.

Denne avislæsning var for min ven ikke blot en fornøielsessag; han læste aviser i embeds medfør.

Paa hans bord fandtes ikke alene alle Kristianiaaviserne; men jeg tror næsten samtlige landets blade, ^[159] ialfald meget nær samtlige. Han gjennemlæste eller gjennemsaa ikke alene avisernes første sider; men end ikke kundgjørelser og avertissementer gik fri for hans undersøgelser.

«Der er ikke flere mennesker i landet,» svarede han mig en dag, jeg interPELLEREDe ham i den anledning, «end at jeg ved daglig at se gennem samtlige aviser kan faa et løseligt kjendskab til dem alle. Du tror kanske, jeg tager munden vel fuld; men saa er ikke tilfældet. Alle embedsmænds navne forekommer i aviserne, de flestes mange gange i et aar. Alle større forretningsfolks ligeledes. Der foregaar jo ikke et valg i en by eller en bygd, ikke et medlem af en fattigkommission kan vælges, uden at det enten drøftes, eller navnene ialfald nævnes.

Alle eiendomshandler findes i aviserne, alle fallitter, alle vellykkede eller mislykkede foretagender i handelsverdenen. Naar du hertil lægger dødsfald, ægteskaber, forlovelser, saa vil du forstaa, at en mand, der har saa god hukommelse som jeg, og som daglig vil spendere 2 timer paa at granske aviser, – han vil i løbet af nogle aar kjende omtrent alle mennesker i landet, kjende enten mennesket selv, eller dets familie, virksomhed eller omgivelser, og hver enkelt af disse ting er allerede meget at kjende.»

Sikkert er det ialfald, at Monk har et forbausende kjendskab til forhold og personer i det hele land, og ^[160] det tiltrods for, at han meget sjelden foretager nogen reise.

Jeg skal maaske i en anden beretning give en liden prøve herpaa.

Som sagt, han sad ved min indtrædelse med en stor bunke aviser foran sig – de ulæste, og en stor bunke bag sig – de læste.

Han saa ikke op:

«Du har nok ikke været svært heldig paa din expedition? Jaget ud af aagerkarlen, hvad?»

«Hvordan pokker kan du vide det? Forresten, jaget ud blev jeg ikke; men jeg skal indrømme, at det ikke var saa langt fra. Bare ikke den kjeltring skjønner, at jeg snusede efter papiret i hans bolig.»

«Det var ikke vanskeligt at skjønne, at du ikke havde været saa heldig, som du kunde ønske; isaafald havde du nok stormet ind i stuen med en anden fart.

Du behøver forresten ikke at være bange for, at den gamle skal finde papiret. Han opdager det ikke uden ved et tilfælde, hvis det fremdeles ligger der, hvor frøkenen har lagt det.

Hvordan saa døren og laasen ud? Var de skikkede for et indbrud?»

Jeg fortalte ham de iagttagelser, jeg havde gjort i saa henseende.

«Nei, det var nok det, jeg kunde skjønne; desuden er nok den gamle ulv aldrig saa længe borte fra sin ^[161]hule, at man faar tid til at undersøge den. Jeg har en anden plan; men før vi bestemmer os til noget, maa vi faa greie paa, hvad den pukkelryggede kontorist fører i sit skjold; han, som har udspeidet frøkenen.»

«Hans spioneri er let nok at forklare,» svarede jeg; «pantelaaneren har naturligvis opdaget, at papiret er væk, han opdager ligeledes, at døren er aaben, og forstaaer straks, at den unge dame har bemægtiget sig det, medens han baksede med den fulde mand i det ydre kontor. Den sag er grei nok; ligeledes, at han sætter sit faktotum i gang med at udspeide hende.»

Jeg var vel fornøiet over min egen forklaring og tillige behagelig forbauset over, at jeg ialfald for en gangs skyld var hurtigere i opfattelsen end min ven.

Men Monk lagde sindigt avisen fra sig og rystede ligesaa sindigt paa hovedet.

«Nei, den gaar ikke. Gamle Abrahamsen er ikke den mand, der indvier nogen i sine skidne affærer.

Om han har opdaget, at papiret er borte, eller ei, det ved jeg ikke; men har han merket det, saa er han klog nok til at forstaa, at der intet mere er at faa ud af den sag, naar man har med en saa kjæk og bestemt person at gjøre som den unge dame. Han vilde muligens, straks han havde faaet hendes adresse at vide, have forsøgt at true hende; men at holde paa at udspeide hendes veie i dagevis nei, han har ikke noget med det at gjøre.

^[162] Den pukkelryggede kontorist jager for egen regning. Bare han snart vilde vise os sine kort; jeg venter kun paa, at han skal spille først ud.»

Det var unegtelig noget andet end mit godtkjøbsræsonnement; men saadant behøver man jo ikke straks at tilstaa. Jeg gjorde derfor, som man pleier i saadanne tilfælde: rystede ligesaa dybsindig paa hovedet som Monk og henkastede en tvilende bemærkning.

«Ialfald vilde jeg ønske, at han snart begyndte spillet,» fortsatte Monk; «vi har ondt for at foretage os

noget, før det sker. Du skulde vel ikke ville gaa op i privathotellet til den unge dame og tage hende med hid. Hun bør ikke være for meget alene. Jeg kunde nok telefonere til hende; men jeg har endnu en halv times arbejde for mig, og hun vilde have godt af en liden spasertur i dit selskab. Du lægger vel ikke tilside din bekendte elskværdighed mod det smukke køn?»

Jeg forstod, at han vilde erte mig saa smaat, men tiede klogelig stille, da jeg saa, han var i det lune, og vidste, at han bare blev værre, hvis jeg svarede ham.

Jeg skal ogsaa indrømme, at jeg intet havde imod, saasnart som muligt, atter at træffe den unge pige, for at se, om hun var ligesaa vakker ved dagslys som ved lampelys.

Jeg tog derfor hurtig hat og frak og forsvandt.

Syvende kapitel

[163] Jo, frøken Ring var paa sit værelse, om jeg vilde vente lidt i salonen, saa skulde pigen hente hende.

Det varede ikke længe, før hun viste sig. Hun saa bleg og bedrøvet ud, stakkar. Dertil forekom hun mig sky og forlegen, mere forlegen, end hun havde vist sig aftenen forud.

Da jeg bad hende blive med op til Monk, sprat hun til, og der var ikke liden nølen i hendes stemme, da hun svarede. Hendes svar var dog bejaende, og det varede ikke længe, før vi side om side vandrede ned ad gaden.

Hun bar en kort, tætsluttende jakke kantet med skind, hat med fjær og en liden muffe i haanden. Den skarpe vind farvede hendes ansigt, og hun trak veiret dybt, ligesom lettet over at være kommet ud i frisk luft. Jeg foreslog hende, at vi skulde gaa gennem slotsparken, selv om veien skulde blive lidt længere, da hun syntes at have saa godt af den friske luft.

Hun samtykkede.

Medens vi gik gennem gaderne blandt de travle mennesker, talte jeg kun om vind og veir; men da vi kom op i parken, hvor der var ensomt, gav jeg hende en beretning om mit besøg hos pantelaaneren (ligesom jeg ogsaa omtalte samtalen mellem Monk og mig i dennes bolig).

[164] Hun havde hele tiden hørt paa mig med en aandsfraværelse, som jeg ikke kunde forstaa. Vi talte jo om en sag, der for hende var et rent livsspørgsmaal, at dømme efter hvad hun havde gjort og sagt den foregaaende aften.

Jeg kunde ikke forklare mig det paa anden maade, end at hun var gaet træt, at hendes kræfter ikke længer strakte til for stadig at tænke paa det ulyksalige papir.

Jeg grebes af en dyb medlidenhed ved at se det pinlige udtryk i hendes ansigt.

«De maa ikke fortvile, frøken,» sagde jeg; «min ven Monk finder nok paa en udvei.»

Hun svarede intet, men saa flere gange paa mig, som om hun betænkte sig paa noget.

Hun var jo en fuldstændig fremmed for mig, og hvor stor lyst jeg end havde, kunde jeg ikke trænge videre ind i hendes fortrolighed, end hun selv indbød til.

Ved vor ankomst til Monks bolig fandt vi ham ifærd med at skaffe væk fra sit bord den forfærdelige bunke aviser, som han havde gjennempløiet.

Vi havde knapt taget plads og vekslet nogle ligegyldige bemærkninger om veiret og deslige, før han noget pludselig vendte sig til den unge dame:

«Min ven har vel fortalt Dem om sin expedition hos pantelaaneren imorges. Lad os nu faa høre, hvad [165] De har at berette, frøken. Jeg kan se, at De har modtaget efterretninger fra den pukkelryggede skriver, ikke sandt?»

Jeg vendte mig temmelig forbauset mod hende.

Hun blev først rød over hele ansigtet og syntes at betænke sig paa svaret, men tog sig ligesom sammen, og med en rask bevægelse drog hun et brev frem af muffen og rakte Monk det.

«Jeg ved, at det var galt af mig at ville skjule det; det kan ogsaa synes utaknemmeligt af mig ligeoverfor mennesker, der allerede har vist mig saamegen deltagelse, men naar De har læst brevet, vil De forstaa, at jeg har været i en forferdelig ubestemthed om, hvad jeg skulde gjøre. Der staar jo, at min fars ulyksalige papir atter vil komme aagerkarlen ihænde, hvis jeg betror mig til nogen, og Deres navn, hr. Monk, er specielt nævnt.»

Hun saa ligesom bønligt paa os begge og lagde derefter hænderne i fanget som en, der venter taalmodig paa sine skjænd.

«Bryd Dem aldrig om det,» var Monks beroligende svar; «hvad saa end indholdet af dette brev er, saa tror jeg bare, at det kan være til vor fordel – lad os se!»

Han læste høit:

[166] «Ærede frøken!

Det papir, som De med rette anser for at være af saa stor betydning for Dem, og som De fratog pantelaaneren, er ikke længere i Deres besiddelse.

Heldigvis for Dem er det kommet i en vens hænder, en ven, der atter vil tilstille Dem det.

Mød mig iaften kl. 7 ved Carl Johans-støtten paa den side, som vender mod slottet, saa skal vi tale nærmere om sagen.

Jeg stiller foreløbig kun en betingelse; men den er absolut: at De intet ord nævner om dette brev eller dets indhold til noget menneske, og allermindst til en vis hr. Monk, som jeg ved, De har været taabelig nok

til at henvende Dem til. Han kan intet gjøre for Dem.

Hvis De blander andre op i denne sag, vil papiret uopholdelig blive overgivet i pantelaanerens hænder.

En god ven.»

«Det var pokker saa uheldigt,» udbrød jeg; «skjønt naar jeg tænker over det, er det kanske ikke saa uheldigt endda.

Den pukkelryggede slyngel – thi ham maa det være, som har skrevet brevet – kan da umulig negte at udlevere papiret, naar man tilbyder ham en saa smuk sum, som frøkenen jo er villig til at ofre.»

«Nei, det var ogsaa min første tanke,» svarede damen ivrigt, «der kan vel ikke være tvil om, at ^[167] han vil udlevere vekslens mod den sum, som jeg har anvisning paa.

De kan derfor forstaa, mine herrer, hvor fristende det var for mig ikke at omtale brevet. Isaaftald truer jo personen med atter at give papiret til pantelaaneren, og det er det værste, som kan hænde mig.

Jeg tror ogsaa, at jeg vilde have skjult brevet modtagelse, hvis ikke De, hr. Monk, direkte havde spurgt mig; jeg kunde ikke faa en løgn over mine læber, og slet ikke ligeoverfor mennesker, der har vist mig saa stor velvilje.»

Vi saa begge paa Monk. Han havde endnu ikke sagt et ord efter oplæsningen af brevet. Nu smilede han svagt:

«De er ikke øvet i at forstille Dem, frøken, saa det vilde ikke have nyttet Dem synderlig, om De havde taget en anden beslutning. Det vilde bare have ledet til, at jeg havde maattet anvende en portion af min opfindsomhed paa at faa listet det brev til mig, som De nu frivillig har leveret fra Dem.

Straks De kom ind i værelset her, saa jeg, at De skjulte noget i Deres muffe, og at De var ubestemt paa, om De skulde vise det frem eller ei. Du, Fredrik, gjorde vel samme iagttagelse, da I spaserede sammen hid fra hotellet?»

«Pokker heller,» sagde jeg lidt ærgerlig, «hvordan kunde jeg vide, at frøkenen havde andet i muffen end sine hænder?»

^[168] Vi lo lidt alle tre; thi Monks lune spøg lod os ane, at han slet ikke var misfornøiet med den vending, sagen havde taget.

Det var idetheletaget merkverdigt, hvordan Monk beherskede alle de mennesker, han kom i berøring med, det vil sige i sin bestillings medfør.

Naar han lo, lo alle; var han alvorlig, var alle det. Vilde man spøge, saa man først paa ham, om det var passende; vilde man græde, saa raadspurgte man ogsaa først hans ansigt, om det var paa tide. Det var udslaget af den tillid, han indgjød selv efter det korteste samvær.

«Men lad os komme til sagen,» sagde han, «og se, hvad vi kan gjøre ud af det brev; hvad er din mening om det, min kjære Fredrik?»

«Jeg har jo allerede sagt min mening; naar alt kommer til alt, saa er jo dette en forholdsvis heldig vending, som sagen har taget.

Den, der har fundet papiret og skrevet brevet, enten det nu er pukkelryggen eller nogen anden, vil sandsynligvis ikke negte at udlevere det mod den sum, som frøkenen tilbyder. Hvad det angaar, at brevskriveren skulde ville levere vekslen tilbage til aagerkarlen, saasnart den unge dame henvendte sig til nogen anden, da tror jeg, at det er en tom trusel, som hun ikke behøver at lade sig skræmme af.»

«Men hvorfor viser brevskriveren denne ængstelighed ^[169] for, at nogen tredjemand skal faa se brevet?» afbrød Monk mig; «tror du, han er ræd for, at vi med magt eller list skal tage vekslen fra ham?»

«Ja, det maa jo være grunden; jeg kan ikke forklare mig det paa anden maade.»

Monk saa eftertænksomt paa mig, men svarede intet. Derimod henvendte han sig til frøken Ring:

«Hvad er Deres mening om brevet, frøken; hvem har skrevet det, og i hvilken hensigt er det skrevet?»

«Det maa være skrevet af den pukkelryggede skriver,» var svaret; «han maa have hørt min samtale med pantelaaneren gennem døren og formodentlig iagttaget mig, da jeg tog vekslen og atter maatte gemme den i frakken paa væggen.

Jeg beder Dem, hr. Monk, lad mig kun faa lov til at betale ham og atter faa papiret i min haand. Jeg kan tænke mig, at De og hr. Viller vilde forsøge paa en eller anden maade at faa vristet papiret fra kjeltringen uden at betale den store sum, ja, at De tænker paa, hvordan De skal faa straffet ham ovenikjøbet.

Betænk imidlertid, at for mig gjælder det kun at komme i besiddelse af vekslen.

Pengesummen er imod dette intet, hverken for min far eller mig.

Jeg ved, at jeg endnu har god brug for Deres bistand; selv ved jeg ikke, hvorledes jeg skal bære mig ad for at være sikker mod at blive bedraget af pukkelryggen ^[170] – han kan jo godt forsøge at tage pengene og saa ikke give mig vekslen. Vil De hjælpe mig til at forhindre dette, da gjør De mig den største tjeneste; men for Guds skyld, forhindre mig ikke i at afslutte handlen med brevskriveren!»

Monk svarede intet.

«Jeg tror, den unge dame har ret,» sagde jeg; «hvor fristende det end kunde være at narre de kjeltringer og give dem en alvorlig revselse, saa maa jeg dog holde paa, at man, efter den vending, som sagen har taget, kun forsøger paa at faa kjøbt vekslen af den anonyme brevskriver og foreløbig indskrænker sig hertil. Forsøger vi at gjøre vrøvl, saa resikerer vi, at brevskriveren iverksætter sin trusel og atter sælger papiret til pantelaaneren.» – – –

Jeg fortsatte meget veltalende i samme retning, men stansede pludselig min ordstrøm, da det gik op

for mig, at Monk ikke hørte paa mig, ja, at han idethele taget ikke havde skjænket hverken mine eller den unge dames ord synderlig opmærksomhed. Hans øine havde hele tiden hvilet paa brevet, som laa foran ham paa bordet.

«Du narrer os til at snakke,» sagde jeg, «medens du ved eller tror at vide noget, som gjør al denne snak overflødig; er det ikke saa?»

«Jo, jeg maa tilstaa, at jeg har benyttet det sidste kvarter mere til at tænke end til at høre efter; men [171] tag mig det ikke ilde op. Viser det sig, at jeg er kommet til et rigtigt resultat, saa har ikke tiden været daarlig anvendt. Her er kort og godt resultatet af mine overveielser:

Det er den pukkelryggede kontorist, som har skrevet brevet. Jeg ved, han er en kjeltring. Frøken Ring har gjenkjendt ham, idet han fulgte hende paa en paafaldende maade, og endelig er intet iveien for, at han ved at lytte kan have hørt en større eller mindre del af samtalen med aagerkarlen.

Forsaavidt er vi enige. Men hermed ophører og saa enigheden: Min formening er, at han ikke er i besiddelse af vekslens. Han har maaske seet Dem tage den; han ved ogsaa eller slutter sig til, at den ikke længere er i Deres besiddelse; men dermed ophører hans viden.

Vekslens ligger foreløbig trygt i hr. Abrahamsens frakkelomme.

Læg merke til de forblommede udtryk, som brevskriveren benytter sig af. Saaledes skriver en mand, der ikke kjender den fulde sandhed, men vil forsøge at gjøre det mest mulige ud af det, han ved.

Havde han fundet vekslens i frakken, saa vilde han uden tvil have omtalt det i brevet, ialfald hentydet dertil for at vise, at han nu er den rette mand at underhandle med. Istedet derfor taler han om, at papiret «er kommet i en vens besiddelse».

[172] Der maa stikke noget under. Han har ikke mere papiret, end De eller jeg har det. Han vil enten sælge et eftergjort papir eller tænker kun paa en eller anden maade at benytte lykkens leilighed.

Hvorfor er han ogsaa saa ræd for, at jeg skal faa nys om hans brev? Havde han rent mel i posen – forsaavidt som den slags mel kan være rent – saa vilde han forstaa, at hverken jeg eller andre vilde fraaade Dem sans phrase at betale den sum, som De jo er villig til at ofre.»

Uagtet jeg straks forstod det logiske i Monks slutninger, forberedte jeg mig dog paa endnu en stund at holde stillingen og gjøre ham marken stridig.

Jeg forberedte mig paa ved opbydelse af alle mine logiske evner at komme med en indvending, der kunde kuldkastrere eller afsvække Monks ord: jeg vilde bevise det sandsynlige i, at brevskriveren var i besiddelse af vekslens.

Dog, den unge dame kom mig i forkjøbet. Med tilsidesættelse af al mulig baade logik og ræsonnement, men med aldrig svigtende kvindeligt instinkt tog hun tyren Monk ved hornene:

«Men om han nu alligevel har vekslens? Hvad De har sagt, hr. Monk, er vist rigtigt i alle maader og beviser, at manden ikke har papiret; men om han nu har det alligevel, om denne chance gaar fra os?

De maa ikke forhindre mig i at byde ham de treti tusen kroner for det.»

[173] Monk smilte: «Nei, selvfølgelig; hvis han har papiret, saa tror jeg ogsaa, at man bør kjøbe det. Men jeg mener, at man bør itide indrette sig for det tilfælde, som er det sandsynligste, nemlig at han *ikke* har papiret og ikke ved, hvor det er.

I ethvert fald gjør han intet med det, før sammenkomsten iaften har fundet sted.»

«Skal jeg da møde ham ved Carl Johans-støtten?»

«Det er smukt maaneskin iaften, kl. 7 er endnu mange mennesker ude. Min ven eller jeg vil ledsage Dem ligetil i nærheden af mødestedet og holde øie med Dem den ganske tid. De har intet at frygte. Jeg vilde gjerne have sparet Dem; men jeg ser ingen anden udvei til at faa sagen i den rette gjænge.»

«De maa endelig ikke tro, at jeg vilde gjøre nogen indvending; bare sig mig, hvorledes jeg skal handle, og hvad jeg skal sige, saa tror jeg nok at kunne love, at Deres instruktioner skal blive nøiagtig efterkommet. Kunde jeg bare for anden gang faa papiret i min haand, saa skulde ingen magt i verden faa det fra mig.»

Hun afgav et prægtigt skue, som hun reiste sig i sin iver med flammende øine og sin lille sterke haand fast knyttet, som om hun holdt papiret der.

Monk saa ogsaa med velbehag paa hende.

«Vel! saa hør, hvad jeg vil anmode Dem om:

Mød brevskriveren ved støtten og sig, at De er villig til at forhandle med ham, men kun paa betingelse [174] af, at De medtager en tredjemand. Anmod om, at forhandlingerne maa finde sted samme aften og helst i brevskriverens bopæl; hvis ikke, saa laaner min ven Fredrik os vist sit kontor til forhandlingslokale. De faar af ham opgivet adressen, som De skriver op paa en lap papir.

Lad Dem ikke under nogetsomhelst foregivende forlede til under dette møde at omtale, hvor papiret blev lagt, eller de begivenheder, som staar i forbindelse dermed. Afslaa enhver hentydning hertil og henskyd alt til næste møde, som De passende kan sætte til kl. 9 samme aften.

Forstod jeg min ven ret, saa er han fremdeles villig til at assistere i denne sag. Har du ogsaa tid til at ledsage frøkenen til dette møde?»

Jeg erklærede mig øieblikkelig villig, og straks efter forlod vi Monks bopæl efter at have aftalt, at vi umiddelbart efter mødet skulde opsøge ham for at meddele resultatet og lægge planen for videre operationer.

Ottende kapitel

Jeg vil ikke trætte mine læsere med at fortælle, hvordan dagen gik hen. For mig eksisterede kun aftenen. [175] Da indfandt jeg mig atter i hotellet, tog atter den smukke pige under mine beskyttende vinger og forlod hende kun modstræbende i nærheden af det kongelige slot.

Trods de strengeste forskrifter og de frygteligste advarsler, kunde jeg ikke bekvemme mig til at holde mig paa længere afstand, end at jeg den hele tid saa hendes ranke skikkelse, idet hun gik op og ned ved rytterstatuen.

Ud af skyggen sneg sig en forkrøblet skikkelse hen imod hende. I maaneskinnet saa jeg tydelig hans flotte sving med hatten.

Hvorfor pokker talte hun saa længe med det afskyelige kryb? Efter Monks udtrykkelige instruktion skulde hun jo kun bestemme et nyt møde i tredjemands nærværelse.

Mon han paa nogen maade var ubehagelig mod hende?

Skulde jeg gaa frem og sparke utysket tilside?

Til min ærgrelse saa jeg, at der ikke frembød sig nogensomhelst grund for mig til at skride ind, og i virkeligheden tror jeg ogsaa, at deres samtale varede temmelig kort tid.

«Alt iorden,» sagde hun, da vi atter var ved hinandens side; «jeg har sat stevne med ham i Deres bopæl kl. 9, og jeg har sagt, at De vil optræde paa mine vegne for at forhandle om papirets tilbagelevering.»

«Var han da villig hertil?»

[176] «Ikke straks; men da jeg efter Monks ordre simpelthen gjorde mine til at gaa fra ham, gik han ind derpaa; dog satte han som betingelse, at tredjemanden ikke skulde være Monk. «Det er en ubehagelig person,» sagde han; «jeg vil ikke have noget at gjøre med ham.»

«Nei, det tror jeg gjerne,» sagde jeg; «jeg er bare nysgjerrig efter at høre, hvad Monk vil, vi skal sige til ham for at faa sandheden ud af ham. Vi maa nu straks aflægge Monk rapport for at faa instruktioner, inden mødet skal finde sted. De gav ham altsaa sedlen med min adresse?»

«Ja,» svarede hun, ligesom adspredt, og vi gik tause ved hinandens side.

«De maa holde modet oppe, frøken,» sagde jeg; «De har ingen grund til at være nedslaaet. Vistnok har vi endnu ikke papiret; men Monk vil nok skaffe det frem. Har De ikke lagt merke til, at hidtil er alt indtruffet, som han har forudsagt?»

Jeg forsøgte at se hende ind i ansigtet; men hun holdt øinene fæstet paa jorden.

«Det var ikke netop det, jeg tænkte paa nu,» hun kastede et hastigt blik op imod mig, og det forekom mig, som om der var en usedvanlig farve i hendes kind; «jeg tænkte paa, hvor underligt det er, at jeg taler med Dem, som om vi havde været kjendt i mange aar, og saa paakom der mig en frygt for, at jeg nu maa synes paatrængende.

[177] Nu har jeg optaget hele Deres tid i et helt døgn, og saa sætter jeg mødested med pukkelryggen i Deres bolig og gaar ud fra, at De vil underhandle for mig. Ja, det var jo hr. Monk, som foreslog det; men jeg er ræd for, at jeg modtog forslaget uden engang at spørge Dem. Det maa synes Dem besynderligt; De maa have faaet ganske rare tanker om mig – – –»

«Kjære frøken! – kjære frøken –» jeg afbrød hende saa hurtigt som muligt, da jeg forstod, hvor hun vilde hen; «De maa endelig ikke tro, at De optager nogen kostbar tid for mig, eller at jeg for Deres skyld – – ja, jeg mener, at det lille, jeg gjør for Deres skyld, det kunde jeg ligesaa godt gjort for en anden – – nei, det mener jeg ikke; jeg mener, at hvis jeg kan gjøre noget for Dem, saa er det ikke mere, end jeg vilde have gjort, jo, om forladelse – – –»

Heldigvis stansede jeg her af mangel paa veir og tog det vistnok fornuftigste parti ved ikke at fortsætte; thi ved at se ind under min ledsagerskes hat bemærkede jeg nogle forræderske rynker ved øienkrogene; de kunde umulig betyde andet end et smil om den mund, jeg ikke kunde se.

Da jeg ikke liker at blive udleet, taug jeg derfor viselig stille, og det gjorde ogsaa frøkenen; det vil sige, ligetil vi stod udenfor Monks dør. Da sagde hun pludselig:

«I ethvert fald er jeg Dem taknemmelig, dybt taknemmelig. Var jeg mand, kunde jeg maaske engang i [178] livet gjøre Dem en tjeneste igjen; nu er jeg bare en stakkels kvinde, som ikke kan andet end at takke Dem.»

Hvor sødt klang ikke hendes stemme og ord i mine ører; men paa samme tid maatte jeg forbande hendes mangel paa evne til at vælge tid og sted; thi jeg blev afskaaret fra at finde paa et passende svar, da hun idetsamme ringede paa Monks klokke, og pigen straks efter stod foran os i den aabne dør.

Jeg vil ikke spille tid med at gjentage, hvad vi sagde Monk, og hvad Monk sagde os, da vi traf ham. Han gav os sine instruktioner med største nøiagtighed og de strengeste formaninger til ikke at gaa udenom dem.

Hvad disse instruktioner gik ud paa, og hvorledes de blev befulgte, vil fremgaa af den beretning, jeg nu vil give om, hvorledes mødet mellem den pukkelryggede skriver, frøkenen og mig faldt ud.

Niende kapitel

Vi var neppe komne hjem i min bolig, og min husholderske, den venlige kone, havde skilt Klara – – jeg mener frøken Ring af med hendes tøj og forgjæves prøvet at overtale hende til at drikke en kop the, da der blev ringet paa entréklokken, og den pukkelryggede førtes ind i værelset.

[179] Han saa sig temmelig mistænksomt omkring, hilste med et fortroligt smil paa den unge dame og værdigede min person en strengt forretningsmæssig hilsen.

«Værsaagod sid ned,» sagde jeg; «hvis jeg ikke tager fejl, er De den person, der har lovet at tilbagegive

den unge dame der noget, som hun igaar har tabt, og som hun sætter pris paa.»

«Ja, jeg er den person, som De behager at udtrykke Dem; men min aftale med frøkenen var, at kun en tredje mand skulde være tilstede ved sammenkomsten. Saavidt jeg kan se, er vi her fire mennesker.»

«Det er madam Kristiansen, min husholderske; hun vil i ethvert fald være her tilstede, enten De vil tale i hendes nærværelse eller ei.

Kan De ikke tale, naar hun er tilstede, godt! saa faar vi hjælpe os uden Dem. Vil De, eller vil De ikke?»

«Lad hende da for fanden sidde her, og lad os komme til forretningen!»

«Det var ret! og jeg skal faa lov til at begynde.

De siger, at De har fundet et papir, som frøken Ring har mistet, og at De er villig til at levere det tilbage mod findeløn.

Lad os se, at De har papiret, og nævn summen!»

«Summen er den samme, som hun har budt en anden; det var jo treti tusen kroner.» –

Jeg saa den skikkelige madam Kristiansen sprette til i sin stol.

[180] – «Men hvad papiret angaar, saa maa De ikke tro, at jeg er saa dum at bære det paa mig, naar jeg gaar ind i Deres bolig. De er en stor, sterk mand og kan gjerne have hjælp forhaanden for alt det, jeg ved; nei tak! saa dum er jeg ikke. Papiret er paa et sikkert sted, og der vil det forblive, indtil pengene er i min lomme; forstaar De? Frøkenen vil forresten lettelig kjende det igjen paa beskrivelsen: langt og smalt, lidt gult og skiddent, forsynet dels med trykte bogstaver, dels med skrevne, ja, saavidt jeg husker, staar der tvers over den ene side med smuk, flydende haandskrift:

Accepteret
betalbar Kristiania
I. M. Isaksen.

Formodentlig samler frøkenen paa haandskrifter.»

Han saa med et djævelsk smil paa den unge dame, der dødbleg vendte hovedet bort.

«Hold Dem til sagen,» skreg jeg opbragt og gjorde et par skridt henimod uslingen. «Forsøger De endnu en gang at fornærme den unge dame, saa er vor samtale endt, og De selv paa hovedet nedover trapperne inden 10 sekunder.»

«De skal ikke skræmme mig,» sagde han med et giftigt blik; «men da jeg er blandt dem, der liker orden og hurtighed i forretninger, saa skal De nu i tydelige og greie ord faa høre mine betingelser:

Frøkenen giver mig her paa stedet en anvisning paa [181] fem tusen kroner. Resten, de fem og tyve tusen,

medbringer hun i min bopæl imorgen kl. 9, og da skal papiret blive hende udleveret.

De fem tusen iaften betragter jeg som garanti for, at De ikke blander politiet op i sagen eller paa anden maade narrer mig.

Gaar De ikke ind paa disse betingelser, saa gaar jeg imorgen til min principal med papiret. Han samler ogsaa paa haandskrifter. Dette er mit sidste ord i denne sag.»

Jeg skulde netop til at svare, da den unge dame traadte hen til mig og drog mig tilside: «Var det ikke lige godt at betale ham pengene og faa papiret? De hørte jo selv, at han beskrev det saa nøie; han maa have det i sin besiddelse. Det er jo intet, jeg heller ønsker, end at faa kjøbt det for treti tusen kroner.»

«Umuligt,» svarede jeg; «vi kan ikke handle mod Monks instruktion. Jeg skal indrømme, at skurkens sikkerhed gjør mig tvilsom; men paa den anden side har jeg heller aldrig seet, at Monk har taget fejl, naar han udtalte sig saa sikkert, som han har gjort iaften. Vær bare rolig og lad mig behandle ham; vi er jo endnu ikke komne til prøven.»

«Det er sandt; undskyld mig, hr. Viller, men De kan forstaa, hvor pinlige disse samtaler er for mig. Kunde jeg bare faa lov til at udbetale de treti tusen og holde papiret i min haand!»

[182] Jeg førte hende tilbage til hendes plads, og hun satte sig taalmodig.

«Hvor og hvorledes fandt De papiret?» jeg henvendte mig atter til den pukkelryggede; «De maa fortælle os dette, forat vi kan have nogen sikkerhed for, at De virkelig er i besiddelse af det.»

«Jeg er kjed af al denne passiar,» var det koldblodige svar, «jeg svarer ikke paa et eneste spørgsmaal; jeg har papiret og skal nok vide at faa det betalt. Hvis jeg ikke inden 2 minutter har svar paa mit tilbud, saa gaar jeg og henvender mig til andre. Selv om min principal skulde være uvillig, saa tror jeg ikke frøkenens far eller konsulen vil afslaa at korrespondere med mig.»

Jeg kunde se, hvor den unge dame led under slynglens ord. Han havde trukket sit uhr frem og lagt det paa bordet.

Jeg maatte vove slaget.

«Vi modtager tilbudet,» sagde jeg; «fem tusen iaften og det øvrige imorgen, naar papiret overleveres. Men da sætter vi ogsaa som betingelse, at De paa stedet udleverer armbaandet; det har De vel ikke lagt fra Dem hjemme?»

Han kunde ikke skjule sin overraskelse: «Armbaandet, hvad mener De med armbaandet?»

«Jeg mener armbaandet, som laa i samme lille væske, hvori papiret befandt sig, og som De har fundet. [183] For det første er det et meget kostbart smykke, og dernæst har det særegen værdi for frøkenen, da det har tilhørt hendes afdøde mor. Det skulde til en guldsmed her i byen for at repareres.

Dette armbaand har De formodentlig medbragt. Vi udbetaler ikke de fem tusen, før det er i vore hænder.»

Jeg lod, som jeg ikke saa uslingens forvirring. Han tog sig ogsaa meget hurtig sammen.

«Jeg kjender ikke til noget armbaand. Hvis det har ligget i reisevæsken, som De siger, saa maa en anden have fundet den før mig og taget smykket ud.»

«Skal jeg tro Dem paa dette? De fandt vel væsken i kjøkkenopgangen til pantelaaneren; der tror i det mindste frøkenen, at hun mistede den. Hvem andre kunde vel have havt tag i den før Dem?»

Den pukkelryggede kunde ikke skjule et triumferende smil: ved min uforsigtige tale – saa troede han – havde jeg sat ham istand til uden frygt for opdagelse at spille sin rolle som den, der havde fundet papiret.

«Ja, det er ikke godt at vide; der gaar mange folk op og ned i den trappen. Den, som først har fundet væsken, har vel taget guldets ud og ikke besværet sig med et stykke gammelt papir. Det er kun beskedne folk som jeg, der sætter pris paa den slags antikviteter.»

[184] Jeg kunde ikke længere se paa hans afskyelige, frække ansigt.

Jeg reiste mig op og pegte paa døren: «Ud af dette hus, og det saa hurtig, som Deres ben kan bære Dem; jeg vil ikke svare for mig selv, hvis jeg længere skal se paa Deres skurkagtige fjæs.

Hvormeget De kjender til historien, det ved jeg ikke; men sikkert er det, at De har forsøgt at sælge et papir til denne dame, et papir, som De ikke har i Deres besiddelse og aldrig har havt. Det var altsaa grunden til, at De absolut maatte have fem tusen i forskud. Dobbelt kjeltring, som De er, pengeudpresser og bedrager paa samme tid. Skynd Dem ud, før jeg lægger haand paa Dem!»

Han reiste sig hurtig op, men blev staaende uden at mæle et ord, idet han afvekslende blev rød og bleg.

«Forstaar De ikke,» raabte jeg, «at den unge dame aldrig har mistet nogen væske? Hverken nogen væske eller noget armbaand; men at De, en durkdreven kjeltring, lod Dem narre i denne simple fælde. Monk havde ret, da han sagde, at kjeltringer altid er dumme, naar man bare tager dem fra den rette side.»

Han kastede et blik paa mig, som jeg aldrig skal glemme, saa fuldt af ondskab og raseri, men gik stiltiende ud af døren.

Der vendte han sig om: «Vi sees nok igjen, frøken; jeg saa Dem med egne øine tage papiret ud af [185] min principals jernskab, og havde De ikke mistet det, saa havde De aldrig bagefter gaaet til den fordømte Monk. Papiret er atter kommet fra Dem, og den dag kan maaske komme, da De angrer paa, at De har lagt Dem ud med mig. Jeg trængte haardt til penge, og naar jeg havde faaet de fem tusen af Dem, saa vilde jeg have fortalt Dem, at jeg ikke havde fundet papiret og heller ikke vidste noget om det. Jeg tror nok, den efterretning kunde været værd de fem tusen.» Dermed gik han.

Tiende kapitel

Monk havde altsaa havt fuldstændig ret.

Den pukkelryggede havde seet, at den unge dame tog papiret ud af skabet, og senere havde han ved at kombinere flere iagttagelser sluttet sig til, at det atter var kommet ud af hendes hænder.

Han havde fattet den plan at benytte sig af denne kundskab saa godt, som omstændighederne vilde tillade, idet han lod, som om papiret var i hans besiddelse.

Han havde formodentlig fulgt hende, ligefra hun forlod aagerkarlens hus. Sit detaljkjendskab til papirets [186] indhold maatte han have faaet ved at lytte ved døren under frøken Rings samtale med pantelaaneren.

Min skikkelige husholderske havde med største forbauselse seet paa oprinnet. Da den pukkelryggede absenterede sig, trak hun veiret tydelig lettet:

«Det var en fæl fant,» sukkede hun. «Men De er jo aldeles bleg, frøken; De faar da vel ikke ondt?»

Oprinnet og den lange dags anstrengelser havde i høi grad udmattet den unge dame, og jeg var virkelig et øieblik bange for, at hun skulde besvime. Dog, hendes kraftige vilje holdt hende oppe, og madam Kristiansens moderlige omsorg bragte hende snart til at føle sig bedre.

Hun vilde absolut hjem i sit hotel, og jeg telefonerte efter en droske, hvori jeg trods hendes protester tog plads ved hendes side.

«De har virkelig gjort nok for mig idag,» sagde hun; «De har jo ikke haft et øieblik af dagen for Dem selv.»

«Heldigvis har jeg god tid, naar jeg vil have det. Naar jeg nu har sat Dem af ved hotellet, kjører jeg op til Monk for at give rapport. De vil sandsynligvis høre fra ham imorgen.»

«Hvad tror De nu, han vil gjøre? Tror De, han har nogen plan for at faa fat paa papiret? Ak, jeg er ræd for, at jeg ikke kan udrette noget for min far, og at min reise har været forgjæves.

[187] Den gamle aagerkarl vil naturligvis en af dagene, naar han tager frakken paa, finde papiret – hvis det ikke allerede er gjort – og han vil naturligvis til hevn for det forsøg, jeg har gjort, pine og plage min stakkels far endnu mere end før.

Ved De, hvad jeg ønskede, da vi havde sammenkomsten med den pukkelryggede? Jeg ønskede, at det vilde vise sig, at han virkelig havde fundet papiret. Han vilde vistnok have solgt det for de tretti tusen. Men nu er jeg i samme sørgelige stilling, som jeg var igaarftes, da jeg først besluttede mig til at henvende mig til hr. Monk.»

Jeg forsøgte at trøste hende, men det gik kun daarlig; thi jeg kunde jo ikke skjule for mig selv, at alt, hvad vi hidtil havde opnaaet, det var at faa vished for, at den pukkelryggede ikke havde papiret – intet andet.

Vi hensank i taushed. Pludselig for hun op og greb med begge hænder om min arm:

«Jeg har en idé. Tror De, Monk vil være med derpaa? Vi kan jo kjøbe den pukkelryggede til at tage

vekslen til os, der den ligger. Han kan jo gaa ud og ind i pantelaanerens værelser, saameget han lyster. Han gjør vistnok alt for penge.»

Idéen var alt andet end daarlig, det forstod jeg straks; men hvorfor skulde hun uden videre henskyde afgjørelsen til Monk uden engang at spørge om, hvad jeg mente derom?

[188] «Ønsker De at høre min mening derom, frøken?»

«Ja, men De er jo saa streng paa, at vi kun skal lytte til Monks raad, og ræd for, at jeg skal være ham ulydig. Ellers kan De forstaa, jeg intet heller vil end høre Deres mening.»

Herimod var intet at sætte op, og jeg lovede med værdighed at forebringe Monk hendes forslag og selv at støtte det. Mine læsere kan maaske forklare mig, hvorfor jeg netop i denne sag forsøgte at paatage mig en vis selvstændighed ligeoverfor Monk, uagtet det stadig faldt uheldig ud. Jeg skammer mig ikke over at tilstaa det, og de, der vil følge mig i min næste beretning, vil se, at jeg der tager en berettiget og vel fortjent hevn.

Vi skiltes ad, og jeg fortsatte min vei til Monk.

Jeg fandt ham gaaende op og ned paa gulvet. Han lod, som om han var ganske rolig; men jeg kunde tydelig merke, at han var meget nysgjerrig og ivrig efter at høre, om vi nøiagtig havde fulgt hans instruktion, og om hvorledes sammenkomsten var løbet af.

Ikke før var jeg færdig med min fortælling, før han styrtede ud og kom atter ind med overfrakke paa og en tyk stok i haanden.

«Du maa undskylde mig; men jeg maa udrette et nødvendigt ærind allerede i aften.

Jeg blir antagelig 1 à 2 timer borte; vil du vente paa mig, saa er det godt, hvis ikke, saa – au revoir. Imorgen! Du skal høre fra mig.»

[189] «Nei, stop lidt, jeg har endnu noget at sige dig fra den unge dame. Hun har en meget god idé, og jeg synes, at vi bør benytte os af den. Det forekommer mig at være den eneste sikre vei om end lidt dyr.» Jeg gjentog for ham Klaras ord.

Monk smilte:

«Hils og sig den unge dame, at hendes plan næsten er den samme som min egen. I skal begge høre fra mig imorgen. Godnat!»

Jeg foretrak at gaa hjem til mig selv og underholde mig lidt med madam Kristiansen om den «søte unge dame», som havde været hos os om eftermiddagen. Hun spurgte, om jeg troede, at der var noget iveien for, at hun næste formiddag forhørte sig i hotellet om hendes befindende.

Nei, det fandt jeg i sin orden. Og næste formiddag vandrede den snille kone derop medbringende fra mig en kjæmpemæssig blomsterbuket og hilsen om, at Monk vilde gjøre, hvad hun igaar havde foreslaet, og at hun vilde høre nærmere fra ham i dagens løb.

Ellevte kapitel

Klokken var 7 den næste aften.

Jeg havde intet seet hverken til Monk eller frøkenen. ^[190] Madam Kristiansen havde bragt mig budskab om, at hun havde det godt og vilde holde sig hjemme hele dagen for at vente paa brev fra Monk.

Jeg sad i min hyggelige dagligstue foran ilden i kaminen og spekulerede paa, hvordan denne sag vilde ende: om den unge dame vilde kunne redde sin far, om vort bekendtskab ogsaa vilde ende den dag, hun forlod Kristiania o.l.

Madam Kristiansen kommer ind. «Jeg skal hilse fra Monk og bede om, at De vil gaa indom Anne Kures privathotel, tage frøken Ring med Dem og komme op til ham iaften kl. 9. Han har netop telefoneret, og da han hørte, at jeg var i telefonen, og at De var hjemme, saa bad han mig bringe den besked.»

Jeg var overmaade nysgjerrig; mon han allerede havde udrettet noget, eller det blot gjaldt en raadslagning? Tiden sneg sig langsomt hen.

Det var stygt veir ude, koldt og blæsende og dertil lidt sne.

Jeg tog en vogn og lod den holde udenfor hotellet, medens jeg gik op.

Frøken Ring stod fiks og færdig, som jeg havde seet hende den første aften hos Monk. Hun var forberedt gjennem telefonen paa mit komme.

Hun afslog rent ud at kjøre, og jeg maatte sende vognen bort. «Jeg har ikke været ude hele dagen,» sagde hun, «og har godt af en tur – dog, jeg tænker ^[191] vist bare paa mig selv; De vilde vist heller kjøre; lad os faa tag i en anden vogn!»

Gud skal vide, at jeg intet havde imod spaserturen ved hendes side – vi havde ogsaa god tid, for jeg havde været tidlig ude – men den stakkels pige var saa urolig og nervøs, at jeg havde den største møie med at berolige hende.

Den raske gang i det kjølige veir syntes imidlertid at gjøre hende godt, og da vi traadte ind i Monks stue, saa jeg ogsaa denne alvorlige hædersmands blikke med velbehag hvile paa hendes rødmende ansigt og funklende øine.

«Har De gjort, som jeg foreslog, har De talt med den pukkelryggede kontorist og tilbudt ham pengene, hvis han vil tage papiret til os?»

Monk smilte lunt:

«Jeg har ikke nøiagtig gjort, hvad De der siger; men sagen er ikke destomindre i god gjænge.

Jeg skulde gjerne ville fortælle, hvad jeg har gjort siden igaaftes; men sagen er, at jeg nødig vil begynde, da jeg hvert øieblik venter en afbrydelse. Jeg venter en bekjendt af os, og før han har været her, blir der saa alligevel ikke noget af vor raadslagning.»

Jeg kjendte Monk og forstod, at han var i godt humør. «Klokken er allerede 5 minutter over den tid, da han skulde være her, saa det kan ikke vare længe, tys, det var klokken! Tag plads, mine damer ^[192] og herrer!» Vi satte os alle tre, frøkenen og jeg i høi grad forventningsfulde.

Vi hørte entrédøren blive aabnet og lukket. Det bankede paa døren til værelset, hvor vi sad.

«Kom ind!» og ind traadte til vor store forbauselse den pukkelryggede kontorist.

Han hilste med et forretningsmæssigt smil paa Monk, men værdigede ikke os andre nogen hilsen.

«Godaften, hr. Krokstad! Værsaagod, sid ned! De er præcis, det glæder mig; punktlighed letter alle forretninger. De har vel ikke noget imod, at denne herre og dame overværer vor samtale. Vi skulde jo aftale den beleiligste tid for mit eksperiment med aagerkarlens jernskab. Ja, det er sandt, hvordan gik det med det, som De lovede at skaffe mig?»

Den pukkelryggede trak frem under sin frak en langagtig pakke. Denne rakte han til Monk.

Monk lagde sindig pakken paa sine knær, aabnede papiret og halede ud et klædningsstykke eller langt mørkt stykke tøj.

Med sin høire haand løftede han klædningsstykket op efter kraven. Det var en luvslidt bonjour. Med sin venstre famlede han nogle sekunder mellem dens skjøder.

Da han atter trak haanden til sig, holdt han i den, fast omsluttet, et stykke papir! Han gik hen til lampen, foldede det ud og rakte det derpaa til den unge dame:

^[193] «Her er papiret, frøken!

De kan takke hr. Krokstads tjenstagtighed for, at De atter har det i Deres haand. Vær ganske rolig, frøken! det er det egte papir, og Deres far behøver aldrig mere at foruroliges af de kjeltringer.»

Han gik bort til ovnen og aabnede døren:

«Kast det med egne hænder paa gløderne og se med egne øine paa, at det fortæres.»

Først lidt efter lidt gik det op for den unge pige, at det skjebnesvangre papir var i hendes haand, og at hendes mission var udført.

Hun nærmede sig ovnen, det samme gjorde jeg, papiret for ind, og alle tre stirrede vi paa opløsningsprocessen, indtil tilslut de hvide askefnug for op igjennem skorstenen.

Da først vendte vi os om.

Den forvoksede kontorist havde reist sig i forbauselse.

Der dæmrede vistnok en formodning hos ham om, at han var narret.

Monk slængte frakken hen til ham: «Se her, tag den tilbage; vi faar ikke brug hverken for Dem eller den. Hils Deres principal!»

«Hvad behager, vil De ikke betale mig? Skal jeg intet have for mit bryderi, for min resiko? Jeg kan miste min post, hvis principalen merker, at jeg har taget hans frak.»

[194] Stemmen var hæs og skjærende.

«Ikke skrig saa,» sagde Monk rolig. «De tænkte at narre mig, og saa blev De selv narret; tror De, man faar penge paa den maade?»

«Ja, men De lovede mig penge, hvis jeg vilde hjælpe Dem. Jeg skulde skaffe Dem principalens frak, for at De kunde forklæde Dem. I hans skikkelse skulde De gaa ind i huset og faa nøglen af portnerkonen en aften, naar Abrahamsen var ude. Frøkenen havde ikke faaet fat paa papiret, sagde De, og saa vilde De og Deres ven, som staar her, brække op skabet, naar De bare kunde komme ind i leiligheden, sagde De. Og saa lod jeg mig narre til at bringe Dem frakken.

Hvordan kunde jeg vide, at papiret laa i lommen paa den?

Jeg vidste jo ikke, at jeg havde med bedragere at gjøre.

Havde jeg bare vidst!»

Hans anger og bedrøvelse var saa egte og uforfalsket, at jeg næsten maatte le.

«De fortæller ganske rigtig, hvad der er passeret,» svarede Monk; «men De glemmer at fortælle aarsagen til, at De saa beredvillig gik ind paa mit forslag om at hjælpe os med at trænge ind i Deres principals værelser.»

«De lovede mig penge, og det trænger jeg haardt,» var den pukkelryggedes hurtige svar; «behøves der nogen anden grund til, at jeg lovede at hjælpe Dem?»

[195] «Der behøves ikke. Men De havde ogsaa en anden grund, og den grund var, at De troede ved at lade os trænge ind i Deres principals værelse og forsøge indbrud i hans skab at faa os i Deres magt. De gav ikke efter for mine forestillinger, før De pludselig kom til at tænke paa, at paa den maade vilde De faa hals og haand over os.

Sandsynligvis har De allerede i dette øieblik solgt os til Deres principal, saaledes at vi først skulde betale Dem her og saa blive fakkede under indbruddet af aagerkarlen.

De har allerede sluttet overenskomst med ham om, hvorledes I skal dele de summer, som I kunde presse ud af os, naar vi blev grebne i indbrud.

Vil De blive en heldig skurk, maa De lære at skjule skurkagtigheden i Deres ansigt. Det forstaar De endnu ikke. Jeg har læst Deres tanker den hele tid der som i en aaben bog.»

Under den sidste del af Monks tale var den pukkelryggedes ansigt blevet blegt eller rettere sagt gulgraat.

Han famlede efter hat og stok, og da Monk aabnede døren for ham, først døren til entréen og derefter

den til trappen, marscherede han ud, idet han gjorde et sidste forsøg paa en haanlig og flot gebærde.

Monk kom ind igjen. «Ja saaledes gik det til, at min plan lykkedes lettere, end jeg havde haabet.

Hans lyst til at hevne sig paa dig og mig ved et dobbelt forræderi var saa stor, at den ikke alene overvandt ^[196] hans betænkeligheder, men gjorde ham til et blindt og umistænksomt redskab til at faa pantelaanerens frak i vore hænder.»

Spændingen havde været for sterk for den unge pige. Hun sank bagover i stolen og lukkede øinene, aldeles ligbleg i ansigtet.

Jeg sprang op og nærmede mig hende; men hun aabnede øinene og strakte haanden afværgende ud: «Lad mig bare faa sidde rolig nogle øieblikke, saa er jeg straks bra; jeg er altfor glad til at kunne føle mig daarlig for alvor.

Tal med Deres ven, hr. Viller, om hvordan han har kunnet faa dette istand, jeg hører nok efter, om jeg holder øinene lukket en liden stund.»

Det var øiensynligt, at hun helst ønskede, at man ikke skulde lægge merke til hende for et øieblik.

Monk syntes ogsaa at være af samme mening; han trak lampeskjærmen ned paa den side, der vendte mod hendes plads, og gav sig saa til at tale med mig.

«Ja, du forstaar vel omtrent, af hvad art mine forhandlinger med pukkelryggen har været, da jeg igaar aftes besøgte ham i hans hule og tilbød ham at gaa i kompani med os.

Han var først rasende og vilde neppe høre paa mig, og da jeg rent ud foreslog ham at være mig behjælpelig med at gjøre indbrud hos hans principal, ^[197] hoppede han høit i stolen. Han var øiensynlig mere ræd for aagerkarlen end for fanden «sjøl».

Men jeg havde ikke forregnet mig, da jeg spekulerede i hans list og troløshed. Lidt efter lidt gik det op for ham, at han kunde faa os fuldstændig i sin magt, hvis vi forsøgte indbrud hos hans principal. Desuden indskrænkede jeg mine fordringer til, at han skulde forskaffe mig nogle af principalens klædningsstykker, for at jeg i disse kunde narre portnersken til at lukke mig ind.

Da gav han pludselig efter og viste en næsten paafaldende lyst til at hjælpe os.»

«Hvilken afskyelig dobbeltkjeltring!» udbrød jeg.

«Tror du ogsaa, at han har forraadt os til sin principal?»

«Ja, det er jeg sikker paa. Sandsynligvis er allerede den fælde opstillet, i hvilken vi skulde fanges.»

«Lovede du ham penge?»

«Jeg lovede ham penge – nogle tusen kroner – hvis det lykkedes mig at faa skabet opbrudt.

Det var forresten morsomt at iagttage, hvor ligegyldig han behandlede dette pengespørgsmaal. Det var

nemlig da gaaet op for ham, at han senere kunde presse ganske andre summer af os, naar vi først var gaaet i fælden.»

Frøkenen havde imidlertid rettet sig op i stolen, rødmen var vendt tilbage i kinderne, og hun havde med stor interesse fulgt Monks ord. Denne vendte sig mod hende:

[198] «Jeg tror at kunne gjætte et ønske hos Dem, frøken, eller snarere to. For det første vil De gjerne saa hurtig som muligt telegrafere til Deres far, og dernæst vil De gjerne komme i Deres seng. Har jeg ikke ret?»

Frøkenen saa smilende paa os: «Jeg skal ikke negte for, at jeg er noget træt; hvem skulde tro, at jeg kunde være saa svag, at jeg ikke taalte lidt glæde; en anden sag er det, om jeg faar sove med det første; jeg har saa meget lykkeligt at tænke paa!

At jeg gjerne saa snart som muligt vil telegrafere til min far, kan jeg heller ikke negte; men sig mig, hr. Monk, er det ganske sikkert, at pantelaaneren ikke længer kan forurolige ham? Vistnok er papiret brændt; men baade han og pukkelryggen kjender jo til, at det har eksisteret.»

«Vær rolig, bedste frøken! Saasart papiret er tilintetgjort, er det ogsaa forbi med blodsugerens magt. Han har ikke længer nogetsomhelst bevis – selv ikke den pukkelryggede har jo seet papiret – og et forsøg paa atter at forulempe Deres far kunde udsætte ham for en anklage for pengeudpresning.

Tro De mig; han vilde før miste sin ene haand end forsøge paa noget saadant. Hverken han eller den pukkelryggede er af de mennesker, der liker at have noget med politi, dommere, forhør og den slags ting at gjøre; dertil frembyder deres liv for mange svage punkter for en indgaaende undersøgelse.»

[199] «Ja, da har jeg intet andet at gjøre end at takke Dem, hr. Monk, ikke alene fordi De med Deres skarpsindighed og klogskab har reddet en familie fra undergang, men ogsaa for Deres godhed og hensynsfuldhed mod en stakkels pige, som havde paataget sig et ærend, hun ikke kunde magte – – –»

Hun reiste sig op og skalv i stemmen under de sidste ord, medens hun greb Monks haand.

«Jeg har kun arbeidet i min profession, frøken, og De ved, enhver forretningsmand maa være forekommende mod sine kunder. Hvad jeg har gjort for Dem, vilde jeg selvfølgelig have gjort for enhver, der – – – ja, misforstaa mig ikke, ikke enhver – – –; thi Deres kjækhed og datterlige opofrelse ved at paatage Dem et saadant hverv – – –»

Det var ikke langt fra, at jeg havde slaaet op en triumferende latter: se til alvorsmanden Monk, tænkte jeg, han med den overnaturlige selvbeherskelse, som han er saa stolt af, se nu har han vovet sig ud paa den samme glatis, som jeg nylig tumlede mig paa; det har han godt af.

Hvad jeg imidlertid misundte ham, det var det straalende smil og den iver, hvormed den unge dame reddede ham ud af forlegenheden:

«Undskyld, hr. Monk, hidtil har jeg vistnok været Deres klient; men skulde vore veie atter mødes, haaber jeg, at De vil kalde Dem min ven; jeg vil altid betragte Dem som saadan!»

[200] De rystede paany hinandens hænder, og den unge dame gik hurtig mod døren.

Medens hun aabnede denne, vendte hun lidt paa hovedet til den kant, hvor jeg stod. Det var ikke noget langt blik, jeg fik, men mere end nok for mig.

Forstod jeg hende ret? Ønskede hun, at jeg skulde følge hende hjem, og endnu en stund at opsætte afskeden med mig? Jeg spurgte ikke, ja, jeg tror end ikke, at jeg sagde godaften til Monk, som gik hen til sit skrivebord.

Jeg styrtede ud i entréen og hjalp hende tøiet paa.

Hun holdt sit ansigt bortvendt, og armene havde vanskelig for at finde sig tilrette i kaaben; det var jo intet under heller, at saa mange sindsbevægelser gjorde hende lidt nervøs.

Jeg aabnede netop entrédøren for os, da døren fra kontoret hurtig gik op, og Monk viste sig endnu en gang:

«Undskyld, frøken, De kunde da umulig tro, at en detektiv ikke lagde merke til, at De gjemte noget paa hans skrivebord; men jeg maa tilstaa, at det tog mig nogen tid at finde det. De havde gjemt det saa godt under brevpresen.

Imidlertid, her er Deres anvisning, som jeg maa bede Dem tage tilbage.

Hvor kunde De tro, at jeg vilde beholde en hel formue; jeg er dog hverken aagerkarl eller pukkelrygget.»

[201] «Jeg er sikker paa, at min far i enhver henseende billiger – – –» med et forlegent blik saa hun paa Monk og nølede med at tage anvisningen, som han rakte mod hende.

«Nei, ved De hvad, jeg skal nok sende Deres far en smuk regning for anvendelsen af min kostbare tid; men en hel formue kan jeg ikke modtage.»

Som sedvanlig fik Monk sin vilje frem. Anvisningen blev lagt i en liden visitkortbog og denne atter i en lomme, som først blev funden efter nogle minutters ihærdige søgen. Og atter befandt vi os paa vei gennem trapperne.

*

Saa langt var jeg kommet i mit manuskript for et halvt aar siden, og ikke længere er jeg kommet idag; thi hvergang jeg vil fortsætte, blir jeg forhindret af en ung dame, som jeg har været uforsigtig nok til at gifte mig med, og som i den anledning har tiltaget sig stor myndighed i mit hus.

Det er skade; thi hvad der videre forefaldt den aften, da vi forlod Monk, forekommer mig baade behageligere og interessantere og mere lærerigt end alle andre begivenheder i min lange fortælling om pantelaanerens frak.

[202] Men den unge dame er som sagt af en anden mening. Hun paastaar, at aftenens senere hændelser

er af mere privat natur og ikke egnet for offentliggørelse.

Jeg faar derfor meget mod min vilje slutte midt i fortællingen.

Fredrik Villers *Karl Monks oplevelser* er lastet ned gratis fra bokselskap.no